

ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและผลกระทบของรายได้ครัวเรือน

นางสาวลักษิกา วรรณจิตจรรยา

ศูนย์วิทยพัทยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

INCOME TAX INCIDENCE AND IMPACT OF HOUSEHOLD INCOME

Miss Lucksig Wannajitjaroon

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Economics Program in Economics

Faculty of Economics

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Chulalongkorn University

Academic Year 2008

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและผลกระทบของ
รายได้ครัวเรือน

โดย

นางสาวลักษิกา วรรณจิตจรูญ

สาขาวิชา

เศรษฐศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.ชัยรัตน์ เขี่ยมกุลวัฒน์

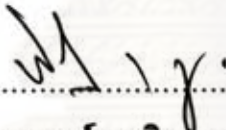
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์

(ศาสตราจารย์ ดร.ศิรณ พงศ์มณฑลณี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชิตเนศ เจษฎาฉัตร)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยรัตน์ เขี่ยมกุลวัฒน์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นวลน้อย ตวีรัตน์)

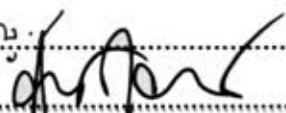
กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ไพศาล เล็กอุทัย)

ลักษณะ วรณจิตจรูญ : ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและผลกระทบของรายได้ครัวเรือน.
(INCOME TAX INCIDENCE AND IMPACT OF HOUSEHOLD INCOME) อ. ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์หลัก : ผศ.ดร.ชัยรัตน์ เขียมกุลวัฒน์, หน้า139.

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ข้อหลักๆ ด้วยกัน โดยในส่วนแรกจะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับภาวะภาษีเฉลี่ยของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยจะจำแนกออกเป็น 3 ลักษณะ คือจำแนกตามกลุ่มรายได้ จำแนกออกตามภูมิภาค และสุดท้ายจะจำแนก ออกตามกลุ่มอาชีพ หลังจากนั้นในส่วนที่สองจะทำการศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่าง รายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนที่ส่งผลต่อภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพื่อนำไปสู่การหาความยืดหยุ่น โดยใช้ข้อมูลจากผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี พ.ศ. 2531 2533 2545 และสุดท้ายคือปี พ.ศ.2547 และใช้ Pooled Cross Section Tobit Regression Model เป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษา

จากผลการศึกษา พบว่า ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ย จะไม่แตกต่างกันงานในอดีตที่ผ่านมา กล่าวคือ เมื่อพิจารณาตามกลุ่มรายได้ พบว่าภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีโครงสร้างก้าวหน้า กลุ่มรายได้สูงจะมีภาวะภาษีเฉลี่ยสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มรายได้น้อย ส่วนสำหรับการจำแนกตามภูมิภาค พบว่ากรุงเทพมหานครและภาคกลาง จะมีการรับภาวะภาษีเฉลี่ยสูง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเป็นภาคที่มีภาวะภาษีเฉลี่ยต่ำที่สุด สำหรับการจำแนกตามกลุ่มอาชีพ จะพบว่า กลุ่มอาชีพลูกจ้างวิชาชีพจะมีภาวะภาษีเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือลูกจ้างทั่วไป และเกษตรกรเป็นกลุ่มอาชีพที่มีภาวะภาษีเฉลี่ยต่ำที่สุด สำหรับในส่วนที่สองจะพบว่า ความยืดหยุ่นของปีพ.ศ.2547มีแนวโน้มลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับปีพ.ศ.2531 โดยเมื่อจำแนกตามกลุ่มรายได้ พบว่ากลุ่มรายได้ปานกลางจะได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากที่สุด และกลุ่มรายได้สูงจะได้รับประโยชน์น้อยที่สุด ต่อมาเมื่อทำการจำแนกตามภูมิภาค พบว่า กรุงเทพมหานครจะได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างดังกล่าวมากที่สุด รองลงมาเป็นภาคกลาง และสุดท้ายคือภาคใต้ และสุดท้ายเมื่อจำแนกตามกลุ่มอาชีพ พบว่ากลุ่มอาชีพลูกจ้างวิชาชีพจะได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากที่สุด รองลงมาคือลูกจ้างทั่วไป และสุดท้ายคือผู้ประกอบการที่จะได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวน้อยที่สุด

สาขาวิชา.....เศรษฐศาสตร์.....ลายมือชื่อนิติ..... น. วรรณจิตจรูญ.....
ปีการศึกษา.....2552.....ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

##5085172729: MAJOR ECONOMICS

KEYWORD : INCOME TAX / TAX INCIDENCE / HOUSEHOLD INCOME / IMPACT / EFFECT

LUCKSIGA WANNAJITJAROON: INCOME TAX INCIDENCE AND IMPACT OF HOUSEHOLD INCOME. THESIS ADVISOR: ASSIST. PROF. CHAIRAT AEMKULWAT, Ph.D., pp. 139.

In this study, there are two main objectives. The first objective is to study the average tax rates classified by income, region and occupation. The second objective is to study the impact of household income on income tax payment in order to find tax elasticities. The study uses data from Socio-Economic Survey (SES) in 1988, 1990, 2002 and 2004. In addition, the pooled cross section Tobit regression model is applied as a main method for the analysis.

The study finds that the average tax rates (ATR) classified by income, region and occupation are similar to the research in this area; that is, the personal income tax system is progressive. In terms of income, the high income group has a higher ATR when compared to the lower income group. In terms of region, Bangkok and Central have higher ATR's, while the northeast has the lowest ATR. In terms of occupation, skilled labor has the highest ATR; next is unskilled labor while agriculturist has the lowest ATR. Moreover, the study finds that tax elasticities in 2007 tend to decrease when compared to those in 1988. In terms of income, the group that benefits most from income structural change is the middle income group; next is the high income group; the poor benefits least over 16 years. In terms of region, Bangkok benefits most, next are Central and South in descending order. In terms of occupation, the skilled labor benefits the most; next is the unskilled labor. Entrepreneur benefits least from the income tax structure change.

Field of study.....Economics.....Student's signature.....
Academic year.....2009.....Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

งานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จเป็นรูปเล่มไปไม่ได้ถ้าหากขาดความอนุเคราะห์จากบุคคลท่านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยรัตน์ เอี่ยมกุลวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาคอยให้คำแนะนำอีกทั้งยังช่วยดูแลเอาใจใส่ในทุกรายละเอียดของงานส่งผลให้งานชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

กราบขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิเชณศ เจษฎาฉัตร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.นวนน้อย ตีร์รัตน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความกรุณาต่อข้าพเจ้าเสมอมา ทั้งยังให้คำแนะนำอันมีค่ายิ่งในการปรับปรุงงานชิ้นนี้ให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด

กราบขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ไพศาล เล็กอุทัย กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ภายนอกมหาวิทยาลัยที่กรุณาสละเวลาคอยชี้แนะแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์และปรับปรุงให้สำเร็จสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กราบขอขอบพระคุณ คุณชนะชัย ประยูรสิน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษีที่ได้อำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำและให้ข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้อำนวยความสะดวกให้คำแนะนำและให้ข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ข้าพเจ้าขอขอบคุณครอบครัว เพื่อนๆ และรุ่นพี่หลักสูตรเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิตทุกคนที่มีส่วนช่วยทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้ข้าพเจ้าทำงานชิ้นนี้ได้สำเร็จลุล่วงและขอบคุณทุกคนสำหรับการติดตามถามไถ่และเป็นกำลังใจที่ดีมาโดยตลอด

สุดท้ายนี้คุณงามความดีและประโยชน์อันเกิดจากงานชิ้นนี้ ข้าพเจ้าขอมอบแต่ผู้มีพระคุณทุกท่าน หากมีข้อบกพร่องประการใดข้าพเจ้าขอน้อมรับได้แต่เพียงผู้เดียว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

		หน้า
	บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
	บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
	กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
	สารบัญ.....	ช
	สารบัญตาราง.....	ฌ
	สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่		
1	บทนำ.....	1
	1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
	1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	8
	1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
	1.5 นิยามศัพท์.....	8
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
	2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	11
	2.2 วรรณกรรมปริทัศน์.....	19
3	ระเบียบวิธีวิจัย.....	32
	3.1 วิธีการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	32
	3.2 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา.....	37
4	ผลการศึกษา.....	42
	4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น.....	42
	4.2 ผลการศึกษาภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ย.....	58
	4.2.1 ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ย จำแนกตามชั้นรายได้.....	59
	4.2.2 ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ย จำแนกตามกรุงเทพมหานคร และภาค ต่างๆ.....	63

4.2.3 ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ย จำแนกตามอาชีพ.....	65
4.3 ผลการศึกษาการกระจายรายได้เมื่อมีมาตรการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา...	68
4.4 ผลการศึกษาผลกระทบของรายได้ครัวเรือนที่มีต่อภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	72
4.4.1 ผลกระทบของรายได้ครัวเรือนที่มีต่อภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกลุ่มรายได้.....	72
4.4.2 ผลกระทบของรายได้ครัวเรือนที่มีต่อภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆ.....	79
4.4.3 ผลกระทบของรายได้ครัวเรือนที่มีต่อภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกลุ่มอาชีพ.....	88
4.5 ความยืดหยุ่นของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	97
4.5.1 ความยืดหยุ่นของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกลุ่มรายได้	98
4.5.2 ความยืดหยุ่นของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกกรุงเทพมหานคร และ ภาคต่างๆ.....	100
4.5.3 ความยืดหยุ่นของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกลุ่มอาชีพ	104
5 บทสรุป.....	107
5.1 สรุปผล.....	107
5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	113
รายการอ้างอิง.....	114
ภาคผนวก.....	117
ภาคผนวก ก รายละเอียดโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	118
ภาคผนวก ข ผลการประมาณค่าการกระจายรายได้ของครัวเรือน.....	129
ภาคผนวก ค ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาและการปรับรายได้และค่าใช้จ่าย.....	133
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	139

สารบัญญัตินำ

ตารางที่	หน้า
1.1	5
3.1	37
3.2	39
3.3	41
4.1	43
4.2	44
4.3	45
4.4	47
4.5	48
4.6	51
4.7	53
4.8	54
4.9	56
4.10	57
4.11	59

4.12	ร้อยละของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อรายได้ จำแนกตามกลุ่มรายได้ปีพ.ศ.2531 2533 2545 และพ.ศ.2547.....	62
4.13	ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆ ปีพ.ศ.2531 2533 2545 และพ.ศ.2547.....	65
4.14	ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกลุ่มอาชีพ ปีพ.ศ.2531 2533 2545 และพ.ศ.2547.....	66
4.15	สัมประสิทธิ์วัดการกระจายรายได้ปีพ.ศ.2531 2533 2545 และพ.ศ.2547.....	69
4.16	สัมประสิทธิ์สมการภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกลุ่มรายได้ร้อยละ ปานกลาง และสูง ระหว่างปี2531 และ2547.....	73
4.17	สัมประสิทธิ์สมการภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกรุงเทพมหานคร และภาคต่างๆ ระหว่างปี2531 และ2547.....	80
4.18	สัมประสิทธิ์สมการภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกลุ่มอาชีพ ระหว่างปี 2531 และ 2547.....	89
4.19	ความยืดหยุ่นของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกลุ่มรายได้ ระหว่างปีพ.ศ.2531และ2547.....	99
4.20	ความยืดหยุ่นของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกรุงเทพมหานคร และภาคต่างๆ ระหว่างปีพ.ศ.2531และ2547.....	101
4.21	ความยืดหยุ่นของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกลุ่มอาชีพต่างๆ และภาคต่างๆ ระหว่างปีพ.ศ.2531และ2547.....	105

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1.1	สัดส่วนของภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อมต่อรายได้จากภาษีอากร ปีพ.ศ.2531-2551.....	2
1.2	การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาปีพ.ศ.2531-2551.....	3
1.3	รายได้เฉลี่ยรายเดือนที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนปีพ.ศ.2531-2551.....	6
2.1	ผลของภาษีเงินได้ต่อการทำงานตามโครงสร้างภาษีในแต่ละแบบ.....	17
2.2	ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราภาษีกับรายได้ภาษี.....	18
4.1	สัดส่วนครัวเรือนจำแนกตามกลุ่มอาชีพปีพ.ศ.2531 2533 2545 และพ.ศ.2547	49
4.2	ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามชั้นรายได้ปีพ.ศ.2531 2533 2545 และปีพ.ศ.2547.....	61
4.3	ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกลุ่มรายได้ปีพ.ศ.2531 2533 2545 และพ.ศ.2547.....	63
4.4	ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆ ปีพ.ศ.2531 2533 2545 และพ.ศ.2547.....	64
4.5	ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกลุ่มอาชีพปีพ.ศ.2531 2533 2545 และพ.ศ.2547.....	67
4.6	Lorenz Curve ของปีพ.ศ.2547.....	71

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

หลังจากวิกฤติเศรษฐกิจในช่วงปี พ.ศ.2540 ผ่านไป ประเทศไทยภายใต้การบริหารงานโดยรัฐบาล จะต้องทำการเร่งแก้ไขปัญหาสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ เพื่อนำไปสู่การฟื้นฟูทางเศรษฐกิจอย่างเข้มแข็ง โดยมีแนวนโยบายในการกระตุ้นแก้ไขปัญหาดังกล่าวอยู่ 2 แนวทางหลักๆด้วยกัน คือ ผ่านการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยใช้นโยบายการเงิน และผ่านการกระตุ้นเศรษฐกิจโดยใช้นโยบายการคลัง โดยนโยบายการคลัง คือ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางด้านรายจ่ายของรัฐบาลเข้าไปในระบบเศรษฐกิจ เพื่อก่อให้เกิดผลกระทบต่อระดับอุปสงค์รวม เช่น การเปลี่ยนแปลงในระดับราคาสินค้า อัตราดอกเบี้ย ระดับรายได้ประชาชาติ ส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ประชาชาติ ดุลการชำระเงิน และอัตราการแลกเปลี่ยน โดยจะใช้มาตรการการเพิ่มหรือการลดภาษี ซึ่งในการบริหารงาน หรือการแก้ปัญหาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศดังกล่าวนั้น จำเป็นต้องอาศัยเงินทุนงบประมาณอันมหาศาล ซึ่งแหล่งรายได้หลักของรัฐบาลนั้น คือ เงินจากภาษีอากร¹ โดยรายได้จากภาษีอากร ในปี พ.ศ.2551 เป็น 1,653,985 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 90.18 ของรายได้ทั้งหมด และสำหรับรายได้ที่มีใช้ภาษีอากรคิดเป็นร้อยละ 10.88 ของรายได้ทั้งหมด โดยภาษีอากร แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือภาษีทางตรง² กับภาษีทางอ้อม³ โดยในประเทศไทยมีโครงสร้างการจัดเก็บภาษีทางตรงได้น้อยกว่าภาษีทางอ้อม โดยเห็นได้จาก ปีงบประมาณ พ.ศ. 2531-2551 โดยจัดเก็บภาษีอากร ในปี พ.ศ. 2531 เป็นภาษีทางตรง ร้อยละ 22.94 เป็นภาษีทางอ้อม ร้อยละ 77.06 และเพิ่มสูงเรื่อยมาจนกระทั่งปี พ.ศ. 2551 เป็นภาษีทางตรง ร้อยละ 44.71 และเป็นภาษีทางอ้อม ร้อยละ 55.29 จากข้อมูลสถิติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ประเทศไทยมีโครงสร้างจากการเก็บภาษีทางอ้อม มากกว่าภาษีทางตรง

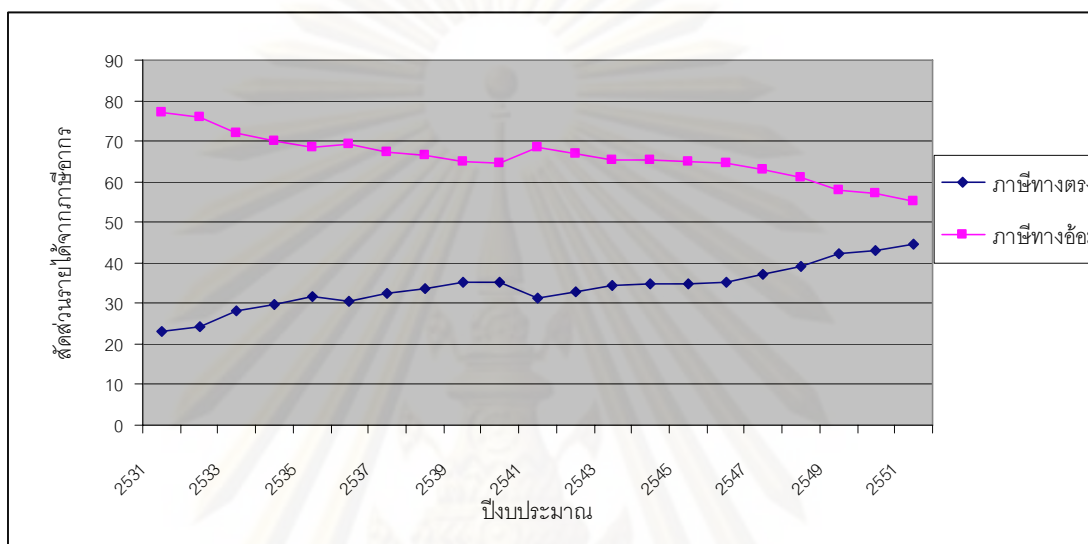
¹ ลักษณะสำคัญของภาษีอากร มี 2 ลักษณะ คือมีลักษณะเป็นการบังคับเก็บ และอีกลักษณะ คือ ไม่มีการให้ผลประโยชน์ตอบแทนโดยตรง

² ภาษีทางตรง เป็นภาษีที่ผลภาระได้ยาก โดยมีแนวคิดที่ว่าผู้เสียภาษีตามกฎหมายจะเป็นผู้เสียภาษีตัวจริง และเป็นภาษีที่ผลภาระภาษีไปข้างหน้า และข้างหลังได้ยาก ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีเงินได้ปิโตรเลียม

³ ส่วนภาษีทางอ้อม จะเป็นภาษีที่ผู้เสียภาษีไม่จำเป็นต้องรับภาระภาษีไว้เอง โดยมีแนวคิดที่ว่า ผู้เสียภาษีตัวจริงส่วนใหญ่คือผู้บริโภคสินค้า ได้แก่ ภาษีการขายทั่วไป ภาษีสรรพสามิต ภาษีสินค้านำเข้าส่งออก และภาษีอื่นๆ

(ภาพที่ 1.1) ซึ่งถือว่าเป็น โครงสร้างที่ไม่เป็นธรรมส่งผลให้ ผู้มีรายได้น้อย ต้องแบกรับภาระภาษีทางอ้อม ในอัตราที่เท่ากับผู้ที่มียรายได้สูงกว่า

ภาพที่ 1.1 สัดส่วนของภาษีทางตรงและภาษีทางอ้อมต่อรายได้จากภาษีอากร ปี พ.ศ.2531-2551

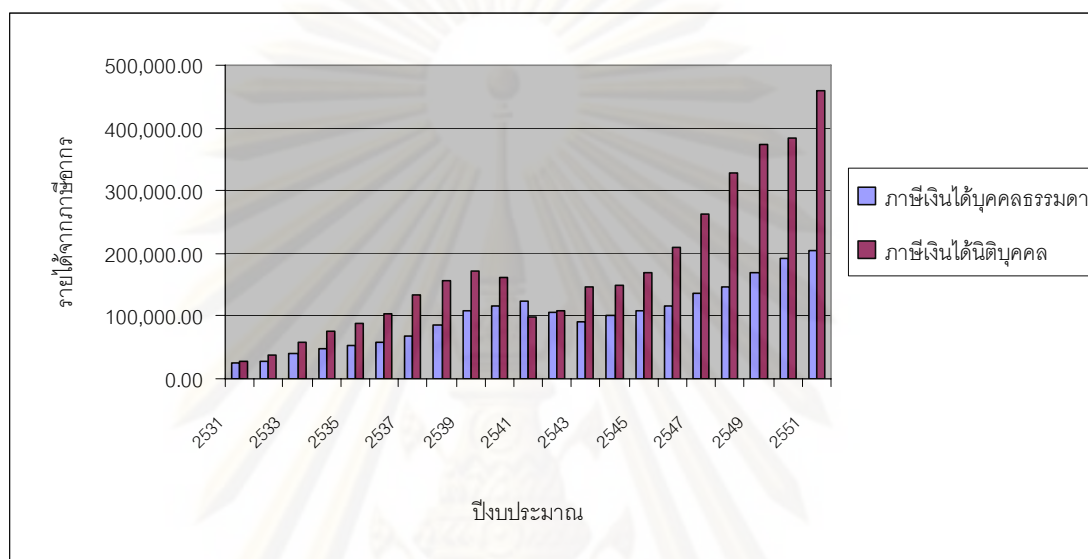

ที่มา:กรมสรรพากร

ถึงแม้ว่าในประเทศไทย จะทำการจัดเก็บภาษีทางตรงได้ในสัดส่วนที่น้อยกว่าแต่ ภาษีทางตรงก็จัดเป็นภาษีที่มีความสำคัญมาก อันเนื่องมาจากภาษีทางตรง เป็นภาษีที่มีความเป็น ธรรมในการจัดเก็บมากกว่าภาษีทางอ้อม และนอกจากนี้กรมสรรพากรยังเก็บรายได้จากภาษี ทางตรง ไม่ว่าจะเป็นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และภาษีเงินได้นิติบุคคล เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยในปี พ.ศ.2531 ทำการจัดเก็บภาษีทางตรงได้เพียงร้อยละ 23 ของรายได้จากภาษีอากร ทั้งหมด และเพิ่มขึ้นเรื่อยมาจนเป็นร้อยละ 44 ของรายได้จากภาษีอากรทั้งหมด ในปีพ.ศ.2551 (ภาพที่ 1.2) โดยภาครัฐบาลจะมีนโยบายในการจัดเก็บภาษีทางตรง เพื่อมุ่งหารายได้เข้ารัฐบาล เพื่อเป็นงบประมาณไว้ทำการจับจ่ายใช้สอย ภาษีทางตรงถูกนำไปใช้กับการคลังของทุกประเทศ เนื่องจากภาษีทางตรง จะนำรายได้เข้าสู่ภาครัฐในปริมาณที่มากเพียงพอเมื่อเทียบกับงบประมาณ รายจ่าย อีกทั้งภาษีทางตรงยังทำการจัดเก็บ จากฐานรายได้ โดยทำการจัดเก็บจากผู้มีรายได้ ทั้งหมดในประเทศ ซึ่งถือว่าเป็น ฐานรายได้ที่กว้างมาก ประกอบกับการจัดเก็บภาษีในอัตราที่ ก้าวหน้า ซึ่งสอดคล้องกับความสามารถในการเสียภาษี และคนในประเทศที่มีแนวโน้มรายได้

เพิ่มขึ้นทุกๆปี โดยรัฐบาลจะใช้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นเครื่องมือในการลดความเหลื่อมล้ำระหว่างรายได้ของบุคคลกลุ่มต่างๆ⁴

ภาพที่ 1.2 การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปี พ.ศ.2531-2551

ที่มา: กรมสรรพากร

การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเริ่มจัดเก็บครั้งแรกในประเทศไทย หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยออกพระราชบัญญัติภาษีเงินได้ พ.ศ.2475 และต่อมาก็ได้ถูกยกเลิกและตราประมวลรัษฎากรขึ้นใหม่ในปี พ.ศ.2481 เพื่อปรับปรุงการจัดเก็บภาษีอากรจากประชาชนให้มีความเป็นระบบและทันสมัยมากขึ้น โดยมีการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในส่วนต่างๆ อาทิเช่นการเปลี่ยนแปลงในส่วนของจำนวนเงินที่ใช้ในการหักค่าใช้จ่าย ค่าลดหย่อนในภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในกรณีของการหักค่าใช้จ่ายจะมีการเปลี่ยนแปลง อาทิเช่น การหักเงินได้ในประเภทที่ 1 และ 2 ซึ่งเป็นเงินได้จากการจ้างงานและเงินได้จากค่าสิทธิ์ต่างๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงจากการหักในอัตราเหมาร้อยละ 30 แต่ไม่เกิน 40,000 บาท ในปี พ.ศ. 2531 เป็นร้อยละ 30 แต่ไม่เกิน 50,000 บาท ในปี พ.ศ. 2533 และเป็นร้อยละ 40 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท ในปี พ.ศ. 2534 จนกระทั่งปัจจุบัน ส่วนสำหรับเงินได้ประเภทอื่นนั้น ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงในรายละเอียด

⁴ ภาระภาษีส่งผลกระทบต่อภาระกระจายรายได้ ในแง่ที่ว่า รายได้ของผู้รับภาระภาษีแต่ละบุคคล จะเปลี่ยนแปลงไป ภายหลังจากที่รัฐบาลได้ทำการจัดเก็บภาษีแล้ว ภายใต้อาณาการที่มีความเหลื่อมล้ำกันมากในการกระจายรายได้ก่อนการเก็บภาษี ภาษีที่ถูกจัดเก็บดังกล่าวนี้ ก็อาจจะช่วยทำให้ความเหลื่อมล้ำลดลง

สำหรับทางด้านของค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของประเทศไทย จะมีการเปลี่ยนแปลงในหลายส่วน อาทิเช่น ในส่วนของค่าลดหย่อนสำหรับคู่สมรส ก็มีการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมา โดยจะเป็นการหักค่าลดหย่อนตามรายการผสมกับการหักค่าลดหย่อนแบบเหมา โดยอนุญาตให้หักได้ไม่เกิน 13,000 บาท ในปี พ.ศ. 2531 และมีการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมาเป็น 15,000 บาท เป็น 20,000 บาท และสุดท้ายเป็น 30,000 ในปี พ.ศ. 2533 พ.ศ. 2534 และในปี พ.ศ. 2535 ตามลำดับ และมีการใช้มาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายของครัวเรือน ต่อไปจะเป็นค่าลดหย่อนสำหรับเบี้ยประกันชีวิต ที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อจูงใจให้ผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและครอบครัวมีการออมทรัพย์เพิ่มขึ้นในรูปแบบของการประกันชีวิต ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นคงทางการเงินสำหรับครอบครัวในระยะยาว โดยกำหนดให้หักได้ตามที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 7,000 บาทในปี พ.ศ. 2531 และเพิ่มขึ้นเป็น ไม่เกิน 10,000 บาทในปี พ.ศ. 2536 และใช้เรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน สำหรับค่าลดหย่อนเงินปันผล สำหรับกองทุนรวม เป็นค่าลดหย่อนเพื่อบรรเทาภาระภาษีซ้ำซ้อนของเงินปันผลที่ได้รับจากกองทุนรวม เนื่องจากรัฐบาลได้มีการเก็บภาษีในรูปแบบของกำไรของบริษัทในฐานะนิติบุคคลมาแล้วครั้งหนึ่ง โดยกฎหมายยอมให้หักได้ตามจำนวนแต่ไม่เกิน 10,000 บาทและหากมีเงินปันผลเหลืออีกเท่าไรให้หักได้อีกร้อยละ 30 สำหรับส่วนที่ไม่เกิน 400,000 บาท และใช้มาจนกระทั่งปัจจุบัน และค่าลดหย่อนสำหรับเงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ ส่งเสริมการจัดสวัสดิการให้แก่ลูกจ้างพนักงานเมื่อออกจากงาน และยังเป็น การส่งเสริมการออมทรัพย์อีกด้วย โดยกฎหมายอนุญาตให้หักได้จริงตามจำนวนแต่ไม่เกิน 7,000 บาท ในปี พ.ศ. 2531 และเพิ่มเป็น 10,000 บาทในปี พ.ศ. 2536 ส่วนสำหรับค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเพื่อเงินกู้ยืม เพื่อการซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างที่อยู่อาศัย มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมผู้มีรายได้น้อยและรายได้ปานกลางให้มีที่อยู่อาศัยเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองและเป็นการกระตุ้นอุตสาหกรรมการก่อสร้างอีกทางหนึ่งด้วย โดยกฎหมายยอมให้หักได้ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 7,000 บาทในปี พ.ศ. 2531 และเพิ่มเป็น 10,000 บาทในปี พ.ศ. 2534 และสุดท้ายคือค่าลดหย่อนที่เพิ่มเติมเข้ามาในปี พ.ศ. 2548 คือค่าลดหย่อนเพื่อการอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา ของผู้มีเงินได้ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) โดยกำหนดไว้ที่ 30,000 บาท สำหรับค่าลดหย่อนทางด้านอื่นๆ จะไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลยในช่วงเวลา 16 ปีตั้งแต่ปีพ.ศ. 2531-2547

การหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ดังที่กล่าวไปแล้วนั้น จะเป็นการช่วยบรรเทาภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ครัวเรือนจะต้องรับภาระ แต่ไม่ได้เป็นการลดช่องว่างของความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นจากความแตกต่างทางด้านรายได้ของครัวเรือนเลย แต่

มีการเปลี่ยนแปลงในอีกส่วนที่จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำดังกล่าวนี้ ซึ่งก็คือการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างอัตราภาษี โดยโครงสร้างอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย มีการเปลี่ยนแปลง 3 ครั้งด้วยกัน ในช่วงระยะเวลา 16 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2531-2547 ดังนี้

ตารางที่ 1.1 โครงสร้างอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2529 ถึง 2547

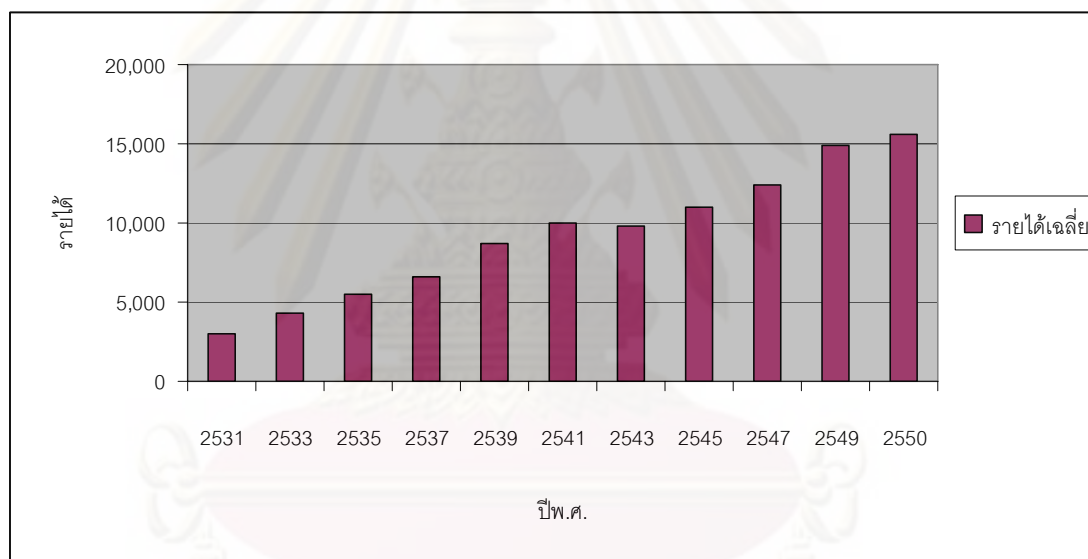
ปีภาษี 2529-2531		ปีภาษี 2532-2534		ปีภาษี 2535-2547	
ช่วงเงินได้สุทธิ	อัตราภาษี	ช่วงเงินได้สุทธิ	อัตราภาษี	ช่วงเงินได้สุทธิ	อัตราภาษี
0-40,000	7	0-50,000	5	0-100,000	5
40,001-90,000	10	50,001-200,000	10	100,001-500,000	10
90,001-150,000	15	200,001-500,000	20	500,001-1,000,000	20
150,001-220,000	20	500,001-1,000,000	30	1,000,001-4,000,000	30
220,001-300,000	25	1,000,001-2,000,000	40	4,000,001 ขึ้นไป	37
300,001-400,000	30	2,000,001 ขึ้นไป	55		
400,001-550,000	35				
550,000-750,000	40				
750,001-1,000,000	45				
1,000,001-2,000,000	50				
2,000,001 ขึ้นไป	55				

ที่มา : ประมวลรัษฎากรฉบับสมบูรณ์ ปีพ.ศ.2531 2534 และ 2535

โดยมีการลดขั้นรายได้และปรับอัตราภาษีต่ำสุดและอัตราภาษีสูงสุดที่ใช้ในการคำนวณภาษี ให้ต่ำลง เพื่อมุ่งหวังให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนในการรับภาระภาษี และเพื่อก่อให้เกิดการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมมากขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2531 โครงสร้างอัตราภาษีมีทั้งหมด 11 ขั้น โดยมีอัตราภาษีต่ำสุดร้อยละ 7 สำหรับผู้มีเงินได้สุทธิไม่เกิน 40,000 บาท และมีอัตราภาษีสูงสุดร้อยละ 55 สำหรับผู้มีเงินได้สุทธิไม่เกิน 2,000,000 บาทขึ้นไป สำหรับปี พ.ศ. 2532 โครงสร้างอัตราภาษีจะลดลงเหลือ 6 ขั้น โดยปรับลดอัตราภาษีต่ำสุดเหลือร้อยละ 5 สำหรับเงินได้สุทธิไม่เกิน 50,000 บาท และอัตราภาษีสูงสุดร้อยละ 55 ของผู้มีเงินได้สุทธิไม่เกิน 2,000,000 บาทขึ้นไป และสุดท้ายในปี พ.ศ.2535 รัฐบาลได้ปรับลดอัตราภาษีลงมาเป็นร้อยละ 5 สำหรับผู้มีเงินได้สุทธิไม่เกิน 100,000 บาท และประกาศลดอัตราภาษีสูงสุดลงเหลือร้อยละ 37 สำหรับผู้มี

เงินได้สุทธิตั้งแต่ 4,000,000 บาทขึ้นไป และลดโครงสร้างอัตราภาษีลงมาเหลือเพียง 5 ชั้น และภายหลังในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอัตราภาษีในปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา ก็ยังมีการใช้โครงสร้างอัตราภาษีดังกล่าวเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน (ตารางที่ 1.1) การเปลี่ยนแปลงดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีความสะดวกและง่ายต่อการคำนวณภาษี และยังเป็น การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของรัฐบาลกับประเทศเพื่อนบ้าน กล่าวคือให้มีระดับและจำนวนชั้นของโครงสร้างอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ที่มีความใกล้เคียงกับรัฐบาลของประเทศเพื่อนบ้านและกลุ่มประเทศในภูมิภาคเดียวกัน รวมทั้งเพื่อขยายฐานภาษีและจูงใจให้ประชาชนเสียภาษีมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้รัฐบาลสามารถเพิ่มรายรับจากการเก็บภาษีได้มากขึ้น

ภาพที่ 1.3 รายได้เฉลี่ยรายเดือนที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ปี พ.ศ. 2531-2550

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีและการสื่อสาร

การเปลี่ยนแปลงทางด้านต่างๆที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงจากหน่วยเศรษฐกิจที่เรียกว่า รัฐบาล เพื่อทำการปรับให้เหมาะสมกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงเรื่อยมาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน ซึ่งจะส่งผลต่อการรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของครัวเรือนทั้งสิ้น แต่ยังมี การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอื่นๆอีก ที่เกิดจากปัจจัยภายในของหน่วยทางเศรษฐกิจที่เล็กที่สุดแต่มีความสำคัญมาก ที่เรียกว่า ครัวเรือน ซึ่งจะส่งผลต่อการรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอีกด้วย โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงในรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนที่ซึ่งเป็นแหล่งรายได้หลักที่จะต้องนำมาคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยในอดีตตั้งแต่ปีพ.ศ.2531 พบว่ามีรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนเฉลี่ยอยู่ที่ 3,035 บาทต่อ

เดือน และมีการเพิ่มขึ้นตลอดมา จนกระทั่งมีค่าเฉลี่ยเป็น 12,423 บาทต่อเดือน ในปีพ.ศ. 2550 (ภาพที่ 1.3)

โดยการเปลี่ยนแปลงในรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน กับภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะมีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยถ้ามีการเปลี่ยนแปลงในรายได้ของครัวเรือนในทิศทางที่เพิ่มขึ้น จะส่งผลให้มีการแบกรับภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มมากขึ้น และในทำนองเดียวกัน ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงในรายได้ครัวเรือนในทิศทางที่ลดลง ก็จะทำให้มีการแบกรับภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาลดลงเช่นเดียวกัน จากแนวคิดดังกล่าวนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากในการออกแบบ หรือกำหนดนโยบายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีความเหมาะสมและเป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษี รวมทั้งสามารถสร้างงบประมาณรายได้ให้แก่การคลังของภาครัฐบาล เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการกระตุ้นหรือแก้ปัญหาเศรษฐกิจต่อไป

ในการศึกษาครั้งนี้จะทำการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่เกิดจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมภายในครัวเรือน อาทิเช่น รายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ขนาดครัวเรือน อายุของหัวหน้าครัวเรือน ในช่วงเวลา 16 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2547 โดยจะใช้ข้อมูลจากผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี พ.ศ. 2531 2533 2545 2547 เพื่อเป็นตัวแทนของปีที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในช่วงเวลาดังกล่าวและหลังการเกิดวิกฤติ เพื่อให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงเวลาของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทยที่ครัวเรือนต้องรับภาระในช่วงเวลาดังกล่าว

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาโครงสร้างความก้าวหน้าของภาวะภาษีเฉลี่ย และการกระจายรายได้เปรียบเทียบก่อนและหลังมีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปีพ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547
- 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยทางด้านรายได้ของครัวเรือนที่มีผลกระทบต่อภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในช่วงเวลา 16 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2531 และ พ.ศ. 2547 โดยจำแนกตามกลุ่มรายได้ จำแนกตามภาคต่างๆของประเทศไทย และสุดท้ายคือจำแนกตามกลุ่มอาชีพ

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะแบ่งงานออกเป็น 2 ส่วนหลักๆ โดยส่วนแรกจะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับภาระภาษีเฉลี่ยของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพื่อพิจารณาโครงสร้างความก้าวหน้าของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยจะจำแนกออกเป็น 3 ลักษณะ คือจำแนกตามกลุ่มรายได้ ออกเป็น 3 กลุ่มรายได้ และจะทำการจำแนกออกเป็น กรุงเทพมหานคร และภาคต่างๆของประเทศไทย และสุดท้ายจะจำแนก ออกตามกลุ่มอาชีพตามสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน หลังจากนั้นในส่วนที่สองจะทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยทางด้านรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ที่ส่งผลต่อภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ครัวเรือนจะต้องรับภาระ โดยจะพิจารณาการเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลา 16 ปี ของปี พ.ศ. 2531 และปี พ.ศ. 2547 โดยใช้ข้อมูลจากผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี พ.ศ. 2531 2533 2545 และสุดท้ายคือปี พ.ศ. 2547 โดยใช้ Pooled Cross Section Tobit Regression Model เป็นเครื่องมือในการศึกษา

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) เพื่อให้ทราบถึง การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างความก้าวหน้าของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในช่วงเวลา 16 ปี
- 2) เพื่อให้ทราบถึง ความยืดหยุ่นของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อรายได้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อแนวทางการกำหนดนโยบายการจัดเก็บภาษี ในอนาคต

1.5 นิยามศัพท์

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Personal Income Tax) หมายถึง ภาษีที่จัดเก็บจากบุคคลทั่วไปหรือจากหน่วยภาษีที่มีลักษณะพิเศษตามที่กฎหมายกำหนดและมีรายได้เกิดขึ้นตามเกณฑ์รายได้ที่เกิดขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยปกติจะจัดเก็บเป็นรายปี รายได้ที่เกิดขึ้นในปีใดๆ ผู้มีรายได้มีหน้าที่ต้องนำไปแสดงรายการตนเองตามแบบแสดงรายการภาษีที่กำหนดภายในเดือนมกราคมถึงมีนาคมของปีถัดไป สำหรับผู้มีรายได้บางกรณีกฎหมายยังกำหนดให้ยื่นแบบเสียภาษีตอนครึ่งปี สำหรับรายได้ที่เกิดขึ้นจริงในช่วงครึ่งปีแรก เพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีที่ต้องชำระและเงินได้บางกรณี กฎหมายกำหนดให้ผู้จ่ายทำหน้าที่หักภาษี ณ. ที่จ่ายจากเงินได้บางส่วน เพื่อให้มีการทยอยชำระภาษีขณะที่มีเงินได้เกิดขึ้นอีกด้วย (กรมสรรพากร)

โดยในการศึกษาครั้ง จะพิจารณาเฉพาะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยไม่คิด ค่าธรรมเนียมต่างๆ หรือรายได้จากการขายสินค้าของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ เนื่องจากว่า ค่าธรรมเนียมหรือรายได้ดังกล่าวนั้น จะเป็นสิ่งที่รัฐบาลเรียกเก็บจากผู้ที่ได้รับประโยชน์ตอบแทน จากสิ่งของหรือบริการของรัฐบาล จึงจะไม่ใช่การแบกรับภาระภาษีที่แท้จริง

รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน (Household Income)⁵ หมายถึง รายได้ที่ประกอบไปด้วย รายได้ที่เป็นตัวเงิน (Money Income) รวมถึงรายได้ที่เป็นสิ่งของ (Income in Kind) โดย รายได้ที่เป็นตัวเงินจะประกอบไปด้วย ค่าจ้างและเงินเดือน เงินรางวัลบริการ เงินโบนัส กำไรสุทธิ จากการประกอบธุรกิจการเกษตรและธุรกิจอื่นๆ รายได้จากทรัพย์สิน เช่น ค่าเช่าที่ดิน ค่าลิขสิทธิ์ ดอกเบี้ย และเงินปันผล เงินได้รับเป็นการช่วยเหลือ บำเหน็จ บำนาญและเงินทุนการศึกษา ส่วน สำหรับรายได้ที่เป็นสิ่งของ จะประกอบไปด้วย มูลค่าของสินค้าและบริการที่ได้รับเป็นส่วนหนึ่งของ ค่าแรง เงินเดือน มูลค่าของสินค้าหรืออาหารที่ครัวเรือนผลิตและบริโภคเอง (รวมค่าประเมินค่าเช่า บ้านที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของและอยู่เอง)

โดยในการศึกษาครั้งนี้ จะพิจารณาเฉพาะรายได้ที่เป็นตัวเงิน (Money Income) เพียงอย่างเดียวเท่านั้น โดยจะไม่พิจารณาถึงรายได้ที่เป็นสิ่งของ (Income in Kind) เนื่องจากจะมีความคลาดเคลื่อนที่สูงมากในข้อมูลจากผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

ส่วนสำหรับการจัดกลุ่มครัวเรือนออกตามอาชีพจะแบ่งตามข้อมูลใน SES ดังนี้

กลุ่มอาชีพเกษตรกร (Agriculturist) หมายถึง ผู้ที่มีแหล่งรายได้ส่วนใหญ่ของ ครัวเรือนมาจากการทำการเกษตรกรรม โดยจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ผู้ถือครองทำการเกษตร ซึ่งที่ดินส่วนใหญ่เป็นของตนเอง
2. ผู้ถือครองทำการเกษตร ซึ่งที่ดินส่วนใหญ่เช่าผู้อื่น รวมทั้งผู้ประกอบอาชีพประมงและป่าไม้

กลุ่มอาชีพผู้ประกอบการ (Entrepreneur) หมายถึง ผู้ที่มีแหล่งรายได้ส่วนใหญ่ของครัวเรือนมาจากการประกอบกิจการส่วนตัว

⁵ ฉลองภพ สุสังกรกาญจน์ และคณะ, ลักษณะการกระจายและประโยชน์ด้านการคลังและภาษีอากรของประเทศไทยปี 2529-2539. (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2542), หน้า 2-6 -2-7

กลุ่มอาชีพลูกจ้าง (Employee) หมายถึง ผู้ที่มีแหล่งรายได้ส่วนใหญ่ของครัวเรือนมาจากการได้รับค่าจ้างจากนายจ้าง ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. ผู้ปฏิบัติงานวิชาชีพ นักวิชาการ และนักบริหารที่รับจ้าง
2. เสมียน พนักงานขายและให้บริหาร
3. ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการผลิต

กลุ่มอาชีพรับจ้างทั่วไป (Other Employee) หมายถึง ผู้ที่มีแหล่งรายได้ส่วนใหญ่ของครัวเรือนมาจากการรับจ้างในภาคการเกษตรและรับจ้างทั่วไป

กลุ่มอาชีพผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานเชิงเศรษฐกิจ (Non Activity in Economic) หมายถึง ผู้ที่มีแหล่งรายได้ส่วนใหญ่ของครัวเรือนมาจากเงินบำนาญ เงินช่วยเหลือ หรือรายได้จากทรัพย์สิน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ จะถูกแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลักๆ คือ ในส่วนแรกจะเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ ความเป็นธรรมของภาษีอากร ซึ่งจะเกี่ยวกับหลักความเป็นธรรมต่างๆของภาษีอากร รวมถึงวิธีการวัดความเป็นธรรมของภาษีอากร ในส่วนถัดมาจะเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาระภาษีอากร ซึ่งจะพูดถึงเกี่ยวกับความหมายของภาระภาษี การผลักภาระภาษีภายใต้แบบจำลองต่างๆ และสุดท้ายจะเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรายได้ โดยจะพูดถึงถึงประเภทต่างๆของทฤษฎีรายได้ และในส่วนสุดท้ายจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับภาษี

2.1.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเป็นธรรมของภาษีอากร⁶

หลักในการพิจารณาความเป็นธรรมในการเสียภาษี อาจแยกได้เป็น 2 ประเภท ประเภทแรก คือ ภาษีเก็บตามประโยชน์ที่ผู้เสียภาษีแต่ละคนจะได้รับ ประเภทที่สอง คือภาษีที่เก็บตามความสามารถของแต่ละบุคคลในการเสียภาษี

1. ภาษีเก็บตามประโยชน์ที่ผู้เสียภาษีแต่ละคนจะได้รับ

ภาษีเก็บตามประโยชน์ที่ผู้เสียภาษีแต่ละคนจะได้รับ คือ ภาษีประโยชน์ (benefit tax) คือภาษีที่สมาชิกในสังคมจ่ายให้ภาครัฐเป็นค่าบริการ ซึ่งเท่ากับ ประโยชน์ที่แต่ละบุคคลจะได้รับ จากสินค้าหรือบริการที่จัดสรรโดยภาครัฐบาล โดยอุปสงค์รวมของสินค้าสาธารณะ สามารถหาได้จากผลบวกตามแนวตั้งของเส้นอุปสงค์ของแต่ละบุคคล ณระดับราคาและปริมาณสินค้าสาธารณะที่มีประสิทธิภาพสูงสุด และต้นทุนหน่วยสุดท้ายของสินค้าสาธารณะ จะเท่ากับผลบวกผลประโยชน์ส่วนเพิ่มที่แต่ละบุคคลจะได้รับ ฉะนั้นบุคคลใดได้รับประโยชน์มากก็จะทำการเสียภาษีมาก บุคคลใดได้รับประโยชน์น้อย ก็จะทำการเสียภาษีน้อย โดยภาษีประโยชน์นี้ได้นำมาใช้สำหรับ สินค้าสาธารณะบางชนิด ตัวอย่างเช่น การเก็บค่าทางด่วน ภาษีสรรพสามิตน้ำมัน และภาษีประกันสังคม

⁶ ชัยรัตน์ เขียมกุลวัฒน์, เศรษฐศาสตร์สาธารณะ : หน่วยที่ 8 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษีอากรและประสิทธิภาพภาษีอากร, ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2546).

2. ภาษีที่เก็บตามความสามารถของแต่ละบุคคลในการเสียภาษี

ภาษีที่เก็บตามความสามารถของแต่ละบุคคลในการเสียภาษี จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ภาษีตามความเป็นธรรมตามแนวนอน กับ ภาษีตามความเป็นธรรมตามแนวตั้ง

2.1 ภาษีตามความเป็นธรรมตามแนวนอน ความเป็นธรรมตามแนวนอน หมายความว่า บุคคลที่มีความสามารถเสียภาษีเท่ากัน ควรเสียภาษีเท่ากัน โดยดัชนีที่ใช้วัดความเป็นธรรมตามแนวนอนมีหลายตัว เช่น อรรถประโยชน์ รายได้และรายจ่าย แต่เมื่อใช้อรรถประโยชน์เป็นตัววัดความเป็นธรรม ความเป็นธรรมตามแนวนอน จะหมายความว่า ผู้เสียภาษีสองคนที่มีอรรถประโยชน์เท่ากันก่อนเก็บภาษี ทั้งสองคนก็ควรมีอรรถประโยชน์เท่ากันหลังภาษี แต่เนื่องจากอรรถประโยชน์นั้นไม่สามารถวัดได้จริง ในทางปฏิบัติ จึงนิยมใช้รายได้และรายจ่าย เป็นตัวแทนในการวัดความเป็นธรรมตามแนวนอน

1 การใช้รายได้เป็นฐานภาษี (Income) เป็นตัววัดความสามารถในการเสียภาษี ในแง่ความเป็นธรรมตามแนวนอน หากคนสองคนมีเงินได้เท่ากันก็ควรเสียภาษีเท่ากัน แต่การใช้เงินได้เป็นตัววัด อาจจะไม่ได้ออกถึงความสามารถในการเสียภาษีของคนสองคนที่มีเงินได้เท่ากัน เนื่องจาก คนทั้งสองคนให้คุณค่าหรือมีรสนิยมกับการพักผ่อนไม่เหมือนกัน

2 การใช้รายจ่ายเป็นฐานภาษี (Expenditure) Thomas Hobbes นักปรัชญาชาวอังกฤษ ให้ความเห็นว่า ภาครัฐควรใช้ฐานรายจ่าย⁷ หรือฐานในการบริโภคในการคำนวณความสามารถในการเสียภาษี เนื่องจากการจัดเก็บภาษีควรที่จะมุ่งจัดเก็บกับทรัพยากรที่บุคคลนำออกจากสังคม และไม่ควรมุ่งเก็บภาษีกับทรัพยากรที่บุคคลนำประโยชน์เข้าสังคม ฉะนั้น ภาครัฐควรจัดเก็บภาษีรายจ่ายหรือภาษีเงินจ่าย จากฐานในการบริโภคหรือฐานเงินจ่ายในการบริโภค ภาษีเงินจ่ายจะไม่บิดเบือนความสามารถในการเสียภาษี เมื่อมีกาลเวลาเข้ามาเกี่ยวข้อง และภาษีเงินจ่ายเป็นภาษีที่เก็บกับทรัพยากรที่ผู้นำที่ผู้เสียภาษีนำออกจากสังคมโดยการบริโภค โดยสามารถหาฐานเงินจ่ายได้โดยเอา เงินได้จากการออมหักออกจากฐานรายได้

2.2 ภาษีตามความเป็นธรรมตามแนวตั้ง (Vertical Equity) เกิดขึ้นเมื่อบุคคลหนึ่งมีความสามารถในการเสียภาษีมากกว่าอีกบุคคลหนึ่ง ดังนั้นบุคคลที่มีความสามารถในการเสียภาษีมาก ก็ควรเสียภาษีมาก แต่ถ้าบุคคลใดมีความสามารถในการเสียภาษีน้อย ก็ควรเสีย

⁷ อย่างไรก็ตามฐานเงินจ่ายก็มีปัญหาเรื่องเดียวกับฐานรายได้ ก็คือ เรื่องรสนิยมของในการพักผ่อนของผู้เสียภาษีนั้นไม่เหมือนกัน

ภานีน้อย โดยดัชนีที่ไว้วัดความเป็นธรรมตามแนวตั้ง มีหลายตัว เช่น อรรถประโยชน์ ภาระภานี อัตราภานี โดยในการศึกษาความเป็นธรรมในแนวตั้งจะใช้ความก้าวหน้าของภานีอากร และใช้ ทฤษฎี การเสียสละเท่ากัน เป็นหลักในการวิเคราะห์

ก. อรรถประโยชน์และความเป็นธรรมตามแนวตั้ง

Musgrave (1959) ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นธรรมตามแนวตั้ง กับอรรถประโยชน์ โดยได้เสนอทฤษฎีการเสียสละเท่ากัน (Equal Sacrifice Rules) ซึ่งมีสาม ประเภท ได้แก่ การเสียสละเท่ากันแบบสัมบูรณ์ การเสียสละเท่ากันแบบสัดส่วน และสุดท้าย คือ การเสียสละหน่วยสุดท้ายเท่ากัน

การเสียสละเท่ากันแบบสัมบูรณ์ (absolute equal sacrifice) หมายความว่า ผู้เสียภานีควรเสียอรรถประโยชน์เท่ากัน ถ้าใช้เกณฑ์ภาระภานี จะถือว่ามีความเป็นธรรมตามแนวตั้ง เนื่องจากว่า ภาระภานีของคนที่มีรายได้มาก จะมากกว่าภาระภานีของอีกคนที่ซึ่งมีรายได้น้อยกว่า แต่ถ้าใช้เกณฑ์อัตราภานีเฉลี่ยเป็นตัววัด สัดส่วนของภาระภานีต่อรายได้ของคนที่มีรายได้มาก อาจจะมีมากกว่าหรือน้อยกว่า ของอีกคนที่มีรายได้น้อยกว่าก็ได้

การเสียสละเท่ากันแบบสัดส่วน⁸ (proportional equal sacrifice) หมายความว่า ผู้เสียภานีควรเสียสละสัดส่วนของการลดลงของอรรถประโยชน์ต่ออรรถประโยชน์รวมเท่ากัน

การเสียสละหน่วยสุดท้ายเท่ากัน (marginal equal sacrifice) หมายความว่า ผู้เสียภานีแต่ละคนควรเสียสละรายได้ จนกระทั่งอรรถประโยชน์ส่วนเพิ่มเท่ากัน

ข. ความก้าวหน้าของภานีอากร

ความเป็นธรรมตามแนวตั้ง สามารถวัดได้จากความก้าวหน้า (Progressive) ของอัตราภานีที่ทำการจัดเก็บ ซึ่งจะสามารถวัดได้จากอัตราภานีแบบเฉลี่ย (Average Tax Rate) อัตราภานีส่วนเพิ่ม (Marginal Tax Rate)

โดยถ้า อัตราภานีส่วนเพิ่ม = 0 อัตราภานีเป็นแบบสัดส่วนคงที่ คือ เมื่อเงินได้เพิ่มขึ้น อัตราภานีเท่าเดิม

⁸ การเสียสละเท่ากันแบบสัดส่วนจะมีความก้าวหน้ามากกว่าการเสียสละเท่ากันแบบสัมบูรณ์ แต่น้อยกว่าการเสียสละหน่วยสุดท้ายเท่ากัน

อัตราภาษีส่วนเพิ่ม < 1 อัตราภาษีเป็นแบบถดถอย คือเมื่อเงินได้เพิ่มขึ้น อัตราภาษีลดลง

อัตราภาษีส่วนเพิ่ม > 1 อัตราภาษีเป็นแบบก้าวหน้า คือเมื่อเงินได้เพิ่มขึ้น อัตราภาษีเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่า

สำหรับ ดัชนีที่ใช้วัดความก้าวหน้าของภาษีอีกตัว ก็คือ ความยืดหยุ่นของภาษีต่อ รายได้(รายจ่าย)

โดยถ้า ความยืดหยุ่นต่อรายได้ = 1 คือ อัตราภาษีเป็นแบบสัดส่วนคงที่ คือเมื่อเงินได้เพิ่มขึ้น อัตราภาษีเท่าเดิม

ความยืดหยุ่นต่อรายได้ < 1 คือ อัตราภาษีเป็นแบบถดถอย คือเมื่อเงินได้เพิ่มขึ้น อัตราภาษีลดลง

ความยืดหยุ่นต่อรายได้ > 1 คือ อัตราภาษีเป็นแบบก้าวหน้า คือเมื่อเงินได้เพิ่มขึ้น อัตราภาษีเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่า

ในการศึกษาครั้งนี้ จะทำการวัดความก้าวหน้าของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยใช้อัตราภาษีเฉลี่ย (Average Tax Rate) เป็นเครื่องมือในการวัดความก้าวหน้าของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งจะเป็นการวัดความเป็นธรรมตามแนวตั้ง โดยอาศัยหลักของความสามารถในการเสียภาษี (ability to pay) จากการใช้อัตราภาษีเฉลี่ย (Average Tax Rate) นี้ เนื่องจาก ลักษณะหรือข้อจำกัดของ ข้อมูลแบบการสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ที่มีลักษณะเป็นข้อมูลภาคตัดขวาง และข้อมูลรายจ่ายในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะเป็นข้อมูลรายจ่ายต่อครัวเรือน ดังนั้นจึงทำให้ไม่สามารถใช้ อัตราภาษีส่วนเพิ่ม (Marginal Tax Rate) ในการวัดความก้าวหน้าของภาษีได้ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นนี้ จึงทำให้การวัดความก้าวหน้าของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในการศึกษาครั้งนี้ จะทำการใช้อัตราภาษีเฉลี่ย แทนที่จะเป็นอัตราภาษีส่วนเพิ่ม

2.1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะภาษีอากร⁹

ภาวะภาษี จะหมายถึง ส่วนของรายได้อันเนื่องมาจากการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล ดังนั้นจะเห็นว่าผู้ที่มีหน้าที่เสียภาษีตามกฎหมาย จึงอาจจะไม่ใช่ว่าผู้ที่รับหน้าที่ในการแบกรับภาวะภาษีที่แท้จริงก็ได้ ดังนั้นภาวะภาษี จึงอาจแยกออกเป็น 2 ความหมาย ก็คือภาวะภาษีทางกฎหมาย และภาวะภาษีทางเศรษฐกิจ โดยภาวะภาษีทางกฎหมาย จะหมายถึงภาระในจำนวนหนี้ภาษีอากร ของผู้มีหน้าที่เสียภาษีตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งผู้ที่มีหน้าที่ในการเสียภาษีอาจไม่จำเป็นต้องรับภาวะภาษีที่แท้จริงก็ได้ เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม อีกนัยก็คือ ภาวะภาษีทางเศรษฐกิจ หรือภาวะภาษีที่แท้จริงนั่นเอง ก็คือภาวะภาษีที่จะต้องตกอยู่กับผู้บริโภคในขั้นสุดท้ายนั่นเอง ก็คือบุคคลนั้น จะไม่สามารถผลักภาวะภาษีไปยังบุคคลอื่นได้อีกแล้ว

การศึกษาการผลักภาวะภาษีในวิชาเศรษฐศาสตร์ จะมีด้วยกัน 2 วิธี ก็คือการผลักภาวะภาษีภายใต้การวิเคราะห์ดุลยภาพทั่วไป General Equilibrium Analysis และอีกวิธีก็คือการผลักภาวะภาษีภายใต้การวิเคราะห์แบบดุลยภาพบางส่วน Partial Equilibrium Analysis โดยการวิเคราะห์ดุลยภาพทั่วไป General Equilibrium Analysis จะเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงของทุกตลาดพร้อมๆกัน แต่การวิเคราะห์ดุลยภาพบางส่วน Partial Equilibrium Analysis จะเป็นการวิเคราะห์ เฉพาะเพียงตลาดที่เราสนใจศึกษาเท่านั้น ซึ่งลักษณะของภาวะภาษีที่เกิดขึ้นนั้น โดยทั่วไปจะมีอยู่ 4 รูปแบบด้วยกัน คือ คงที่ไม่มีการผลักภาวะภาษี ถูกผลักไปข้างหน้า ถูกผลักไปข้างหลัง และสุดท้ายคือการผลักภาวะภาษี ซึ่งภาวะภาษีที่ตกอยู่กับผู้เสียภาษียุติแรกโดยที่มิได้ถูกผลักต่อไปให้กลับผู้อื่น จะถือว่าเป็นภาษีทางตรง ส่วนภาษีที่ผู้เสียภาษียุติแรกไม่ได้รับไว้เอง แต่สามารถผลักภาวะภาษีไปยังผู้อื่นได้ จะถือว่าเป็นภาษีทางอ้อม

ซึ่งในส่วนของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ นั้นจะจัดเป็นภาษีทางตรง ดังนั้นผู้มีรายได้พึงประเมินตามที่กำหนด จึงจะเป็นผู้รับภาวะภาษีแต่เพียงผู้เดียว นั้นหมายความว่า แรงงานไม่มีอำนาจในการต่อรองราคาค่าจ้างได้เลย เพราะการกำหนดราคาค่าจ้างเงินเดือนของแรงงานนั้น จะขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทานของตลาดแรงงาน ดังนั้นบุคคลธรรมดา

⁹ ชัยรัตน์ เขียมกุลวัฒน์, เศรษฐศาสตร์สาธารณะ : หน่วยที่ 8 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษีอากรและประสิทธิภาพภาษีอากร ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2546).

จึงยากที่จะผลักภาระภาษีไปให้ผู้อื่น ดังนั้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ครัวเรือนจะต้องเสียทั้งหมดก็คือภาระภาษีของครัวเรือนนั่นเอง

2.1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับภาษี¹⁰

ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับภาษี จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรายได้ของครัวเรือนในทิศทางที่เพิ่มขึ้นแล้ว จะส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงในภาระภาษีที่บุคคลผู้มีรายได้จะต้องรับภาระ ในสัดส่วนที่สูงขึ้นตามไปด้วย ในทางตรงกันข้าม เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรายได้ของครัวเรือนในทิศทางที่ลดลงแล้ว จะส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงภาระภาษีในสัดส่วนที่ลดลงเช่นเดียวกัน เมื่อภาระภาษีที่บุคคลรับภาระมีการเปลี่ยนแปลงไป จะส่งผลกระทบต่อไปยังแรงจูงใจในการเลือกระหว่างการทำงานและการพักผ่อน โดยในที่นี้จะแยกออกเป็น 3 ประเด็น คือ ในประเด็นของการเก็บภาษีเงินได้แล้ว ส่งผลให้คนทำงานน้อยลง และอีกประเด็นคือ การเก็บภาษีเงินได้แล้วส่งผลให้คนเพิ่มเวลาในการทำงานมากขึ้น และในส่วนสุดท้ายจะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราภาษีกับรายได้จากการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล

1. การเก็บภาษีเงินได้ทำให้คนทำงานน้อยลง

การเก็บภาษีเงินได้ทำให้คนทำงานน้อยลง เนื่องจากในการทำงานของแต่ละบุคคลนั้น จะเป็นการตัดสินใจเลือกในทางเศรษฐกิจระหว่าง การทำงานเพื่อรับรายได้ (income) กับการเสียสละเวลาในการพักผ่อน (leisure) โดยจะแสดงให้เห็นในภาพที่ 2 ซึ่งจะแสดงถึง ผลของภาษีเงินได้ต่อการทำงานตามโครงสร้างภาษีในแต่ละแบบ

โดยกำหนดแกนนอนเป็นเวลาที่มีอยู่เพื่อใช้ในการทำงานและการพักผ่อน สำหรับแกนตั้งจะเป็นรายได้ที่ได้จากการทำงาน โดย I คือเส้นความพอใจเท่ากันในระดับต่างๆ เส้น AD แสดงถึงเส้นรายได้ก่อนที่จะมีการเก็บภาษี โดยมีจุดดุลยภาพคือความพอใจสูงสุดที่ได้จากการทำงาน ที่จุด E1 ซึ่งจะใช้เวลาในการทำงาน L1A ใช้เวลาในการพักผ่อน OL1

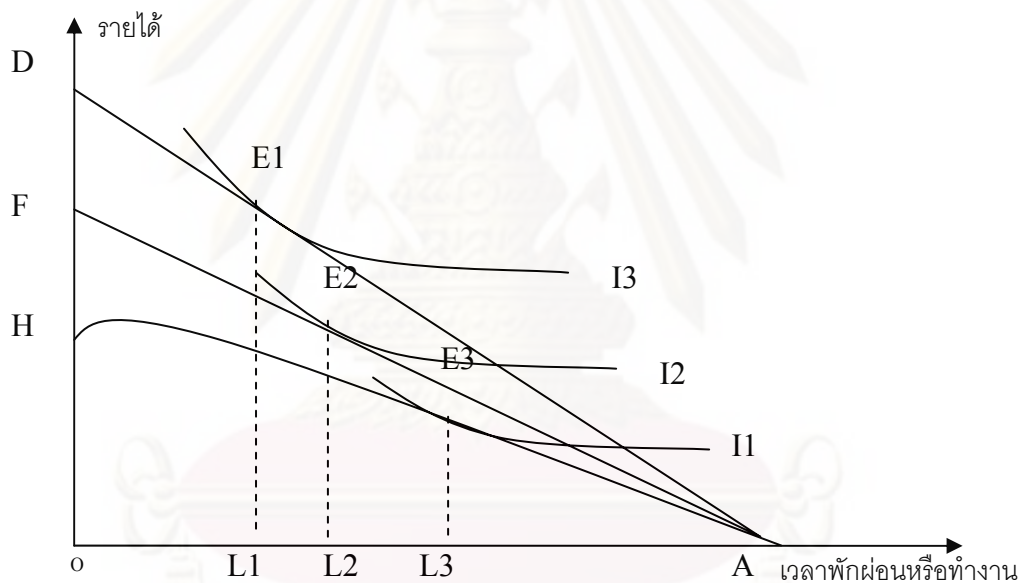
สมมติรัฐบาลเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตราสัดส่วนคงที่ Proportional เส้นรายได้ของพนักงานหลังจากเสียภาษีแล้ว คือ เส้น AF ดังนั้นเขาจะเสียภาษีเท่ากับ DF โดยมี

¹⁰ เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสวีธรรม, การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย, พิมพ์ครั้งที่ 5. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538).

ดุลยภาพอยู่ที่จุด E2 และผู้เสียภาษีจะใช้เวลาในการพักผ่อนเท่ากับ OL2 และใช้เวลาในการทำงาน L2A

สมมติรัฐบาลเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตราที่ก้าวหน้า โดยมีเส้น AH เป็นเส้นรายได้สุทธิหลังจากทำการเก็บภาษี ในกรณีดุลยภาพจะอยู่ที่จุด E3 ซึ่งผู้เสียภาษีจะใช้เวลาในการพักผ่อนเท่ากับ OL3 และใช้เวลาในการทำงานเท่ากับ L3A แสดงให้เห็นว่า ถ้ามีการเก็บภาษีในอัตราที่สูงขึ้น หรือก้าวหน้ามากขึ้นนั้น ผู้เสียภาษีจะทำงานน้อยลง และหันมาใช้เวลาในการพักผ่อนมากขึ้น

ภาพที่ 2.1 ผลของภาษีเงินได้ต่อการทำงานตามโครงสร้างภาษีในแต่ละแบบ

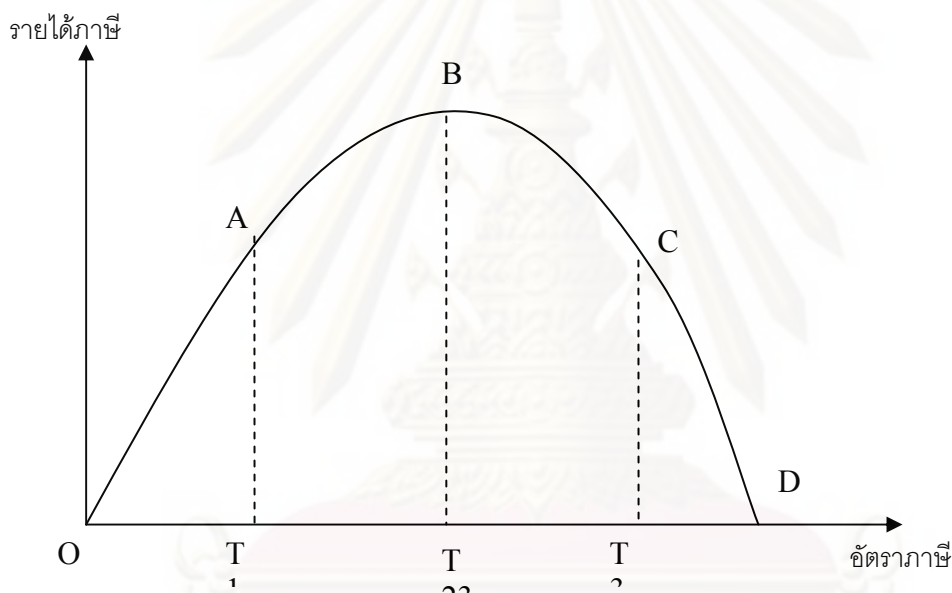
2. การเก็บภาษีเงินได้ทำให้คนเพิ่มเวลาในการทำงานมากขึ้น

กรณีการเก็บภาษีเงินได้จะส่งผลให้คนเพิ่มเวลาในการทำงานมากขึ้นนั้น จะเป็นในกรณีที่รัฐบาลเก็บภาษีเงินได้ จากผู้ทำงานแล้วส่งผลให้รายได้ของเขาลดลงจากเดิม และสมมติต่อไปอีกว่า ถ้าผู้เสียภาษีนั้นต้องการที่จะรักษาระดับความเป็นอยู่ของเขาให้คงเดิม ดังนั้นเขาจึงต้องเพิ่มเวลาในการทำงานให้มากขึ้นและทำการลดเวลาในการพักผ่อนลง เพื่อที่จะหารายได้มาชดเชยกับรายจ่ายที่ใช้ในการเสียภาษี ในกรณีเช่นนี้ผลของการเก็บภาษีเงินได้ จะทำให้ผู้เสียภาษีต้องเพิ่มเวลาในการทำงานมากขึ้น

3.การจัดเก็บภาษีของรัฐบาลกับอัตราภาษีเงินได้¹¹

การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ไม่ควรจะสูงเกินไป ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การจัดเก็บภาษีในอัตราที่สูงเกินไป จะทำให้รายได้ของรัฐบาลที่ได้มาจากภาษีลดลง เนื่องจากว่า อัตราภาษีที่สูงเกินไปอาจจะทำให้คนทำงานเพื่อหารายได้น้อยลง หรืออาจจะทำให้คนหลบเลี่ยงการเสียภาษีมากขึ้น ในทางตรงกันข้ามถ้าหากอัตราภาษีเงินได้อยู่ในระดับที่เหมาะสมแล้วจะทำให้รัฐบาลเก็บภาษีได้มากขึ้น

ภาพที่ 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราภาษีกับรายได้ภาษี

โดยแกนตั้งเป็นรายได้ของภาษี ส่วนแกนนอนวัดอัตราของภาษี สำหรับเส้น OABCD จะเป็นเส้นที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ภาษีกับอัตราภาษี จะสังเกตได้ว่าในขณะที่อัตราภาษีอยู่ในอัตราที่ต่ำนั้น เมื่อเพิ่มอัตราภาษี ก็จะช่วยทำให้การเก็บภาษีเงินได้นั้นมากขึ้น เช่นการเพิ่มอัตราภาษีจาก T_1 เป็น T_2 จะทำให้รายได้ภาษีเพิ่มจาก T_1A เป็น T_2B

¹¹เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, *การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย*, พิมพ์ครั้งที่ 5. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538). หน้า 179

แต่ถ้าสมมติว่า T2 เป็นอัตราภาษีที่เหมาะสมแล้ว และจุด B ก็เป็นจุดที่รายได้จากการเก็บภาษีสูงที่สุดแล้ว ถ้าหากรัฐบาลเพิ่มอัตราภาษีขึ้นไปอีก ก็จะมีผลทำให้รายได้จากการเก็บภาษีนั่นลดลง เช่นถ้าเพิ่มอัตราภาษีจาก T2 เป็น T3 รายได้ภาษีจะลดลงจาก T2B เป็น T3C

2.2 วรรณกรรมปริทัศน์

ในการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา จะทำการแบ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น สอง ส่วนหลักๆ คือในส่วนแรกจะเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะภาษีเฉลี่ยและการกระจายรายได้ และในส่วนที่สองจะเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรายได้ที่ส่งผลกระทบต่อภาวะภาษี

2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะภาษีเฉลี่ยและการกระจายรายได้

ภาษีอากร เป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญทางเศรษฐกิจ โดยจะมีข้อดีคือ รัฐบาลจะนำรายได้ที่ได้รับมาจากภาษีนั่น ไปพัฒนาประเทศให้มีความทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ โดยในเรื่องของโครงสร้างภาษีและการกระจาย จะเป็นการดูว่าโครงสร้างภาษีนั่น มีโครงสร้างความก้าวหน้าหรือถดถอยอย่างไร และเมื่อมีภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแล้ว จะส่งผลทำให้ การกระจายมีความแตกต่างกันอย่างไร โดยจะพบทั้งการศึกษาของประเทศไทย และในการศึกษาของต่างประเทศ โดยในกรณีของประเทศไทยนั้น มีผู้ทำการศึกษาไม่มากดังเช่นผลงานในต่างประเทศ ดังนี้ ฉลองภพ สุสังกร์กาญจน์ และดิเรก บัณฑิตวิวัฒน์ ที่ได้ทำการศึกษาการกระจายรายได้และโครงสร้างภาษี ความไม่เท่าเทียมในรายได้และการจ่ายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และอัญชลิ วสุนธราภิวัดม์ การวิเคราะห์โครงสร้างและประมาณการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แต่ในผลงานของต่างประเทศได้มีการศึกษากันอย่างมากมาย ซึ่งจะพบได้จากการศึกษาของ Ahuja ของ Kakwani ของ Mankosbroto ของ Bishop and ของ Poterba และสุดท้าย Baer and Galvao

ฉลองภพ สุสังกร์กาญจน์ และคณะ (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่องลักษณะการกระจายภาวะภาษี และประโยชน์ด้านการคลังและภาษีอากรของประเทศไทย ปี 2529– 2539 เพื่อเสนอสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง โดยในนามของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย โดยวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ ประการแรก เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างภาวะภาษีอากร และสุดท้าย คือเพื่อศึกษาการกระจายประโยชน์โดยตรงจากรายจ่ายรัฐบาล โดยจะทำการแยกครัวเรือน ออกเป็นตามระดับชั้นรายได้ 10 กลุ่ม แยกครัวเรือนที่อยู่เหนือและใต้เส้นความยากจน กลุ่มอาชีพ และกลุ่มภูมิภาค โดยจะทำการศึกษาในช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมา โดยใช้ข้อมูลปี 2529 2533 และ 2537 โดยจะทำการศึกษาภาวะภาษีอากรทุกชนิด ทั้งภาษีทางตรงและภาษี

ทางอ้อม โดยใช้แหล่งข้อมูลที่สำคัญๆ ได้แก่ รายงานการคลังของ สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง แบบแผนการใช้จ่ายบริโภคและรายได้ของครัวเรือน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ตารางปัจจัยการผลิต ผลผลิต ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ โดยมีผลการศึกษา คือ ภาวะภาษีอากร โดยรวมมีแนวโน้ม สูงขึ้น จากร้อยละ 18.8 ของรายได้รวมทั้งประเทศ ในปี 2529 เป็น ร้อยละ 23.4 รายได้รวมทั้งประเทศ ในปี 2533 และร้อยละ 26.2 รายได้รวมทั้งประเทศ ในปี 2537 ส่วนโครงสร้างภาษี สำหรับกรณีของของภาษีทางตรง จะมีลักษณะก้าวหน้า ส่วนสำหรับโครงสร้างภาษีทางอ้อม จะมีโครงสร้างถดถอย แต่ถ้าพิจารณาเป็นภาษีรายกรณี จะพบว่าภาษีที่มีโครงสร้างถดถอย ได้แก่ ภาษีการค้า ภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีศุลกากร ส่วนภาษีที่มีโครงสร้างก้าวหน้าได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล

ส่วนทางด้านประเด็นของ รายจ่ายรัฐบาล พบว่าการกระจายประโยชน์โดยตรงจากรายจ่ายด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข และทางด้านโครงสร้างเศรษฐกิจพื้นฐาน ก็คือ สาขาเกษตร กับสาขาการคมนาคมขนส่งและการสื่อสาร จะถือประโยชน์ต่อครัวเรือนรายได้สูงมากกว่าครัวเรือนรายได้น้อย ส่วนทางด้านการคำนวณภาวะภาษีสุทธิ ซึ่งจะคำนวณจาก ผลต่างระหว่าง ภาวะภาษี กับผลประโยชน์โดยตรงต่อรายจ่ายรัฐบาล จะพบว่า ครัวเรือนที่มีฐานะดีที่สุด 20 เปอร์เซนต์แรก จะเป็นผู้รับภาวะภาษีสุทธิ ขณะที่ครัวเรือนในชั้นรายได้รองลงมาทั้งหมดเป็น ผู้รับประโยชน์สุทธิโดยที่สัดส่วนของการได้รับประโยชน์สุทธิจะผกผันกับระดับรายได้ แต่เมื่อพิจารณาครัวเรือน แยกตามอาชีพ จะพบว่าครัวเรือนที่ได้รับประโยชน์ที่ได้รับประโยชน์สุทธิ คือ ครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร รับจ้างทั่วไป และผู้ที่ไม่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจ ในขณะที่ครัวเรือนผู้ประกอบการหรือลูกจ้างพนักงานจะเป็นผู้รับภาวะภาษีสุทธิ ส่วนถ้าพิจารณาตามภาค จะพบว่าครัวเรือนในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล จะเป็นผู้รับภาวะภาษีสุทธิอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเป็นผู้รับประโยชน์สุทธิ

อัญชลี วสุนธราภิวัฒก์ (2537) ทำการศึกษาการวิเคราะห์โครงสร้างและประมาณการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา เพื่อทำการวิเคราะห์และศึกษาการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในช่วงปี 2520-2536 และทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการกำหนดความยืดหยุ่น โดยใช้ภาวะภาษีเฉลี่ยที่แท้จริง เป็นเครื่องมือสำคัญในส่วนของการศึกษาภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยใช้ข้อมูลทศนิยมแบบอนุกรมเวลาในช่วง 2520-2536 ซึ่งได้จากสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กรมสรรพากร ธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการ

พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยผลการศึกษาในส่วนของการศึกษาการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างภาษีพบว่า โครงสร้างอัตราภาษีที่แท้จริงปี 2524-2528 จะมีอัตราภาษีที่แท้จริงของเงินได้ทุกระดับลดลง แต่ลดลงใน อัตราที่ต่างกัน โดยในช่วง 2524 นั้น ในช่วงเงินได้ที่ต่ำกว่า 100,000 จะลดลงร้อยละ 1 และในช่วง 100,001-200,000 จะลดลงไม่ถึงร้อยละ 1 ส่วนในช่วงเงินได้ที่มากกว่า 200,000 ขึ้นไป จะลดลงในช่วงตั้งแต่ร้อยละ 1.07-5.00 ซึ่งแสดงว่าการปรับปรุงอัตราภาษีในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่คนรวยมากกว่าคนจน

ส่วนสำหรับในช่วง 2525-2529 กับปี 2529-2531 โดยในช่วงเงินได้ต่ำสุด อัตราภาษีที่แท้จริงลดลงไม่ถึงร้อยละ 2 และค่อยๆเพิ่มมากขึ้นในช่วงเงินได้สูงๆและเพิ่มมากที่สุดในช่วงเงินได้สูงสุด โดยอัตราภาษีที่แท้จริง ลดลงร้อยละ 9.69 แสดงว่าการปรับโครงสร้างภาษีได้เอื้อประโยชน์ให้แก่คนรวยสูงที่สุด ส่วนสำหรับอัตราภาษีที่แท้จริงปี 2529-2531 กับ 2532-2533 พบว่าผู้มีเงินได้สุทธิค่อนข้างสูง 1,000,000-2,000,000 จะได้ประโยชน์จากการปรับโครงสร้างภาษีมากที่สุดร้อยละ 9.91 และผู้มีเงินได้สุทธิตั้งแต่ 2,000,000 จะได้ประโยชน์น้อยที่สุดร้อยละ 1.98 ส่วนสำหรับเงินได้สุทธิต่ำ ก็ยังได้รับประโยชน์จากการปรับปรุงโครงสร้างภาษีในระดับต่ำ คือร้อยละ 2.6 ส่วนสำหรับปี 2534 จะปรับเฉพาะเงินได้สุทธิตั้งแต่ 2,000,000 ให้เสียภาษีในอัตราที่ลดลง ทำให้เป็นประโยชน์แก่ผู้มีรายได้สูง และสุดท้ายคือการปรับโครงสร้างอัตราภาษีปี 2535-2536 จะเป็นการปรับโครงสร้างภาษีเหลือเพียง 5 และ อัตราภาษีที่แท้จริงลดลงมาก โดยเฉพาะผู้มีรายได้สูงตั้งแต่ 1,000,000 บาทขึ้นไป

Ahuja (1966) จะทำการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการวัดดัชนีภาวะภาษี กรณีเปรียบเทียบในแต่ละรัฐของประเทศอินเดีย ซึ่งจะใช้ข้อมูลในช่วงของปี 1960-1961 โดยในส่วนแรกจะเป็นวิธีดั้งเดิม 2 วิธี ก็คือการใช้ภาวะภาษีรวมหารด้วยจำนวนรัฐ โดยพบว่าดัชนีภาวะภาษีจะมีค่าอยู่ในช่วง 6-224 โดย 6จะเป็นของรัฐ Kashmar และค่า 224 จะเป็นของรัฐ Maharashtra วิธีดั้งเดิมที่ศึกษากันในอินเดีย ก็คือการนำภาวะภาษีรวมหารด้วยจำนวนประชากรในแต่ละรัฐเป็นดัชนี ในการวัดภาวะภาษีแบบดั้งเดิม โดยค่าที่ออกมาจะอยู่ในช่วง 48-162 โดย 48จะเป็นของรัฐ Kashmar และ 162 จะเป็นของรัฐ Maharashtra พบว่าผลการศึกษาโดยวิธีการแบบดั้งเดิมนั้น จะออกมาไม่แตกต่างกันมากนัก ต่อมาจะเป็นวิธีที่มีการเพิ่มในเรื่องของรายได้เฉลี่ยของแต่ละรัฐ เข้าไปในการศึกษา โดยจะเป็นการหาภาวะภาษีรวมหารด้วยรายได้เฉลี่ยของแต่ละรัฐ โดยดัชนีจะออกมาอยู่ในช่วง 57-130 โดย 57 จะเป็นของรัฐ Kashmar เช่นเดียวกัน แต่ 130 จะเป็นของรัฐ Andhra Prades และเมื่อพิจารณาเป็นรายได้เฉลี่ยต่อหัว (income per capita) จะพบว่า ดัชนี

ภาวะภาษี จะมีค่าอยู่ในช่วง 65-149 โดย 65 จะเป็นของรัฐ Jammu และรัฐ Kashmar ส่วนสำหรับ 149 จะเป็นของรัฐ Andhra Prades และ รัฐ Bihar สำหรับวิธีการสุดท้ายจะเป็นการวัดดัชนีภาวะภาษี โดยใช้ สมการภาษี โดยจะเป็นสมการ log อัตราภาษี และมีตัวแปรอิสระเพียงตัวเดียว คือ log รายได้ต่อหัว (income per capita) โดยผลที่ออกมาจะพบว่า ค่าจะอยู่ในช่วง 61-140 เมื่อ 61 จะเป็นของรัฐ Jammu และรัฐ Kashmar ส่วนสำหรับ 140 จะเป็นของรัฐ Andhra Prades ซึ่งจะเห็นว่าผลจะออกมาเป็นไปในแนวทางเดียวกับ กรณีพิจารณาเป็นรายได้เฉลี่ยต่อหัวแบบธรรมดา

Kakwani (1977) จะทำการศึกษากำหนดโครงสร้างก้าวหน้าของภาษี เป็นกรณีเปรียบเทียบระหว่างประเทศ โดยจะใช้ข้อมูลหลักจาก 4 แหล่งด้วยกันดังนี้ ข้อมูลสถิติการเสียภาษีของออสเตรเลีย ในช่วงปี 1961-2 ถึง 1971-2 ข้อมูลสถิติการเสียภาษี จาก Canadian Department of National Revenue ปี 1966-1972 ข้อมูลรายได้จากการเก็บภาษี จาก Inland Revenue ของ Great Britain Board of Inland Revenue และสุดท้ายคือข้อมูลสถิติรายได้ ซึ่งเป็นข้อมูลในส่วน ผลตอบแทนรายได้จากภาษีปี 1958-1970 จาก U.S. Internal Revenue Service. โดยจากผลการศึกษาในส่วนของดัชนีชี้วัดความก้าวหน้า และในส่วนของ Average Tax Rate (ATR) จะพบว่า กรณีประเทศออสเตรเลียจะแบ่งออกเป็น 4 ปีการศึกษา ดังนี้ 1968/69 1969/70 1970/71 1971/72 โดยจะมีดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าอยู่ในช่วง 0.1893-0.2052 และมีภาวะภาษีเฉลี่ย ATR อยู่ในช่วง 0.1396-0.1570 สำหรับกรณีของประเทศแคนาดา ซึ่งจะทำการศึกษา 3 ปี คือ ปี 1968 1969 และ 1970 โดยจะมีค่าดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าอยู่ในช่วง 0.1692-0.2001 และมีค่าภาวะภาษีเฉลี่ยอยู่ในช่วง 0.1175-0.1260 สำหรับกรณีประเทศอังกฤษ จะทำการศึกษา 3 ปี คือ 1964/65 1965/66 1966/67 โดยจะมีดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าอยู่ในช่วง 0.2540-0.2821 และมีค่าภาวะภาษีเฉลี่ย 0.1284-1.1449 และสุดท้ายคือประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะทำการศึกษา 3 ปี คือปี 1968 1969 และ 1970 โดยจะมีดัชนีชี้วัดความก้าวหน้าอยู่ในช่วง 0.1561-0.1642 และมีค่าภาวะภาษีเฉลี่ย อยู่ในช่วง 0.1373-0.1424 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกันแล้วพบว่าทั้ง 4 ประเทศที่ทำการศึกษาในงานชิ้นนี้จะมีแนวโน้มไปในทางเดียวกัน โดยจะมีโครงสร้างที่ก้าวหน้าเพิ่มมากขึ้น

Mankosbroto (1979) จะทำการศึกษาเรื่องผลของภาษีต่อการกระจายรายได้ ในอินโดนีเซีย โดยทำการศึกษาถึงโครงสร้างภาษีของรัฐบาล อินโดนีเซีย ว่ามีโครงสร้างเป็นแบบก้าวหน้า หรือว่าแบบถดถอย และจะทำการวิเคราะห์โครงสร้างอัตราภาษี และผลของโครงสร้างภาษีต่อการกระจายรายได้ ในการศึกษาครั้งนี้จะใช้ 5 ประเภท ได้แก่ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีการขายและภาษีสรรพสามิต ภาษีนำเข้าและสุดท้ายคือภาษีส่งออก โดยการศึกษาครั้งนี้จะใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากหลายแหล่ง แต่จะอ้างอิงจากสองแหล่งข้อมูลพื้นฐาน คือ ข้อมูลรายจ่ายจาก National Socioeconomic Survey (SUSENAS) ซึ่งจะถูกรวบรวมโดย Biro Pusat Statistik (BPS, Central Bureau of Statistics) และข้อมูลภาษีจากกระทรวงการคลัง โดย The Susanas จะแบ่งประเภทครัวเรือนตามขั้นรายได้ โดยผลของการสำรวจจะถูกใช้ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อจัดสรรภาษีทางอ้อมตามขั้นรายได้ โดยข้อมูลที่ได้จะเป็นเพียงแหล่งข้อมูลในการกระจายรายได้ นี่จึงเป็นเหตุผลให้ BPS ทำการแบ่งครัวเรือนตามขั้นรายจ่าย เพราะว่าข้อมูลการใช้จ่ายจะมีความน่าเชื่อถือได้มากกว่าข้อมูลรายได้จากมาตรฐานการครองชีพถูกจากวัดจากรายจ่ายมากกว่ารายได้ และผู้ให้ข้อมูลรายได้อาจจะให้ข้อมูลที่ต่ำกว่าความเป็นจริง จึงเป็นสาเหตุให้ทำการจัดชั้นตามรายจ่ายจะดีกว่าการจัดชั้นตามรายได้ โดยจะใช้เครื่องมือในการประมาณหาการกระจายรายได้ ในตอนแรกจะทำการหาภาระภาษีโดยรวมและสัดส่วนตามขั้นรายได้ของแต่ละกลุ่มสินค้า แล้วหลังจากนั้นจะทำการวัดผลของการกระจายรายได้ใหม่ (Redistribution) ซึ่งจะใช้ 3 วิธีในการศึกษา โดยใช้วิธีการหาอัตราภาษีที่แท้จริง (Effective Tax Rate) ใช้ Gini Coefficient และสุดท้ายจะใช้วิธี Musgrave 's Method ¹²

จากผลการศึกษาจะพบว่า วิธีที่ใช้อัตราภาษีที่แท้จริง Effective Tax Rate รูปที่ได้จะเป็นลักษณะ V-Shape ซึ่งจะแสดงว่าช่วงขั้นรายได้ต่ำและปานกลางจะมีโครงสร้างภาษีเป็นแบบถดถอย และสำหรับขั้นรายได้สูงๆ จะมีโครงสร้างภาษีเป็นแบบก้าวหน้า โดยอัตราภาษีที่แท้จริง ของช่วงขั้นรายได้ต่ำสุด จะเป็นร้อยละ 20.36 และ อัตราภาษีที่แท้จริง ของช่วงขั้นรายได้สูงสุดจะเป็นร้อยละ 24.33 สำหรับของทางเลือก A ส่วนของสำหรับทางเลือก B จะมี อัตราภาษีที่แท้จริง ของช่วงขั้นรายได้ต่ำสุดจะเป็นร้อยละ 22.14 และ อัตราภาษีที่แท้จริงของช่วงขั้นรายได้สูงสุดจะเป็นร้อยละ 17.66 แต่ถ้าใช้วิธีสัมประสิทธิ์วัดการกระจายรายได้ (Gini Coefficient) ในการหาผลของการกระจายรายได้ จะได้ สัมประสิทธิ์วัดการกระจายรายได้ก่อนมีมาตรการภาษี เท่ากับ 0.458 และสัมประสิทธิ์วัดการกระจายรายได้หลังมีมาตรการทางภาษี เท่ากับ 0.468 ดังนั้น จะเห็นว่าค่าของสัมประสิทธิ์วัดการกระจายรายได้ที่ไต่ระหว่างก่อนมีมาตรการทางภาษีและหลังมีมาตรการทางภาษีนั่นไม่ได้มีความแตกต่างกันมาก ทำให้ผลของการกระจายรายได้จะเป็นกลาง แต่ถ้าใช้ Musgrave 's Method ในการหา ในทางเลือก A จะได้ค่า 1.004 ซึ่งหมายความว่า

¹² Musgrave 's Method เป็นวิธีวัดโครงสร้างภาษี โดยจะหาจากพื้นที่ข้างล่างของ post tax ของ Lorenz curve หาดด้วย พื้นที่ข้างล่างของ pre tax ของ Lorenz curve โดยถ้าค่าที่ได้ออกมามากกว่า 1 จะแสดงถึงโครงสร้างแบบก้าวหน้า ส่วนถ้าค่าที่ได้ ออกมาน้อยกว่า 1 จะถือว่าเป็นโครงสร้างแบบถดถอย และถ้าค่าออกมาเท่ากับ 1 จะถือว่าเป็นโครงสร้างแบบสัดส่วนคงที่

โครงสร้างภาษีเป็นแบบสัดส่วนคงที่ ส่วนสำหรับทางเลือก B จะได้ค่า 0.99 จะเห็นได้ว่าโครงสร้างภาษีก็จะเป็นแบบสัดส่วนคงที่เช่นกัน

Poterba (2007) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความไม่เท่าเทียมในรายได้และการจ่ายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยงานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการศึกษาถึง ภาระภาษีเงินได้ที่แท้จริง และความแตกต่างของการกระจายรายได้ก่อนภาษี เปรียบเทียบกับการกระจายรายได้หลังภาษี และจะดูแนวโน้มของความไม่เท่าเทียมของการกระจายก่อนภาษี และการกระจายหลังภาษี โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจประชากรในปัจจุบัน Current Population Survey (CPS) และข้อมูลจาก Congressional Budget Office โดยใช้ข้อมูลในช่วงระยะเวลา 20 ปี โดยเริ่มจาก 1984–2004 ของอเมริกาด้วยอัตราภาษีที่แท้จริง (Effective Tax Rate) ต่อครัวเรือน โดยจะทำการแบ่งภาระภาษีออกเป็น Quintile ของการกระจายรายได้ โดยจากผลการศึกษาจะพบว่า โครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะมีโครงสร้างภาษีเป็นแบบก้าวหน้า โดยในปี 1984 จะมีค่าภาระภาษีเฉลี่ยที่แท้จริง อยู่ในช่วง 0.4-19.3 ในปี 1989 จะมีค่าภาระภาษีเฉลี่ยที่แท้จริงอยู่ในช่วง -1.6-19.9 ส่วนสำหรับในปี 1994 จะมีค่าภาระภาษีเฉลี่ยที่แท้จริงอยู่ในช่วง -3.9-23 และสุดท้ายในปี 2004 จะมีค่าภาระภาษีเฉลี่ยอยู่ในช่วง -6.2-19.6 สำหรับเรื่องการกระจายรายได้หลังภาษีจะมีความแตกต่างจากการกระจายรายได้ก่อนภาษี ซึ่งน่าจะมาจากผลทางอ้อมที่ว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมผู้จ่ายภาษีที่ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อระบบภาษี และจากการเปลี่ยนแปลงในการกระจายรายได้ก่อนภาษี. ผลทางอ้อมที่เด่นชัดของการเปลี่ยนแปลงภาษีหลังการกระจายรายได้ ซึ่งการลดลงของอัตราภาษีส่วนเพิ่มซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการกระจายรายได้ ถ้าแปลงค่าไปยังการลดเฉลี่ยของภาระภาษี จะปรากฏว่าค่าที่ได้จะเพิ่มขึ้นทั้งกลุ่มรายได้ก่อนภาษี และกลุ่มรายได้หลังภาษี

Baer and Galvao (2008) ได้ทำการศึกษาเรื่องภาระภาษี ค่าใช้จ่ายรัฐบาล และการกระจายรายได้ในประเทศบราซิล โดยจะทำการศึกษาถึงระบบภาษีและการกระจายภาระภาษี นอกจากนี้จะทำการประมาณผลกระทบจากการใช้จ่ายของภาครัฐบาล ต่อการกระจายรายได้ของประเทศ โดยจะใช้เครื่องมือ Quantile Regression Model ในการทดสอบสถิติพรรณนาที่เกี่ยวกับภาระภาษีและค่าใช้จ่ายของรัฐบาล และใช้สัมประสิทธิ์วัดการกระจายรายได้ Gini coefficient ในการวัดการกระจายค่าใช้จ่ายของรัฐบาล โดยใช้ข้อมูลภาระภาษีจาก Secretaria Da Receita Federal และใช้ข้อมูลการกระจายของภาษีตามกลุ่มรายได้จาก Recende and Cunha 2002 จากผลการศึกษาจะพบว่า ในกรณีของประเทศบราซิลนั้นจะไม่สอดคล้องกับประเทศส่วนใหญ่ในโลกในเรื่องของโครงสร้างภาษี ภาระภาษี การกระจายรายได้ และรูปแบบการ

ใช้จ่ายของรัฐบาล โดยของประเทศบราซิลไม่เพียงแต่จะมีโครงสร้างภาษีเป็นแบบถดถอย โดยมีค่าภาระภาษีเฉลี่ยเมื่อเปรียบเทียบกับ GDP ในปี 1988 เป็น 22.4 และมีค่าเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เป็น 27.9 ในปี 1664 เป็น 31.6 ในปี 2000 เป็น 34.9 ในปี 2002 เป็น 34 ในปี 2003 เป็น 35.9 ในปี 2004 และสุดท้ายมีค่าเป็น 38 สำหรับปี 2006 แต่การกระจายรายได้ยังไปตกอยู่กับกลุ่มชั้นรายได้สูงด้วย โดยระบบการคลังของประเทศส่งผลต่อการจัดสรรใหม่ที่ค่อนข้างข้างต่ำ สำหรับผลของการประมาณผลกระทบของค่าใช้จ่ายรัฐบาลต่อความไม่เท่าเทียมทางรายได้ ผลจะแสดงความสัมพันธ์ที่ไม่มีประสิทธิภาพของค่าใช้จ่ายรัฐบาล

Bishop and others (1998) ทำการศึกษาการทดสอบฐานภาษีก้าวหน้าด้วย Gini Coefficient และใช้ข้อมูลการศึกษารายได้ของ Luxembourg จากประเทศสวีเดน อังกฤษ และประเทศอเมริกา โดยใช้เครื่องมือสัมประสิทธิ์วัดการกระจายรายได้ Gini Coefficient เพื่อวัดการกระจายรายได้ ใช้ Reynolds-Smolensky indexes เป็นดัชนีในการวัดความคลาดเคลื่อน และ Kakwani indexes เป็นดัชนีในการวัดความก้าวหน้าในหนี้รายจ่ายภาษี โดยจากผลการศึกษา จะพบว่า สำหรับในกรณีประเทศสวีเดนสัมประสิทธิ์วัดการกระจายรายได้ ในช่วงก่อน และหลังการปฏิรูปภาษีจะเปลี่ยนแปลงจาก 0.2493 เป็น 0.2648 สำหรับกรณีของประเทศอังกฤษ จะเปลี่ยนจาก 0.3043 เป็น 0.3448 และของประเทศอเมริกา จะเปลี่ยนแปลงจาก 0.3699 เป็น 0.3962 แสดงให้เห็นว่า ทุกประเทศที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ เมื่อมีการใช้มาตรการภาษีแล้ว จะส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกันมากขึ้น และเมื่อใช้ดัชนีในการวัดความคลาดเคลื่อน จะพบว่าของประเทศสวีเดนจะเปลี่ยนแปลงจาก 0.0579 เป็น 0.0543 แสดงว่ามีความคลาดเคลื่อนที่ลดลง และของประเทศอังกฤษ จะเปลี่ยนจาก 0.0341 เป็น 0.0403 จะมีความคลาดเคลื่อนที่เพิ่มขึ้น และสำหรับของประเทศอเมริกา จะเปลี่ยนแปลงจาก 0.0516 เป็น 0.0449 แสดงว่ามีความคลาดเคลื่อนที่ลดลง และสุดท้ายคือเมื่อใช้ ดัชนีในการวัดความก้าวหน้าในหนี้รายจ่ายภาษี จะพบว่าของประเทศสวีเดน จะเปลี่ยนแปลงจาก 0.1364 เป็น 0.1111 ส่วนสำหรับของประเทศอังกฤษ จะเปลี่ยนแปลงจาก 0.1406 เป็น 0.1443 และสำหรับของประเทศอังกฤษ จะเป็น 0.1718 และ 0.1764 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามจะแสดงให้เห็นว่าหนี้หรือรายจ่ายภาษีไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงที่มีนัยสำคัญทางสถิติในการวัดความก้าวหน้าของฐานภาษี

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรายได้ที่ส่งผลกระทบต่อภาระภาษี

ภาระภาษีตามจำนวนจริง (Absolute Burden) คือ จำนวนเงินที่รัฐบาลทำการเรียกเก็บจากรั้วเรื่อนั้นๆ โดยการที่จะพิจารณาถึงความแตกต่างของภาระภาษี หรือขนาดของ

จำนวนเงินที่ครัวเรือนที่จะต้องเสียตามขั้นรายได้ นั้นอาจจะไม่เพียงพอ แต่ควรพิจารณารวมไปถึงภาระภาษีที่ครัวเรือนจะต้องรับภาระ หรือที่ครัวเรือนจะต้องรับผิดชอบจริง ควบคู่ไปกับฐานะทางรายได้ของครัวเรือนที่แบกรับภาระทางภาษีนั่นไว้ด้วย ดังนั้นจึงจะเห็นความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างภาระภาษีกับรายได้

โดยในอดีตที่ผ่านมา ได้มีการศึกษาผลกระทบของปัจจัยทางด้านรายได้ที่ส่งผลกระทบต่อภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยจะแบ่งออกเป็น 2 แนวทาง จากลักษณะของข้อมูล โดยมีการใช้ข้อมูลที่มีลักษณะเป็นข้อมูลอนุกรมเวลา และอีกประเภทจะเป็นข้อมูลภาคตัดขวาง โดยการวิเคราะห์ที่อาศัยข้อมูลทางอนุกรมเวลา จะพบได้ในผลงานของ Fries and others ในงานของ Hutton and Lambert และของ Kustepeli and Sapci ในงานของ Choudhry และงานของ Shome สำหรับในส่วนการวิเคราะห์ที่โดยอาศัยข้อมูลภาคตัดขวาง จะพบในงานของ Gouvela and Strauss และของ Ram และในงานของ Tanzi และสุดท้ายในผลงานของ Anderson จะทำการศึกษาทั้ง 2 ลักษณะ คือทั้งข้อมูลที่เป็นอนุกรมเวลาและภาคตัดขวาง

Fries and others (1982) ได้ศึกษาเรื่องความยืดหยุ่นของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในสหรัฐอเมริกา กรณีการคำนวณปัจจัยที่กำหนดพฤติกรรมโดยจะใช้วิธีใหม่ (Formula) ในการคำนวณอนุกรมเวลาของความยืดหยุ่นของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของสหรัฐอเมริกา โดยอาศัยข้อมูลสถิติรายได้ประจำปี ซึ่งใช้ข้อมูลผลตอบแทนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตั้งแต่ปี 1963-1977 เป็นเวลา 14 ปี ซึ่งเป็นข้อมูลอนุกรมเวลา โดยจากผลการศึกษาค้นคว้าจะพบว่า ความยืดหยุ่นของภาษีต่อรายได้โดยวิธี formula จะมีค่าอยู่ในช่วง 1.519-1.631 และเมื่อพิจารณาค่าความยืดหยุ่นที่มากที่สุดพบว่าจะอยู่ในปี 1977 และค่าที่น้อยที่สุดจะอยู่ในปี 1968 และอีกวิธีที่นำมาใช้เปรียบเทียบก็คือ การหาค่าความยืดหยุ่นตามวิธีของ Tanzi ซึ่งจะเป็นสมการ Log regression แต่วิธีนี้จะทำให้เกิด bias ซึ่งจะส่งผลให้ค่าสัมประสิทธิ์ Gini Coefficient มีค่าเป็นลบ เมื่อทำการวัดระหว่าง Gini Coefficient กับ รายได้ต่อหัว (log per capita income) ซึ่งส่งผลออกมาพบว่า ค่าความยืดหยุ่นที่ออกมาจะอยู่ในช่วง 1.27-1.464 ซึ่งการหาค่าความยืดหยุ่น โดยวิธีของ Tanzi นั้นค่าที่ออกมาจะน้อยกว่าแบบใหม่ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

Hutton and Lambert (1980) ได้ทำการศึกษาการประมาณความยืดหยุ่นรายได้จากภาษีเงินได้ โดยใช้ข้อมูลจาก Inland Revenue Statistic โดยจะใช้วิธีการหาค่าความยืดหยุ่นโดยใช้สมการ Regression เปรียบเทียบกับการหาค่าความยืดหยุ่น โดยวิธี Dorrington ซึ่งจากผลการศึกษาโดยวิธีการใช้ สมการ Regression ซึ่งจะทำการศึกษาในปี 1973-1974 จนถึง 1977-1978 โดยผล

การศึกษาพบว่า จะมีความยืดหยุ่นอยู่ในช่วง 1.73-1.91 และมี Average Tax Rate อยู่ในช่วง 0.15-0.19 มีค่า Marginal Tax Rate อยู่ในช่วง 0.28-0.33 ส่วนสำหรับวิธีการประมาณความยืดหยุ่นแบบ Dorrington โดยจะทำการศึกษาในปี 1963-1964 จนถึง 1970-1971 โดยจะมีค่าความยืดหยุ่นอยู่ในช่วง 2.10-2.43 91 และมี Average Tax Rate อยู่ในช่วง 0.086-0.135 และมีค่า Marginal Tax Rate อยู่ในช่วง 0.202-0.308

Kustepeli and Sapci (2005) ได้ทำการศึกษาความยืดหยุ่นของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในตุรกี โดยจะทำการศึกษาการตอบสนองของรายได้จากภาษี ไปยังการเปลี่ยนแปลงในรายได้ โดยใช้วิธีการประมาณความยืดหยุ่นตามวิธีของ Tanzi โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำการประมาณความยืดหยุ่นของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในระยะยาวของตุรกีในช่วง 1975-2005 โดยอาศัยข้อมูลจาก State Planning Organization ของตุรกี และจากฐานระบบข้อมูล Electronic Data Delivery System ของธนาคารกลางในตุรกี ซึ่งเป็นข้อมูล อนุกรมเวลา โดยจะนำมาสร้าง VAR Model และทำการทดสอบ Unit Root Test โดยจากผลการศึกษาในเรื่องของความยืดหยุ่นออกมาจะพบว่า มีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.95

Anderson (1973) ได้ทำการศึกษาการสร้างความยืดหยุ่นและความอ่อนไหวของรายได้บุคคลธรรมดาในประเทศเดนมาร์ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงรายได้จากภาษีเงินได้ ตามการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์รายได้ประชาชาติสุทธิ (NNP) โดยมีแนวคิดที่ว่า รายได้จากภาษีนั่นจะขึ้นอยู่กับฐานภาษี ดังนั้นจึงทำการประมาณความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ประชาชาติสุทธิ NNP กับ รายได้ครัวเรือน Y และความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ครัวเรือนกับฐานภาษี B และความสัมพันธ์ระหว่างฐานภาษีกับหนี้ภาษี T การตอบสนองของ T ต่อ การเปลี่ยนแปลงใน NNP ซึ่งจะแสดงความยืดหยุ่น โดยในการศึกษาครั้งนี้จะใช้ข้อมูลทั้งอนุกรมเวลา และ ภาคตัดขวาง

จากผลการศึกษาในรูปแบบอนุกรมเวลา ซึ่งจะใช้สมการ Regression โดยใช้ข้อมูลรายบุคคล โดยความสัมพันธ์ของ รายได้ประชาชาติสุทธิ NNP กับ รายได้ครัวเรือน Y จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เป็น 0.87 และในกรณีของสัดส่วนรายได้ต่อรายได้ผลิตภัณฑ์รายได้ประชาชาติ ก็จะมีค่าสัมประสิทธิ์ในทิศทางเดียวกันกับ NNP เช่นเดียวกัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เป็น 0.00001 ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ที่ใช้คำนวณภาษีกับรายได้ครัวเรือน พบว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.91 แต่เมื่อพิจารณา ค่าลดหย่อนด้วย จะพบว่าสัดส่วนรายได้ที่ใช้คำนวณภาษีต่อรายได้ครัวเรือนกับรายได้ครัวเรือน

จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.17 แต่จะมีทิศทางตรงกันข้ามกับค่าลดหย่อนและมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.65 ส่วนสำหรับความสัมพันธ์ระหว่างหนี้ภาษีกับรายได้ที่ใช้คำนวณภาษี พบว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และมีค่าสัมประสิทธิ์ เป็น 0.34 ซึ่งจะแสดงว่าเป็นโครงสร้างก้าวหน้า

ส่วนสำหรับผลการศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์ภาคตัดขวาง ใน 5 ช่วงดังนี้ 1949-1950 1955-1966 1967-1968 1968-1969 เพื่อดูความสัมพันธ์ระหว่างภาษีกับรายได้ โดยเกิดปัญหา Heteroscedasticity และเมื่อทำการประมาณ ATR เป็นตัวแปรภายใน ผลการศึกษาพบว่าแต่ละปีจะให้ค่า R^2 สูง ซึ่งการยกเลิกค่าลดหย่อนภาษี ในปี 1967-1968 1968-1969 เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการไม่มั่นคงสำคัญขึ้น และเมื่อพิจารณาสมการเส้นตรงที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ภาษีและรายได้ครัวเรือน จะมีค่าสัมประสิทธิ์ เป็น 0.31 และเมื่อทำการเปรียบเทียบความอ่อนไหวระหว่างวิธีภาคตัดขวาง กับ อนุกรมเวลา จะพบว่าการใช้การวิเคราะห์โดย ภาคตัดขวาง จะให้ผลที่ต่ำกว่า

Choudhry (1975) ได้ทำการศึกษาความยืดหยุ่นของระบบภาษีเงินได้ ในประเทศมาเลเซียตะวันตกในช่วง 1961-1970 โดยประยุกต์ใช้โครงสร้างคงที่ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ Effective Tax Rate (ETR) กับภาษีเงินได้ในมาเลเซีย เพื่อทำการประมาณความยืดหยุ่นของภาษีในช่วง 1961-1970 โดยในการศึกษาคั้งนี้จะทำการศึกษาทางตะวันตกของมาเลเซีย โดยใช้ข้อมูลจาก Department of Inland Revenue Annual Report ปี 1961-1969 ซึ่งจากผลการศึกษาจะพบว่า ความยืดหยุ่นของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ถูกประเมิน จะถูกแบ่งออกเป็นต่อ GDP ต่อรายได้จากแรงงานและทุน (ข้อมูล lagged 1 ปี) ต่อรายได้รวมที่ถูกประเมิน ต่อรายได้ส่วนบุคคล และสุดท้ายคือต่อการส่งออกเบื้องต้น (ข้อมูล lagged 1 ปี)

จากผลการศึกษาจะพบว่า ในปี 1969 ความยืดหยุ่นของภาษีเงินได้ต่อ GDP ต่อปัจจัยจากรายได้จากแรงงานและทุน และสุดท้ายต่อรายได้ที่ถูกประเมินรายบุคคล มีค่าเป็น 1.66 1.64 และ 1.08 ตามลำดับ ส่วนสำหรับปี 1961 นั้น จะมีค่าความยืดหยุ่นของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อ GDP ต่อปัจจัยจากรายได้จากแรงงานและทุน และต่อรายได้ที่ถูกประเมินรายบุคคล ซึ่งมีค่าเป็น 1.72 1.68 และ 1.11 ตามลำดับ และสำหรับในส่วนของ Average Tax Rate ในปี 1961 และของปี 1969 จะมีโครงสร้างก้าวหน้า โดยในปี 1961 จะมี ATR ในช่วง 6-33.40 และในปี 1969 จะมี ATR อยู่ในช่วง 6-38.45

Gouvela and Strauss (1990) ได้ทำการศึกษา ฟังก์ชันอัตราภาษีที่แท้จริง Effective Tax Rate ของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำการวิเคราะห์ และประมาณทางสถิติของความสัมพันธ์ ที่ไม่ใช่เชิงเส้นของอัตราภาษีที่แท้จริง กับรายได้ทางเศรษฐกิจ ของข้อมูลผลตอบแทนภาษีในอเมริกาปี 1979-1989 โดยใช้ข้อมูลจาก SOI Division of The Internal Revenue Service ซึ่งเป็นข้อมูลแบบ ภาคตัดขวาง โดยผลการศึกษาจะพบว่า อัตราภาษีที่แท้จริงของช่วงปี 1979-1989 จะมีค่าอยู่ในช่วง 0.130 - 0.175 โดยปีที่ให้ค่า อัตราภาษีที่แท้จริง สูงที่สุด คือปี 1980 1981 โดยจะมีค่าเป็น 0.175 และสำหรับปีที่ให้ค่าอัตราภาษีที่แท้จริง ต่ำที่สุด คือปี 1988 ส่วนทางด้านของความยืดหยุ่น จะพบว่าในช่วงเวลาเดียวกัน จะมีค่าอัตราภาษีที่แท้จริง จะอยู่ในช่วง 0.925-0.953 ส่วนสำหรับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะภาษีกับรายได้ครัวเรือน พบว่า เมื่อภาวะภาษีเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้ภาวะภาษีเปลี่ยนแปลงไป 1.349-1.533 ในทิศทางเดียวกัน สำหรับในช่วงเวลา 1979-1989

Ram (1991) ได้ทำการศึกษาความยืดหยุ่นของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาใน สหรัฐอเมริกา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวัดความยืดหยุ่นของภาษีต่อการเปลี่ยนแปลงรายได้ โดยใช้วิธีการประมาณความยืดหยุ่นของ Tanzi โดยจะมีตัวแปรอิสระ ได้แก่ ตัวแปร log รายได้ ตัวแปร ความไม่เท่าเทียมซึ่งจะใช้ Gini Coefficient เพื่อทำการประมาณภาษีต่อหัว โดยใช้ข้อมูล ทุกๆ ช่วงเวลา 10 ปี ซึ่งเป็นข้อมูล ภาคตัดขวาง ปี 1949 1959 1969 1979 จาก I.R.S ของ Statistic of Income Bulletin และจากผลการศึกษาจะพบว่า เมื่อรายได้เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะส่งผลให้ภาษีเปลี่ยนแปลงไป 0.878 ในปี 1949 ในทิศทางที่ตรงกันข้ามกัน ที่ระดับนัยสำคัญที่ 95 เปอร์เซ็นต์ และมีค่าเป็น 0.565 ในปี 1959 ในทิศทางที่ตรงกันข้าม และในปี 1979 จะมีค่า 0.974 ในทิศทางที่ตรงกันข้ามเช่นเดียวกัน แต่สำหรับในปี 1969 ซึ่งเป็นเพียงปีเดียวเท่านั้นที่จะมีการเปลี่ยนแปลง ในทิศทางเดียวกันกับรายได้ โดยมีค่าเท่ากับ 2.141 โดยทุกปีล้วนมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีค่า R^2 มากกว่า 90

Tanzi (1969) ได้ทำการศึกษาการวัดความยืดหยุ่นของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยอาศัยข้อมูลภาคตัดขวาง โดยจะเน้นไปในการวิเคราะห์ความยืดหยุ่นของภาษีเงินได้บุคคล ธรรมดาต่อการเปลี่ยนแปลงในรายได้ประชาชาติ โดยใช้วิธีการหาความสัมพันธ์ระหว่างการ เปลี่ยนแปลงในการเปลี่ยนแปลงภาษีเงินได้ต่อการเปลี่ยนแปลงในรายได้เบื้องต้น ความสัมพันธ์ ระหว่างภาษีเงินได้กับรายได้พึงประเมินสุทธิ และความสัมพันธ์ระหว่างภาษีเงินได้พึงประเมินสุทธิ

กับรายได้เบื้องต้น โดยจะหาทั้งกรณีที่เป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง และความสัมพันธ์ที่ไม่ใช่เชิงเส้นตรง ซึ่งจะอยู่ในรูปของ exponential form โดยใช้ข้อมูล ปี1963

จากผลการศึกษาพบว่า ในกรณีที่ความสัมพันธ์เป็นเชิงเส้นตรง ความยืดหยุ่นจะได้จากสมการถดถอย โดยค่าความยืดหยุ่นของภาวะภาษี เมื่อรายได้พึงประเมินสุทธิเปลี่ยนไป 1 หน่วย จะมีค่าเท่ากับ 0.25 และค่าความยืดหยุ่นของภาวะภาษีเมื่อรายได้เบื้องต้น เปลี่ยนไป 1 หน่วย จะมีค่าเท่ากับ 0.707 และดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างภาวะภาษีกับรายได้ จะพบว่า เมื่อรายได้เบื้องต้นเปลี่ยนไป 1 หน่วย จะมีค่าภาวะภาษีเปลี่ยนไป 0.176 ในทิศทางเดียวกัน ส่วนสำหรับในกรณีที่เป็นการหาความก้าวหน้าของภาษีเงินได้ที่มีความสัมพันธ์ไม่ใช่เชิงเส้นตรง โดยใช้ในรูปแบบ exponential form จะพบว่า กรณีของความสัมพันธ์ระหว่างภาวะภาษีกับรายได้พึงประเมินสุทธิ คือเมื่อรายได้พึงประเมินสุทธิเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะมีค่าภาวะภาษีเปลี่ยนแปลงไป 1.07 ในทิศทางเดียวกัน และสำหรับความสัมพันธ์ระหว่าง รายได้พึงประเมินสุทธிகับรายได้เบื้องต้น จะพบว่าเมื่อ รายได้เบื้องต้น เปลี่ยนแปลงไป 1หน่วย รายได้พึงประเมินสุทธิจะเปลี่ยนไป 1.27 และดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างภาวะภาษีกับรายได้เบื้องต้น จะพบว่า เมื่อรายได้เบื้องต้นเปลี่ยนไป 1หน่วย ภาวะภาษีจะเปลี่ยนไป 1.36 หน่วยในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นจะสังเกตเห็นได้ว่าในกรณีของความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงจะให้ค่า ความยืดหยุ่นต่ำกว่าในกรณีของความสัมพันธ์ที่ไม่ใช่เชิงเส้นตรง

Shome (1988) ได้ทำการศึกษา ความยืดหยุ่นของระบบภาษีในประเทศกำลังพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อทำการศึกษาความยืดหยุ่นต่อ GDP ของประเทศในอาเซียน ได้แก่ บังคลาเทศ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ศรีลังกา และสุดท้ายคือประเทศไทย โดยผลการศึกษาออกมาพบว่า ของประเทศบังคลาเทศ ซึ่งจะทำการศึกษาในช่วง 1979-1980 และช่วง 1984-1985 โดยจะมีค่าความยืดหยุ่นเฉลี่ยอยู่ที่ 0.71 ส่วนสำหรับกรณีประเทศมาเลเซีย จะทำการศึกษาในช่วง 1976-1982 โดยผลออกมาจะพบว่า มีค่าความยืดหยุ่นเฉลี่ยอยู่ที่ 0.5 และสำหรับกรณีของประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งได้ทำการศึกษาในช่วง 1980-1985 โดยจะมีค่าความยืดหยุ่นเฉลี่ยอยู่ที่ 0.5 เช่นเดียวกัน สำหรับในกรณีของประเทศศรีลังกา ซึ่งจะทำการศึกษาอยู่ในช่วง 1978-1984 โดยผลที่ออกมาจะมีค่าความยืดหยุ่นอยู่ที่ 0.73 และสุดท้ายคือกรณีของประเทศไทย ซึ่งจะทำการศึกษาในช่วงปี 1977-1985 โดยจะมีค่าความยืดหยุ่นเฉลี่ยอยู่ที่ 0.92

ในการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา จะทำการแบ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น สอง ส่วนหลักๆ คือในส่วนแรกจะเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะภาษีเฉลี่ยและการกระจายรายได้

และในส่วนที่สองจะเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยรายได้ที่ส่งผลกระทบต่อภาระภาษี โดยในส่วนแรกที่ทำการศึกษาถึงภาระภาษีเฉลี่ย และการกระจายรายได้นั้น ในงานวิจัยในอดีตได้มีการใช้เครื่องมือในการวัดโครงสร้างภาระภาษีเฉลี่ย โดยจะใช้ Effective tax rate ไม่ว่าจะ เป็น Average tax rate หรือ Marginal tax rate ก็ตาม และสำหรับทางด้าน การกระจายรายได้ จะมีการใช้เครื่องมือในการวัดที่ค่อนข้างหลากหลาย อาทิเช่น Gini Coefficient Musgrave Method รวมถึง Shorrocks Index โดยจะอาศัยข้อมูล มาจากผลการสำรวจเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน แบบแผนการใช้จ่ายการบริโภคและรายได้ของครัวเรือน ส่วนสำหรับในส่วนที่สองที่จะศึกษาถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรายได้ที่ส่งผลกระทบต่อภาระภาษี ในผลงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้อง จะมีทั้งการศึกษาที่ใช้ข้อมูลที่เป็นอนุกรมเวลา และข้อมูลภาคตัดขวาง โดยอาศัยวิธีการศึกษา อาทิเช่น Log Regression Tanzi Dorrington และ Formula Method ในการศึกษาความสัมพันธ์ของรายได้ที่มีต่อภาระภาษี

ในการศึกษาครั้งนี้ จะทำการศึกษา โครงสร้างความก้าวหน้าของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ย และการกระจายรายได้ โดยใช้เครื่องมือ อัตราภาษีเฉลี่ย (Average Tax Rate) ในการวัดโครงสร้าง และความก้าวหน้า ของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และใช้ Gini Coefficient และ Lorenz Curve เป็นเครื่องมือในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการกระจายรายได้ เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่สะดวก และใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยใช้ข้อมูลจาก ผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และอีกส่วนจะทำการศึกษาถึง ปัจจัยทางด้านรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนที่ส่งผลกระทบต่อภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยจะใช้ Pooled Cross Section Tobit Regression Model

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

3.1 วิธีการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในส่วนของวิธีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจะแบ่งหัวข้อออกเป็น 2 หัวข้อหลักๆ คือในส่วนแรกจะทำการอธิบายถึงวิธีการศึกษา และส่วนที่สองจะอธิบายรายละเอียดของข้อมูล โดยในส่วนของวิธีการศึกษา จะแบ่งออกเป็นอีก 2 ส่วนย่อย โดยส่วนแรก จะพูดถึงโครงสร้าง ความก้าวหน้าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ย และการกระจายรายได้ โดยจะใช้ภาวะ ภาษีเฉลี่ย (Average Tax Rate) เพื่อพิจารณาโครงสร้างความก้าวหน้า และใช้สัมประสิทธิ์ความ ไม่เท่าเทียม (Gini Coefficient and Lorenz Curve) เพื่อพิจารณาการกระจายรายได้ และในส่วน ที่สอง จะทำการศึกษาเกี่ยวกับ การเปรียบเทียบปัจจัยทางด้านรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ที่ ส่งผลกระทบต่อภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกลุ่มรายได้ และตามภาคต่างๆ ของ ประเทศไทย และสุดท้ายคือจำแนกตามกลุ่มอาชีพตามสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของ ครัวเรือน ในปี พ.ศ. 2531 และปี พ.ศ. 2547 เป็นการวิเคราะห์โดยอาศัยแบบจำลอง Pooled Cross section Model โดยใช้ Tobit หรือตัวแปรตามที่ถูกจำกัด (Limited Dependent Variable Regression Model) เป็นวิธีการศึกษาในแบบจำลอง และสำหรับในส่วนสุดท้ายจะเป็นเรื่อง รายละเอียดของข้อมูล ที่ใช้ในการศึกษา โดยจะแบ่งหัวข้อหลักๆ ออกเป็น ข้อมูลรายได้ และข้อมูล รายจ่าย

3.1.1 โครงสร้างความก้าวหน้าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ยและการกระจายรายได้

การศึกษาในส่วนนี้จะเป็นการศึกษา เพื่อพิจารณาว่า ภาวะภาษีเงินได้บุคคล ธรรมดาในประเทศไทย มีโครงสร้างอย่างไร โดยจะทำการจำแนกออกตามกลุ่มรายได้ 3 กลุ่ม รายได้ จำแนกออกตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆของประเทศไทย และสุดท้ายเป็นการ จำแนกออกตามกลุ่มอาชีพตามสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน โดยใช้ข้อมูลจาก การสำรวจสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ.2531 2533 2545 และ 2547

ขั้นตอนแรกจะเป็นการศึกษา โครงสร้างภาวะภาษีเฉลี่ยในประเทศไทย เพื่อ พิจารณาว่า ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ยของประเทศไทย มีโครงสร้างก้าวหน้า หรือ

ถดถอย โดยจะทำการหา ภาวะภาษีรวม ซึ่งจะหาได้จากผลรวมของจำนวนภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของครัวเรือน i

$$B_i = \sum_{i=1}^m b_i \quad 1$$

เมื่อ B_i = ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของครัวเรือนที่ i

b_i = ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของครัวเรือนที่ i

เมื่อได้ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของแต่ละครัวเรือนตามชั้นรายได้ i ต่างๆ แล้ว ต่อมาก็จะนำมาหา อัตราภาษีเฉลี่ย เพื่อที่จะพิจารณาว่า ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่เป็นสัดส่วนกับรายได้ของครัวเรือนนั้น มีลักษณะเป็นโครงสร้างก้าวหน้า หรือ ถดถอย อย่างไร ซึ่งสามารถหาได้จาก การนำ ภาวะภาษีรวมมาหารด้วย รายได้ชั้นที่ i

$$A_{Ti} = (B_i / Y_i) * 100 \quad 2$$

เมื่อ A_{Ti} = อัตราภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ย

Y_i = รายได้ครัวเรือนที่ i

หลังจากนั้นจะพิจารณาการกระจายรายได้ก่อนและหลังมาตรการทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยใช้ Gini Coefficient และ Lorenz Curve ซึ่งจะนำมาอธิบายภาพรวมของการกระจายรายได้ในประเทศไทย ของปี พ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547 โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์วัดความไม่เท่าเทียม (Coefficient of Income Equality) ซึ่งก็คือ Gini Coefficient ซึ่งถูกคิดค้นโดยนักสถิติ ชาวอิตาลีที่มีชื่อว่า Corrado Gini โดยจะเริ่มจากการแบ่งครัวเรือน ซึ่งจะอาศัยการจัดกลุ่มร้อยละ ตั้งแต่ร้อยละที่ต่ำที่สุดไปยังร้อยละ 100 และทำการเทียบหาระดับรายได้ของกลุ่มร้อยละนั้นๆ ว่าเป็นร้อยละเท่าไรของรายได้ทั้งหมดในสังคม ทั้งในระดับที่เกิดขึ้นจริงทั้งก่อนและหลังที่มีมาตรการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยจะอ้างอิงวิธีการดังกล่าว มาจากงานของ Mankosbroto ที่ทำการศึกษาเรื่องผลของภาษีต่อการกระจายรายได้ในอินโดนีเซีย โดยจะใช้สูตร

$$\text{ดัชนี } Gini = 1 / 2 * \sum_{i=1}^n |P_{xi} - P_{yi}| \quad 3$$

เมื่อ P_{xi} คือ ร้อยละของประชากร

P_{yi} คือ ร้อยละของรายได้ตามลำดับ

3.1.2 ผลกระทบของรายได้ของครัวเรือน ที่มีต่อภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ในส่วนถัดมาจะทำการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของรายได้ครัวเรือนที่ส่งผลกระทบต่อภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยจะใช้ข้อมูลจากการสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี พ.ศ. 2531 และ 2547 ซึ่งเป็นข้อมูลภาคตัดขวาง ซึ่งได้อ้างอิงมาจากงานของ Ram (1991) ที่ได้ทำการศึกษาความยืดหยุ่นของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในสหรัฐอเมริกา และในงานของ Tanzi (1969) ได้ทำการศึกษาการวัดความยืดหยุ่นของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยอาศัยข้อมูลภาคตัดขวาง แต่ในการศึกษารั้งนี้ จะเป็นการพิจารณาในมุมมองของหน่วยครัวเรือน ซึ่งเป็นหน่วยย่อยที่เล็กที่สุดในระบบเศรษฐกิจ โดยจะใช้ตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน จากแบบการสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน โดยจะใช้ Pooled Cross-section Tobit Regression Model เป็นเครื่องมือในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน เนื่องจากเหตุผลที่ว่าครัวเรือนที่มีรายได้ทุกครัวเรือน จะมีรายได้มากน้อยแตกต่างกันไป ดังนั้นจึงไม่จำเป็นที่ทุกครัวเรือนจะต้องมีค่าใช้จ่ายทางด้านภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ดังนั้นครัวเรือนที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้จึงถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ครัวเรือนที่มีค่าใช้จ่ายเป็นภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และอีกประเภทจะเป็นครัวเรือนที่ไม่มีค่าใช้จ่ายเป็นภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งในครัวเรือนกลุ่มที่ 2 ที่ไม่มีค่าใช้จ่ายภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานั้น จะเรียกตัวแปรดังกล่าวนี้ว่า ตัวอย่างที่ถูกจำกัด (Censored Sample) โดยตัวแปรตามที่มีค่าเท่ากับศูนย์ดังกล่าวเหล่านี้ค่อนข้างมีจำนวนมากพอสมควร ซึ่งจากลักษณะดังกล่าวนี้ จะส่งผลให้ Tobit Model มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ดังกล่าว โดยแบบจำลองที่วิเคราะห์จะอยู่ในรูปสมการถดถอยเชิงเส้น

ในการศึกษารั้งนี้จะทำการจำแนก โดยใช้เกณฑ์ กลุ่มรายได้ได้ออกเป็น 3 กลุ่มรายได้ ตามเส้นความยากจน ประกอบด้วย กลุ่มรายได้น้อย คือกลุ่มตัวอย่างที่มีค่าอยู่ใต้เส้นความยากจน ส่วนสำหรับกลุ่มรายได้ปานกลาง และกลุ่มรายได้สูง จะแบ่งอย่างละเท่าๆกัน¹³ และจำแนกออกตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆของประเทศไทย และสุดท้ายคือจะจำแนกออกตามกลุ่มอาชีพต่างๆตามสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน โดยจะใช้ข้อมูลจากผล

¹³ สาเหตุที่ต้องจำแนกตามกลุ่มรายได้ 3 กลุ่ม แทนที่จะจำแนกตามชั้น 10 รายได้ เนื่องจากว่า เมื่อทำการจำแนกตัวอย่างออกเป็น 10 ชั้นรายได้ดังกล่าวแล้ว จะพบว่า ข้อมูลผู้เสียภาษีในแต่ละชั้นรายได้ จะมีจำนวนน้อยเกินไป จนไม่สามารถที่จะทำการรันข้อมูลดังกล่าวได้ จึงเป็นสาเหตุให้ต้องทำการจำแนกข้อมูลตามกลุ่มรายได้ โดยใช้เกณฑ์เส้นความยากจนแทน

การสำรวจภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน SES ปี พ.ศ. 2531 และปี 2547 ตามสมการดังต่อไปนี้

1. จำแนกตามกลุ่มรายได้

$$TAX_i^{TC} = \beta_0^{TC} + \beta_1^{TC} INCOME_i + \delta_0^{TC} Y + \delta_1^{TC} Y * INCOME_i + \beta_2^{TC} AGE_i + \beta_3^{TC} SIZE_i + \varepsilon_i \dots \dots \dots 4$$

2. จำแนกตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆ

$$TAX_i^{TR} = \beta_0^{TR} + \beta_1^{TR} INCOME_i + \delta_0^{TR} Y + \delta_1^{TR} Y * INCOME_i + \beta_2^{TR} AGE_i + \beta_3^{TR} SIZE_i + \varepsilon_i \dots \dots \dots 5$$

3. จำแนกตามกลุ่มอาชีพตามสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

$$TAX_i^{TO} = \beta_0^{TO} + \beta_1^{TO} INCOME_i + \delta_0^{TO} Y + \delta_1^{TO} Y * INCOME_i + \beta_2^{TO} AGE_i + \beta_3^{TO} SIZE_i + \varepsilon_i \dots \dots \dots 6$$

เมื่อ $i =$ ครัวเรือนที่ 1 2 3.....

$C =$ กลุ่มรายได้

$R =$ ภาคต่างๆ

$O =$ กลุ่มอาชีพต่างๆ

$T =$ ปีรวม ระหว่างปี พ.ศ. 2531 และปี พ.ศ. 2547

$TAX =$ ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (บาทต่อปี)

$INCOME =$ ตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน (บาทต่อปี)

$AGE =$ ตัวแปรอายุของหัวหน้าครัวเรือน (ปี)

$SIZE =$ ตัวแปรขนาดครัวเรือน (คน)

Y = ตัวแปรเทียมปี มีค่าเป็น 1 เมื่อข้อมูลเป็น ปีพ.ศ.2547 และมีค่าเป็น 0 เมื่อข้อมูลเป็นปีอื่นๆ

δ_0 = ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงเวลาที่ทำการศึกษานี้ เมื่อตัวแปรอิสระอื่นๆ มีค่าเป็น 0

δ_1 = ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงเวลาที่ทำการศึกษานี้ เมื่อตัวแปรรายได้ของครัวเรือนเปลี่ยนแปลง และตัวแปรอิสระอื่นๆ คงที่

β_0 = ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวแปรอื่นๆ มีค่าเป็น 0

β_j = สัมประสิทธิ์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากับตัวแปรอิสระ j

e = ค่าประมาณความผิดพลาดทางสถิติ

โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน กับตัวแปรภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีความสัมพันธ์ดังนี้ โดยเริ่มจาก ตัวแปรรายได้ ตัวแปรอายุของหัวหน้าครัวเรือน ตัวแปรดังกล่าวเหล่านี้ น่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับตัวแปรภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สำหรับตัวแปรอิสระที่เหลือ อาทิเช่น ตัวแปรเทียมปี ตัวแปรขนาดของครัวเรือน น่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม กับตัวแปรภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ด้วยเหตุผลที่ว่า ในกรณีของตัวแปรเทียมปี เนื่องจากรัฐบาลจะมีการปรับปรุงโครงสร้างอัตราภาษี การหักค่าลดหย่อน การหักค่าใช้จ่าย เรื่อยมาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน เพื่อให้มีความทันสมัย ง่ายต่อการจัดเก็บ และยังช่วยบรรเทาภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้กับครัวเรือนตลอดมา ดังนั้น เมื่อเวลาผ่านไป ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาน่าจะลดลง ส่วนสำหรับตัวแปรขนาดของครัวเรือน น่าจะมีความสัมพันธ์กับภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในทิศทางที่ตรงกันข้าม เนื่องจาก ถ้าครัวเรือนมีขนาดเพิ่มมากขึ้น โดยอาจจะมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น 1 คน จะส่งผลให้ครัวเรือนรับภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาลดลง เนื่องจากจะได้รับประโยชน์ในเรื่องของค่าลดหย่อนบุตร ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ครัวเรือนจะต้องรับภาระจึงคาดว่าน่าจะมีทิศทางตรงกันข้ามกับขนาดของครัวเรือน

ตารางที่ 3.1 ทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปรภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กับตัวแปรอิสระทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม

ตัวแปรอิสระ	ทิศทางความสัมพันธ์กับตัวแปรภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
ค่าคงที่	ค่าบวก
ตัวแปรรายได้ครัวเรือน	ค่าบวก
ตัวแปรเต็มปี	ค่าลบ
ตัวแปรอายุของหัวหน้าครัวเรือน	ค่าบวก
ตัวแปรขนาดของครัวเรือน	ค่าลบ

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

3.2 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้จะเป็นการศึกษา Average Tax Rate ซึ่งจะแตกต่างกับในงานวิจัยในอดีต ที่จะทำการศึกษา Marginal Tax Rate เนื่องจาก Marginal Tax Rate จะดูการเปลี่ยนแปลงของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อรายได้เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ซึ่งจะอธิบายการเปลี่ยนแปลงได้ดีกว่าในกรณีของ Average Tax Rate แต่เนื่องจากว่ามีข้อจำกัดในเรื่องของข้อมูลตรงที่ว่า Marginal Tax Rate จำเป็นที่จะต้องใช้ข้อมูล Panel Data ในการคำนวณรายบุคคล ซึ่งจะหาข้อมูลดังกล่าวได้จาก การบริการข้อมูลภายใน ของกระทรวงการคลัง ซึ่งจะไม่เปิดเผยให้กับบุคคลภายนอก และถ้าทำการขอข้อมูลดังกล่าวมาได้แล้ว ก็ยังมีปัญหาในเรื่องของข้อจำกัดทางด้านเวลาที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลรายบุคคล ที่มีจำนวนมากลงใน Excell เพื่อเป็นฐานข้อมูล ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ จึงศึกษา Average Tax Rate แทน เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าวข้างต้น โดยจะทำการใช้ข้อมูลจาก ผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนแทน โดยจะจำแนกตามชั้นรายได้ และจำแนกออกตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆของประเทศไทย ซึ่งได้จากผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี พ.ศ. 2531 และปี พ.ศ. 2547 โดยในการศึกษาครั้งนี้จะใช้หน่วยครัวเรือนในการศึกษา ด้วยเหตุผล 2 ประการดังนี้ ประการแรก คือ

ครัวเรือนเป็นหน่วยในทางเศรษฐกิจที่เล็กที่สุด อีกประการคือ เนื่องจากลักษณะของข้อมูลรายจ่ายในการบริโภคที่ได้จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน มีหน่วยเป็น ครัวเรือน

สาเหตุที่ทำการเลือกใช้ผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2531 เนื่องจากเหตุผล 2 ประการด้วยกัน ประการแรก คือ มีระยะเวลาที่นานพอสมควรที่จะสามารถทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่เกิดขึ้นในประเทศไทยได้ และประการต่อมา คือ เป็นปีก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงการลดขั้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจาก 11 ขั้น จนกระทั่งเหลือเพียง 5 ขั้น อย่างในปัจจุบันนี้ และสำหรับปี พ.ศ. 2547 เนื่องจากว่าข้อจำกัดทางด้านข้อมูลของปี 2549 ของแบบสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนนั้นในส่วนของข้อมูลภาษีทางตรงในปี 2549 จะไม่ได้แยกประเภทภาษีทางตรงออกเป็นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเหมือนดังข้อมูลปีเก่าๆที่ผ่านมา แต่จะทำการรวมค่าธรรมเนียมและค่าปรับไว้ด้วยเป็นค่าเดียวกัน ทำให้ไม่สามารถดึงเอาข้อมูลภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของปี 2549 ออกมาเพื่อทำการเปรียบเทียบกับข้อมูลของปี 2531 จึงต้องใช้ข้อมูลปี 2547 ซึ่งเป็นปีล่าสุดที่มีแทนปีดังกล่าว

สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับรายได้และรายจ่ายครัวเรือน ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญและจำเป็นต้องใช้ในการวิเคราะห์ภาวะภาษี จะถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวกับรายได้ของครัวเรือน และข้อมูลเกี่ยวกับรายจ่ายของครัวเรือน

3.2.1 ข้อมูลรายได้ของครัวเรือน

รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน ที่ได้มาจากผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2531 2533 2545 และ 2547 คือรายได้ที่เป็นตัวเงิน ซึ่งประกอบด้วย ค่าจ้างและเงินเดือน รายได้จากการประกอบธุรกิจ และรายได้จากการประกอบธุรกิจการเกษตร เงินรางวัล เงินโบนัส รายได้จากทรัพย์สิน เช่นค่าเช่าที่ดิน ค่าลิขสิทธิ์ ดอกเบี้ยและเงินปันผล เงินได้รับเป็นการช่วยเหลือ บำเหน็จ บำนาญ เงินทุนการศึกษา นอกจากนี้ยังมีรายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน ซึ่งได้แก่ มูลค่าของสินค้าหรืออาหารที่ครัวเรือนผลิตขึ้นและบริโภคเอง มูลค่าของสินค้าหรืออาหารที่ได้รับฟรีและสุดท้ายคือมูลค่าของสินค้าและบริการที่ได้รับเป็นส่วนหนึ่งของค่าแรง เงินเดือน แต่ในการศึกษาภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นี้ จะใช้เฉพาะรายได้ที่เป็นตัวเงิน เท่านั้น การที่ทำเช่นนี้ มิได้หมายความว่ารายได้ที่ไม่ได้เป็นตัวเงิน ไม่มีความสำคัญต่อครัวเรือนของคนในประเทศไทย ตรงกันข้ามเลยกล่าวคือรายได้ที่ไม่ได้เป็นตัวเงิน เช่นพืชผัก สัตว์เลี้ยง ที่ปลูกหรือเลี้ยงไว้รับประทานเอง มีความสำคัญมากโดยเฉพาะในครัวเรือนชนบท แต่เนื่องจากว่ามีความคลาดเคลื่อนเป็นอย่างมาก

เกี่ยวกับข้อมูลรายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน ประกอบกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะทำการจัดเก็บจากเงินที่ได้ที่อยู่ในรูปของตัวเงินเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นในการศึกษาคั้งนี้จะทำการศึกษาเฉพาะรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนเท่านั้น

ตารางที่ 3.2 ประเภทและรหัสรายได้จากผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

หมวดรายได้	ประเภทของรายได้	รหัสปี 2531 และ 2533	รหัสปี 2545 และ 2547
หมวด 1	เงินเดือนและค่าจ้าง	Record 10 JC 301	Record 8 H 301
หมวด 2	รายได้จากการเกษตร	Record 10 JC 312	Record 8 H 312
หมวด 3	รายได้จากการประกอบการ	Record 10 JC 311	Record 8 H 311
หมวด 4	รายได้จากค่าเช่าทรัพย์สิน	Record 10 JC 321-322 และ JC 313	Record 8 H 321-322
หมวด 5	รายได้จากดอกเบี้ยและเงินปันผล	Record 10 H 323	Record 8 H 323
หมวด 6	รายได้อื่นๆ	Record 10 H 331-334	Record 8 H 331-333 และ H 324

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

โดยรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ในปี 2531 และ 2533 ได้มาจาก record 10 ส่วนสำหรับรายได้ของปี 2545 และ 2547 จะได้มาจาก record 8 ซึ่งเป็น record ที่รวมรายได้ทุกประเภทของครัวเรือนไว้อย่างละเอียด แต่ในการศึกษาคั้งนี้จะทำการศึกษาเฉพาะรายได้ที่เป็นตัวเงิน ซึ่งจะแบ่งกลุ่มรายได้ ออกเป็น 6 หมวด ได้แก่ เงินเดือนและค่าจ้าง รายได้จากการเกษตร รายได้จากการประกอบการ รายได้จากค่าเช่า รายได้จากดอกเบี้ยและเงินปันผล และกลุ่มสุดท้ายจะเป็นรายได้อื่นๆ อาทิเช่น รายได้จากบำเหน็จ บำนาญ รายได้จากทุนการศึกษา และรายได้จากเงินช่วยเหลือ (ตารางที่ 3.2)

เมื่อทำการถอดรหัสข้อมูลรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ดังกล่าวจากแบบสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนแล้ว ก็จะนำข้อมูลรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนดังกล่าวนั้น ไปทำการปรับค่าให้เท่ากับค่ารายได้ที่เกิดขึ้นจริงตามบัญชีรายได้ประชาชาติ โดยทางด้านข้อมูลรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน จะอาศัยแนวคิดที่ว่า จะทำให้รายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ที่ได้จากการสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ให้เท่ากับ ข้อมูลรายได้ ที่ได้จากบัญชีรายได้ประชาชาติ โดยการคูณปรับด้วย สัดส่วนรายได้ส่วนรายได้ทั้งหมด หลังจากนั้นจึงค่อยนำข้อมูลดังกล่าวภายหลังการปรับค่าแล้วมาใช้ประโยชน์ต่อไป

3.2.2 ข้อมูลรายจ่ายของครัวเรือน

ส่วนสำหรับภาษีทางตรงจะเป็นรายจ่ายของครัวเรือน ซึ่งได้มาจากผลการสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2531 และปี 2533 ใน record 8 ส่วนสำหรับปี 2545 และปี 2547 ใน record 6 ซึ่งเป็น record ที่รวมรายจ่ายของครัวเรือนทุกประเภทเอาไว้อย่างละเอียด แต่รายจ่ายตัวที่สนใจในการศึกษาครั้งนี้ก็คือ รายจ่ายภาษีทางตรงที่ครัวเรือนจ่ายไป ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 หมวดดังนี้คือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ค่าปรับ และภาษีทางตรงอื่นๆ (ตารางที่ 3.3)

เมื่อทำการถอดรหัสข้อมูล จากแบบสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนแล้ว ก็จะนำข้อมูลรายจ่ายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาดังกล่าว ไปทำการปรับค่าให้เท่ากับค่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ที่ได้จากกรมสรรพากร โดยทางด้านข้อมูลรายจ่ายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะอาศัยแนวคิดที่ว่า จะทำให้รายจ่ายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ได้จากการสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ให้เท่ากับ ข้อมูลรายจ่ายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ได้จากกระทรวงการคลัง โดยการคูณปรับด้วย สัดส่วนรายจ่ายส่วนรายจ่ายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาทั้งหมด หลังจากนั้นจึงค่อยนำข้อมูลดังกล่าวภายหลังการปรับค่าแล้วมาใช้ประโยชน์ต่อไป

ตารางที่ 3.3 ประเภทและรหัสภาษีจากผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

หมวดรายจ่าย ภาษีทางตรง	ประเภทภาษีทางตรง	รหัสปี 2531 และ 2533	รหัสปี 2545 และ 2547
หมวด 1	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	Record 8 Group 900 Item 1	Record 6 Group 900 Item 1
หมวด 2	ภาษีโรงเรือนและที่ดิน	Record 8 Group 900 Item 2	Record 6 Group 900 Item 2
หมวด 3	ค่าปรับ (fine)	Record 8 Group 900 Item 3	Record 6 Group 900 Item 3
หมวด 4	ภาษีทางตรงอื่นๆ	Record 8 Group 900 Item 4	Record 6 Group 900 Item 4

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติ

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ในบทนี้จะกล่าวถึงผลการศึกษาที่ได้มาจากวิธีการศึกษาในบทก่อนหน้านี โดยจะแบ่งออกเป็น 5 ส่วนหลักๆด้วยกัน ประกอบด้วย ส่วนแรกจะเป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ซึ่งจะเป็นการบรรยายลักษณะของข้อมูลที่นำมาศึกษา ส่วนที่สองจะเป็น ผลการศึกษาภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ย โดยใช้ อัตราภาษีเฉลี่ย Average Tax Rate เป็นเครื่องมือในการศึกษา โดยจะจำแนกออกตามกลุ่มรายได้ 3 กลุ่มรายได้ จำแนกออกตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆ และสุดท้ายจำแนกออกตามกลุ่มอาชีพ 5 กลุ่มอาชีพ ส่วนที่สามจะเป็นผลการศึกษาระยะกระจายรายได้ เมื่อมีมาตรการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยจะใช้ สัมประสิทธิ์วัดการกระจาย Gini Coefficient และ Lorenz Curve เป็นเครื่องมือในการศึกษา ส่วนที่สี่จะเป็นผลการศึกษาผลกระทบของรายได้ครัวเรือนที่มีต่อภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยจะจำแนกสมการออกตาม กลุ่มรายได้ 3 กลุ่มรายได้ จำแนกออกตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆ และสุดท้ายคือจำแนกออกตามกลุ่มอาชีพ โดยใช้ Pooled Cross-section Tobit Regression Model เป็นเครื่องมือในการศึกษา เพื่อนำไปสู่ผลการศึกษาคความยืดหยุ่นในส่วนที่ห้า

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

การวิเคราะห์เบื้องต้น จะเป็นการบรรยาย หรือสรุป ลักษณะของข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน โดยข้อมูลในที่นี้จะเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ข้อมูลภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และข้อมูลรายได้ของครัวเรือน โดยจะนำมาคำนวณค่าสถิติเบื้องต้น ไม่ว่าจะเป็นสถิติที่ใช้ในการวัดค่ากลางของข้อมูล ค่าเฉลี่ย ร้อยละของจำนวนครัวเรือนในภาคต่างๆจำแนกตามกลุ่มอาชีพและกลุ่มรายได้ เพื่อพิจารณาว่าในภาคต่างๆมีกลุ่มอาชีพและกลุ่มรายได้เป็นสัดส่วนเท่าใด โดยในการศึกษาครั้งนี้จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้กล่าวไปข้างต้น 4 ปีด้วยกัน คือ ปี พ.ศ. 2531 2533 2545 และสุดท้ายคือ ปี พ.ศ. 2547

จากผลการศึกษา พบว่า ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยสำหรับในกรณีของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปีพ.ศ. 2531 มีค่าเฉลี่ย ประมาณ 271 บาทต่อปี และเพิ่มขึ้นเป็น 371 บาทต่อปี ในปี พ.ศ. 2533 และเพิ่มขึ้นอย่างมากเป็น 6,649 บาทต่อปี และ 8,067 บาทต่อปี สำหรับปีพ.ศ. 2545 และพ.ศ.2547

ตามลำดับ ส่วนสำหรับทางด้านรายได้ที่เป็นตัวเงิน ของครัวเรือน ก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน โดยสำหรับปีพ.ศ.2531 มีรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนเฉลี่ย 13,554.741 บาทต่อปี และเพิ่มขึ้นเป็น 15,788.16 สำหรับปี พ.ศ.2533 และเพิ่มขึ้นสูงขึ้นอย่างมากในปีพ.ศ.2545 และ พ.ศ.2547 เป็น 238,270 276,378 บาทต่อปี ตามลำดับ (ตารางที่ 4.1) ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากรายได้ที่เป็นตัวเงินจากการประกอบอาชีพของครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้รัฐบาลมีรายได้จากการจัดเก็บภาษีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะรายได้ที่ได้รับมาจากค่าจ้างและเงินเดือนเพิ่มสูงขึ้น แสดงให้เห็นว่าครัวเรือนในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างวิชาชีพและลูกจ้างทั่วไปเพิ่มขึ้น ในทำนองเดียวกัน รายได้ที่มาจากภาคการเกษตรมีแนวโน้มลดลง แสดงให้เห็นว่าครัวเรือนในปัจจุบัน มีแนวโน้มประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรลดลง

ตารางที่ 4.1 ค่าเฉลี่ยของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ปี พ.ศ.2531 2533 2545 และ ปี พ.ศ.2547

ค่าเฉลี่ย	ปี 2531	ปี 2533	ปี 2545	ปี 2547
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	271.42	371.26	6,648.65	8,067.06
รายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน	13,554.74	15,788.16	238,269.98	276,377.63

ที่มา: จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ.2531 2533 2545 และ 2547

เมื่อทำการพิจารณาค่าเฉลี่ยของรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ค่าภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยจะพิจารณาจำแนกออกเป็น ตามกลุ่มรายได้ ตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆ และสุดท้ายจะจำแนกออกตามกลุ่มอาชีพ จากตาราง 4.2 โดยเมื่อทำการจำแนกตามกลุ่มรายได้ จะพบว่า สำหรับกลุ่มรายได้น้อย รายได้ที่เป็นตัวเงินจะมีแนวโน้มค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น จาก 20,394.68 บาทต่อปี สำหรับปีพ.ศ.2531 และเพิ่มขึ้นเรื่อยมาจนเป็น 30,088 บาทต่อปี ในปี พ.ศ.2547 สำหรับในกลุ่มรายได้ปานกลางจะมีค่าเฉลี่ยของรายได้ที่เป็นตัวเงินอยู่ในช่วง 37,898 – 133,217 บาทต่อปี และสุดท้ายในกลุ่มรายได้สูงจะมีค่าเฉลี่ยของรายได้ที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยมีค่าเป็น 82,153 บาทต่อปี สำหรับปีพ.ศ.2531 และเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยมาจนเป็น 976,185 บาทต่อปี สำหรับปีพ.ศ.2547 ในทำนองเดียวกันค่าเฉลี่ยของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยมาเช่นเดียวกัน โดยเมื่อจำแนกตามกลุ่มรายได้น้อยในปีพ.ศ.2531 จะมีค่า

อยู่ในช่วง 1,494.01 - 6,511 บาทต่อปี และเมื่อจำแนกตามกลุ่มรายได้ปานกลาง โดยจะพบว่าจะมีค่าอยู่ในช่วง 2,336 - 9,788 บาทต่อปี และสุดท้ายคือ เมื่อทำการจำแนกตามกลุ่มครัวเรือนรายได้สูง จะพบว่า ค่าเฉลี่ยของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะมีค่าเท่ากับ 7,249.21 บาทต่อปีและเพิ่มขึ้นเรื่อยมาจนกระทั่งมีค่าเท่ากับ 112,288 บาทต่อปี

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยของรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน และภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปี พ.ศ.2531 2533 2545 และ ปี พ.ศ.2547 เมื่อจำแนกตามกลุ่มรายได้

รายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน	ปี 2531	ปี 2533	ปี 2545	ปี 2547
กลุ่มรายได้ต่ำ	20,394.68	29,872.82	29,524.36	30,088.00
กลุ่มรายได้ปานกลาง	37,898.00	57,553.33	124,007.13	133,217.70
กลุ่มรายได้สูง	82,153.02	137,669.5407	760,958.20	976,185.10
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	ปี 2531	ปี 2533	ปี 2545	ปี 2547
กลุ่มรายได้ต่ำ	1,494.01	1,805.46	6,511.48	1,094.58
กลุ่มรายได้ปานกลาง	2,336.90	3,739.86	9,788.79	6,958.49
กลุ่มรายได้สูง	7,249.21	11,579.05	68,586.67	112,288.10

ที่มา: จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ.2531 2533 2545 และ 2547

จากตาราง 4.3 จะพบว่า ค่าเฉลี่ยของรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน และค่าภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อทำการจำแนกตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆ จะพบว่า ทั้งในส่วนของรายได้ที่เป็นตัวเงินและภาระภาษี จะมีแนวโน้มเป็นทิศทางที่เพิ่มขึ้น กล่าวคือ เมื่อจำแนกตามกรุงเทพมหานคร พบว่าค่าเฉลี่ยของรายได้ครัวเรือน จะมีค่าเป็น 62,253 บาทต่อปี สำหรับปีพ.ศ.2531 และเพิ่มขึ้นเรื่อยมาเป็น 1,175,440 บาทต่อปี ในปีพ.ศ.2547 สำหรับทางทางด้านภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะมีค่าเท่ากับ 5,626 บาทต่อปี และเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกันเป็น 168,564 บาทต่อปีในปีพ.ศ.2547 สำหรับกรณีเมื่อจำแนกตามภาคกลาง จะพบว่าค่าเฉลี่ยของ

รายได้ที่เป็นตัวเงินจะมีค่าอยู่ในช่วง 45,416 – 829,749 บาทต่อปี ส่วนสำหรับทางด้านภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะมี ค่าอยู่ในช่วง 3,353 – 77,654 บาทต่อปี สำหรับกรณีของภาคเหนือจะมี ค่าเฉลี่ยของรายได้ที่เป็นตัวเงินอยู่ในช่วง 46,505 – 765,427 บาทต่อปี และในทำนองเดียวกัน ค่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะอยู่ในช่วง 3,500 – 74,000 บาทต่อปี

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยของรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน และภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปี พ.ศ.2531 2533 2545 และ ปี พ.ศ.2547 เมื่อจำแนกตามภาค

รายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน	ปี 2531	ปี 2533	ปี 2545	ปี 2547
กรุงเทพมหานคร	62,253.39	75,531.10	1,080,198.99	1,175,440.00
กลาง	45,416.17	56,689.09	634,602.88	829,749.30
เหนือ	46,505.45	63,660.47	666,014.05	765,427.10
ตะวันออกเฉียงเหนือ	46,412.92	54,657.35	680,212.02	806,373.30
ใต้	47,738.82	51,552.54	714,506.09	739,168.50
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	ปี 2531	ปี 2533	ปี 2545	ปี 2547
กรุงเทพมหานคร	5,626.40	6,158.69	109,254.64	168,564.60
กลาง	3,353.60	3,705.07	36,064.07	77,654.51
เหนือ	3,566.86	5,793.79	60,261.80	74,168.81
ตะวันออกเฉียงเหนือ	3,161.19	3,645.69	50,495.72	53,632.52
ใต้	4,240.47	3,516.59	51,507.73	51,646.78

ที่มา: จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ.2531 2533 2545 และ 2547

และเมื่อทำการจำแนกตามภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะพบว่า รายได้เฉลี่ยที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนจะมีค่าเป็น 46,412 บาทต่อปีสำหรับปีพ.ศ.2531 และจะมีค่าเพิ่มขึ้นเรื่อยมาจนเป็น 806,373 บาทต่อปี สำหรับปีพ.ศ.2547 ส่วนสำหรับทางด้านภาคใต้บุคคลธรรมดา จะมีค่าเฉลี่ย อยู่ในช่วง 3,100 - 53,000 บาทต่อปี สุดท้ายคือเมื่อจำแนกตามภาคใต้ จะพบว่า ค่าเฉลี่ยของรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนจะมีค่าอยู่ในช่วง 47,000 - 740,000 บาทต่อปี ในทำนองเดียวกันค่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะมีค่าอยู่ในช่วง 4,200 - 51,000 บาทต่อปี

จากตาราง 4.4 เมื่อทำการหาค่าเฉลี่ยของรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนและค่าเฉลี่ยของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อจำแนกตามกลุ่มอาชีพ จะพบว่า ค่าเฉลี่ยของรายได้ที่เป็นตัวเงินของเกษตรกร จะเท่ากับ 37,000 บาทต่อปี สำหรับปีพ.ศ.2531 และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆเป็น 498,000 บาทต่อปีในปีพ.ศ.2547 และมีค่าเฉลี่ยของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็น 1,277 บาทต่อปี และเพิ่มขึ้นเป็น 14,441 บาทต่อปี ในปีพ.ศ.2547 สำหรับผู้ประกอบการจะมีรายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ย เท่ากับ 61,025 บาทต่อปี สำหรับปี พ.ศ.2531 และมีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 821,470 บาทต่อปี สำหรับปีพ.ศ.2547 และมีค่าเฉลี่ยของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็น 4,745 บาทต่อปีในปีพ.ศ.2531 และเพิ่มขึ้นเป็น 41,124 บาทต่อปี ส่วนสำหรับกรณีของลูกจ้างวิชาชีพ พบว่ารายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนจะมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 55,609 บาทต่อปี และเพิ่มขึ้นเรื่อยมาจนกระทั่งมีค่าเป็น 1147,309 บาทต่อปีในปีพ.ศ.2547 สำหรับค่าเฉลี่ยของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะมีค่าอยู่ในช่วง 5,100 - 153,000 บาทต่อปี และสำหรับกรณีของแรงงานรับจ้างทั่วไป จะพบว่าค่าเฉลี่ยของรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน มีค่าอยู่ในช่วง 42,000 - 620,000 บาทต่อปี และค่าเฉลี่ยของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอยู่ในช่วง 3,200 - 49,000 บาทต่อปี และสุดท้ายจะเป็นกรณีของผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ พบว่าจะมีรายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยอยู่ในช่วง 67,000 - 1,000,000 บาทต่อปี และสำหรับค่าเฉลี่ยของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะอยู่ในช่วง 4,000 - 110,000 บาทต่อปี

เมื่อพิจารณาย่อยลงไปรายได้อีกแต่ละหมวด จะพบว่า รายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน มาจากรายได้ที่เป็นเงินเดือนและค่าจ้างเป็นส่วนใหญ่ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยมีค่าอยู่ในช่วงร้อยละ 45-55 รองลงมาคือ คือการประกอบธุรกิจส่วนตัวนอกภาคการเกษตร อยู่ในช่วงประมาณร้อยละ 19-23 และเมื่อพิจารณาที่ภาคการเกษตรกรรม ซึ่งเป็นภาคที่มีความสำคัญกับประเทศเกษตรกรรม อย่างประเทศไทย จะพบว่าตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2531 เป็นต้นมาจนถึง ปี พ.ศ. 2547 ภาคเกษตรกรรมมีแนวโน้มรายได้เฉลี่ยที่ลดลง ผลดังกล่าวอาจสืบ

เนื่องจาก มีครัวเรือนที่อยู่ในภาคเกษตรกรรมลดลง หรือประชาชนมีการศึกษามากขึ้น ตามนโยบายสนับสนุนทางการศึกษาของภาครัฐบาล ทำให้อาจจะมีการเคลื่อนย้ายเปลี่ยนแปลงจากอาชีพเกษตรกรรม เข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม หรือไปประกอบอาชีพที่มีรายได้สูงกว่า อาทิเช่น อาชีพลูกจ้างวิชาชีพ หรือการประกอบธุรกิจส่วนตัวนอกภาคการเกษตร (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยของรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน และภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปี พ.ศ.2531 2533 2545 และ ปี พ.ศ.2547 เมื่อจำแนกตามกลุ่มอาชีพ

รายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน	ปี 2531	ปี 2533	ปี 2545	ปี 2547
เกษตรกร	37,551.77	120,666.09	973,015.45	498,043.10
ผู้ประกอบการ	61,025.44	86,156.73	797,664.74	821,410.70
ลูกจ้างวิชาชีพ	55,609.97	71,148.79	813,939.43	1,147,309.00
แรงงานรับจ้างทั่วไป	42,936.16	49,465.08	504,885.48	626,588.10
ผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	67,282.94	69,542.20	761,944.68	1,047,379
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	ปี 2531	ปี 2533	ปี 2545	ปี 2547
เกษตรกร	1,277.61	2,560.12	29,251.72	14,441.64
ผู้ประกอบการ	4,745.02	6,555.71	43,054.68	41,124.21
ลูกจ้างวิชาชีพ	5,110.24	6,567.87	84,863.31	153,259.5
แรงงานรับจ้างทั่วไป	3,265.01	3,370.50	35,527.64	49,782.41
ผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	4,114.83	4,990.47	71,767.24	113,825.70

ที่มา: จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ.2531 2533 2545 และ 2547

ส่วนสำหรับรายได้ที่เป็นตัวเงินที่น้อยที่สุด คือรายได้ที่เป็นดอกเบี้ยและเงินปันผล เนื่องจากสาเหตุที่ว่า ประเทศไทยนั้นมีจำนวนคนรวยมีรายได้สูง หรือคนที่มีเงินเก็บออมนั้นเป็นสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับคนที่มีรายได้น้อย ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ ดังนั้นจึงส่งผลให้รายได้เฉลี่ยที่เป็นตัวเงินที่มาจากดอกเบี้ยและเงินปันผลมีสัดส่วนน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ตัวเงินที่มาจากแหล่งอื่นๆ

ตารางที่ 4.5 รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยจำแนกตามหมวดรายได้ ปี 2531 2533 2545 และ 2547

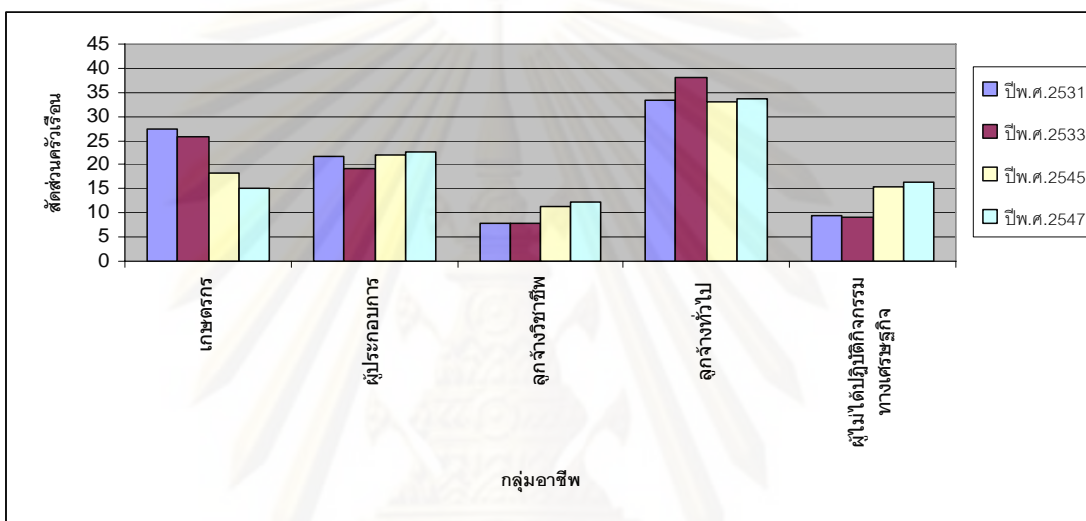
รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย (ร้อยละ)	ปี 2531	ปี 2533	ปี 2545	ปี 2547
เงินเดือนและค่าจ้าง	45.18%	47.60%	51.00%	52.79%
รายได้จากการเกษตร	23.30%	20.29%	12.70%	12.81%
รายได้จากการ ประกอบกิจการ	19.94%	22.60%	23.21%	21.48%
รายได้จากค่าเช่าทรัพย์สิน	1.24%	0.49%	0.76%	0.68%
รายได้จากดอกเบี้ยและเงิน ปันผล	0.68%	1.03%	1.18%	0.88%
รายได้อื่นๆ	9.66%	7.97%	11.16%	11.36%
รายได้รวมเฉลี่ย	100%	100%	100%	100%

ที่มา : จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

รายได้อื่นๆ ในที่นี้จะหมายถึง รายได้ของครัวเรือนที่เป็นตัวเงินหักออกด้วย รายได้หมวดต่างๆ ที่กล่าวไปข้างต้น อาทิเช่น รายได้จากเงินบำนาญ รายได้จากค่าลิขสิทธิ์ เป็นต้น

การศึกษาในครั้งนี้ จะทำการศึกษา โดยอาศัยข้อมูลจากการสำรวจภาวะรายได้ และรายจ่ายของครัวเรือน หรือที่เรียกว่าข้อมูลการสำรวจภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน โดยในการศึกษาครั้งนี้จะทำการวิเคราะห์ที่ข้อมูล 4 ปีด้วยกัน คือ ปี พ.ศ. 2531 2533 2545 และสุดท้ายคือ ปี พ.ศ. 2547 ซึ่งลักษณะโดยรวม ของข้อมูลที่ทำการศึกษามีลักษณะดังนี้

ภาพที่ 4.1 สัดส่วนครัวเรือนจำแนกตามกลุ่มอาชีพ ปีพ.ศ.2531 2533 2545 และปีพ.ศ.2547

ที่มา : จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

ปี พ.ศ.2531 ใช้ข้อมูลในการศึกษาทั้งสิ้น 10,968 ตัวอย่าง มีตัวอย่างครัวเรือนอยู่ในกลุ่มอาชีพลูกจ้างทั่วไปเป็นสัดส่วนมากที่สุดร้อยละ 33 รองลงมา จะพบว่าอยู่ในภาคการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 27 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมดในปีพ.ศ.2531 และถัดมาจะอยู่ในกลุ่มอาชีพผู้ประกอบการ ซึ่งไม่แตกต่างกันมาก คือร้อยละ 22 และสุดท้ายคือกลุ่มอาชีพลูกจ้างวิชาชีพ ซึ่งจะมีจำนวนตัวอย่างเป็นสัดส่วนน้อยที่สุดร้อยละ 8 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมดในปีพ.ศ. 2531

สำหรับ ปี พ.ศ.2533 ใช้ข้อมูลในการศึกษาทั้งสิ้น 12,805 ตัวอย่าง มีตัวอย่างครัวเรือนอยู่ในกลุ่มอาชีพลูกจ้างทั่วไปเป็นสัดส่วนมากที่สุดร้อยละ 38 รองลงมา จะพบว่าอยู่ในภาคการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 26 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมดในปีพ.ศ.2533 และถัดมาจะอยู่ในกลุ่มอาชีพผู้ประกอบการ ร้อยละ 19 และกลุ่มอาชีพผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานทางเศรษฐกิจ แต่ได้รับเงินช่วยเหลือไม่ว่าจะทางราชการหรือเอกชน หรือการรับเงินบำนาญก็ตาม จะมีจำนวนตัวอย่างคิด

เป็น ร้อยละ 9 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมดในปีพ.ศ.2533 และสุดท้ายคือกลุ่มอาชีพลูกจ้างวิชาชีพ ซึ่งจะมีจำนวนตัวอย่างเป็นส่วนน้อยที่สุดร้อยละ 8 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมดในปีพ.ศ. 2533

สำหรับ ปี พ.ศ.2545 ใช้ข้อมูลในการศึกษาทั้งสิ้น 34,735 ตัวอย่าง มีตัวอย่างครัวเรือนอยู่ในกลุ่มอาชีพลูกจ้างทั่วไปเป็นส่วนส่วนมากที่สุดร้อยละ 34 รองลงมา จะอยู่ในกลุ่มอาชีพผู้ประกอบการ ซึ่งไม่แตกต่างกันมาก คือร้อยละ 22 และถัดมาซึ่งไม่ได้แตกต่างกันมากนักคือกลุ่มอาชีพเกษตรกร และกลุ่มอาชีพผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ร้อยละ 18 และ 15 ตามลำดับ และสุดท้ายคือกลุ่มอาชีพลูกจ้างวิชาชีพ จะมีจำนวนตัวอย่างคิดเป็นส่วนน้อยที่สุดร้อยละ 11 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมดในปีพ.ศ.2545

และสุดท้ายในปี พ.ศ.2547 ใช้ข้อมูลในการศึกษาทั้งสิ้น 34,821 ตัวอย่าง มีตัวอย่างครัวเรือนอยู่ในกลุ่มอาชีพลูกจ้างทั่วไป เป็นสัดส่วนมากที่สุดร้อยละ 34 รองลงมา จะอยู่ในกลุ่มอาชีพผู้ประกอบการ ซึ่งไม่แตกต่างกันมาก คือร้อยละ 23 และถัดมาซึ่งไม่ได้แตกต่างกันมากนักคือกลุ่มอาชีพผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ อาชีพเกษตรกร และสุดท้ายคือกลุ่มอาชีพลูกจ้างวิชาชีพร้อยละ 16 15 และ 12 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมดในปีพ.ศ.2547ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาภาพรวม จะพบว่า ข้อมูลการสำรวจภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน จะมีตัวอย่างอยู่ในกลุ่มลูกจ้างทั่วไปมากที่สุด และรองลงมาคือผู้ประกอบการ สำหรับทั้ง 4 ปีที่ทำการศึกษา สำหรับกลุ่มอาชีพเกษตรกร จะพบว่าในปีพ.ศ.2531 และพ.ศ.2533 จะมีเกษตรกรเป็นส่วนส่วนที่มากที่สุดถึงร้อยละ 27 และ 26 สำหรับปีพ.ศ.2531 และ 2533 ตามลำดับ และจะค่อยๆลดลงเรื่อยมา จนเหลือร้อยละ 18 และ 15 ตามลำดับ สำหรับปีพ.ศ.2545 และปีพ.ศ. 2547 ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ชัดว่าเกษตรกรมีแนวโน้มลดลง แต่กลุ่มอาชีพที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อพิจารณาจากลักษณะข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน คือกลุ่มอาชีพลูกจ้างวิชาชีพ กล่าวคือสำหรับปีพ.ศ.2531 และพ.ศ.2533 จะมีลูกจ้างวิชาชีพเป็นร้อยละ 8 และเพิ่มขึ้นเรื่อยมาเป็นร้อยละ 10 และ 12 สำหรับปีพ.ศ.2545 และ พ.ศ.2547 ตามลำดับ และอีกประเด็นที่น่าสนใจก็คือกลุ่มอาชีพผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เมื่อพิจารณาจากกราฟสัดส่วนครัวเรือนจำแนกตามกลุ่มอาชีพ จะพบว่า กลุ่มอาชีพดังกล่าว ซึ่งไม่ได้ประกอบอาชีพใดๆ แล้ว แต่ได้รับเงินช่วยเหลือไม่ว่าจะทางราชการหรือเอกชน หรือการรับเงินบำนาญก็ตาม กลุ่มอาชีพดังกล่าวจะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งกลุ่มอาชีพดังกล่าวเหล่านี้มักจะประกอบไปด้วยผู้สูงอายุหรือชราภาพ นั่นเป็นอีกนัยที่จะชี้ให้เห็นว่า จำนวนผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะไปสู่สังคมผู้สูงอายุในอนาคต

เมื่อทำการพิจารณาลงไปในรายละเอียดว่าในภาคต่างๆมีกลุ่มอาชีพและกลุ่มรายได้เป็นสัดส่วนเท่าใด

ตารางที่ 4.6 ร้อยละของจำนวนครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามกลุ่มอาชีพและกลุ่มรายได้ ปีพ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

กลุ่มอาชีพ	พ.ศ.	กลุ่มรายได้น้อย	กลุ่มรายได้ปานกลาง	กลุ่มรายได้สูง
เกษตรกร	2531	2.73	0.75	0.38
	2533	0.76	0.28	0.21
	2545	0.00	0.32	0.10
	2547	0.00	0.00	0.18
ผู้ประกอบการ	2531	18.38	50.75	51.52
	2533	20.69	24.65	25.78
	2545	3.23	23.73	28.74
	2547	0.00	17.46	26.75
ลูกจ้างวิชาชีพ	2531	3.23	6.74	17.01
	2533	4.71	16.07	30.98
	2545	6.45	6.04	31.58
	2547	7.69	3.55	23.81
ลูกจ้างทั่วไป	2531	61.92	38.58	25.51
	2533	67.11	54.02	35.34
	2545	29.03	58.58	31.88
	2547	30.77	60.65	42.13
ผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	2531	13.74	3.18	5.58
	2533	6.74	4.99	7.69
	2545	61.29	11.33	7.69
	2547	61.54	18.34	7.13

ที่มา : จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

จากตารางพบว่า 4.6 พบว่า ในกลุ่มรายได้น้อยของกรุงเทพมหานครจะมีลูกจ้างทั่วไปเป็นสัดส่วนมากที่สุด ร้อยละ 61.92 และ 67.11 สำหรับปี พ.ศ.2531 และปี พ.ศ.2533 แต่สำหรับปีพ.ศ.2545และ 2547 จะมีผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ อาทิเช่นผู้ที่ได้รับเงินบำนาญ หรือได้รับเงินช่วยเหลือ เป็นสัดส่วนมากที่สุด ร้อยละ 61.29 และ 61.54 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริงที่ว่า สังคมประเทศไทย จะเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น และสัดส่วนแรงงานในวัยทำงานเริ่มลดลง สำหรับในกลุ่มรายได้ปานกลางของกรุงเทพมหานคร จะเป็นผู้ประกอบการ และลูกจ้างทั่วไป เป็นส่วนใหญ่ของกลุ่มรายได้ปานกลาง โดยในปี พ.ศ. 2531 จะมีลูกจ้างทั่วไปของกรุงเทพมหานครเป็นสัดส่วน 50.57 ของกลุ่มรายได้ปานกลาง ส่วนสำหรับปี พ.ศ. 2533จะมีลูกจ้างทั่วไปของกรุงเทพมหานครเป็นสัดส่วน 54.02 ของกลุ่มรายได้ปานกลาง และในปี พ.ศ.2545 และ2547 เป็นกลุ่มลูกจ้างทั่วไปที่มีสัดส่วนสูงที่สุด ร้อยละ 58.58 และ 60.65 ของกลุ่มรายได้ปานกลาง ตามลำดับ และสุดท้ายคือ กลุ่มผู้มีรายได้สูงของกรุงเทพมหานคร จะมีผู้ประกอบการ ลูกจ้างทั่วไปและลูกจ้างวิชาชีพ เป็นส่วนใหญ่ในกลุ่มรายได้ดังกล่าวนี้ โดยในปีพ.ศ. 2531 จะมีผู้ประกอบการ ร้อยละ 51.52 ส่วนสำหรับปี พ.ศ.2533 และในปีพ.ศ.2545 และ2547 จะมีลูกจ้างทั่วไปและลูกจ้างวิชาชีพ เป็นสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งอยู่ในช่วงประมาณกว่า ร้อยละ 20

จากตาราง 4.7 พบว่า ในกลุ่มครัวเรือนรายได้น้อยของภาคกลาง ในปีพ.ศ.2531 จะมีลูกจ้างทั่วไปและเกษตรกร เป็นส่วนใหญ่ ของชั้นรายได้ดังกล่าวนี้ กล่าวคือ ในภาคกลาง สำหรับปีพ.ศ.2531จะเป็นลูกจ้างทั่วไป ร้อยละ 40.44 และเป็นเกษตรกร ร้อยละ 27.01 ของกลุ่มรายได้ดังกล่าว ส่วนสำหรับปี พ.ศ.2533 จะเป็นลูกจ้างทั่วไป ร้อยละ 44.44 และเป็นเกษตรกรร้อยละ 22.04 ของกลุ่มครัวเรือนรายได้น้อย ส่วนสำหรับปีพ.ศ. 2545 และ 2547 ภาคกลางจะมีครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นผู้ไม่ได้ประกอบการทางเศรษฐกิจ ลูกจ้างทั่วไปและเกษตรกร เป็นครัวเรือนส่วนใหญ่ในชั้นรายได้ดังกล่าว สำหรับในกลุ่มชั้นรายได้ปานกลาง ของภาคกลาง จะพบว่า ในปี พ.ศ.2531 จะมีผู้ประกอบการและลูกจ้างทั่วไปเป็นส่วนใหญ่ 31.03 และ 34.48 และในปีพ.ศ. 2533 เป็นร้อยละ 23.81 และ 37.62 ตามลำดับ สำหรับในปี พ.ศ.2545 จะมีลูกจ้างวิชาชีพ และสำหรับในปีพ.ศ.2547 จะมีลูกจ้างทั่วไป เป็นส่วนใหญ่ เป็นสัดส่วนร้อยละ 49.37 และ 47.07 ของกลุ่มรายได้ปานกลาง ตามลำดับ และสุดท้ายคือสำหรับกลุ่มรายได้สูงของภาคกลาง พบว่า กลุ่มอาชีพส่วนใหญ่ของกลุ่มรายได้สูงของภาคกลาง คือ อาชีพผู้ประกอบการ ลูกจ้างวิชาชีพ และลูกจ้างทั่วไปเป็นส่วนใหญ่ของกลุ่มชั้นรายได้ดังกล่าว โดยรวมกันเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 60 ของกลุ่มครัวเรือนรายได้สูง สำหรับทั้ง 4 ปี

ตารางที่ 4.7 ร้อยละของจำนวนครัวเรือนในภาคกลาง จำแนกตามกลุ่มอาชีพและกลุ่มรายได้ ปี พ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

กลุ่มอาชีพ	พ.ศ.	กลุ่มรายได้น้อย	กลุ่มรายได้ปานกลาง	กลุ่มรายได้สูง
เกษตรกร	2531	27.01	14.37	17.53
	2533	23.04	10.95	13.64
	2545	19.03	12.02	30.7
	2547	16.88	12.86	8.69
ผู้ประกอบการ	2531	18.72	31.03	25.77
	2533	19.03	20.95	29.29
	2545	9.03	5.13	22.12
	2547	8.44	20.67	25.61
ลูกจ้างวิชาชีพ	2531	2.90	14.37	24.40
	2533	3.29	23.81	27.78
	2545	1.39	49.37	22.18
	2547	1.08	2.38	19.63
ลูกจ้างทั่วไป	2531	40.44	34.48	26.12
	2533	44.44	37.62	25.25
	2545	18.33	5.13	20.43
	2547	17.24	47.07	39.64
ผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	2531	10.94	5.75	6.19
	2533	10.20	6.67	4.04
	2545	52.22	11.45	4.57
	2547	56.37	17.02	6.44

ที่มา : จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

ตารางที่ 4.8 ร้อยละของจำนวนครัวเรือนในภาคเหนือ จำแนกตามกลุ่มอาชีพและกลุ่มรายได้ ปี พ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

กลุ่มอาชีพ	พ.ศ.	กลุ่มรายได้ต่ำ	กลุ่มรายได้ปานกลาง	กลุ่มรายได้สูง
เกษตรกร	2531	40.44	17.05	10.29
	2533	34.31	16.31	4.63
	2545	30.18	18.69	6.88
	2547	26.93	20.05	9.58
ผู้ประกอบการ	2531	14.56	30.11	25.14
	2533	17.17	19.15	42.59
	2545	5.36	24.44	26.24
	2547	5.09	19.19	28.80
ลูกจ้างวิชาชีพ	2531	3.33	27.27	39.43
	2533	4.64	35.46	26.85
	2545	0.24	4.30	40.00
	2547	0.44	2.41	25.99
ลูกจ้างทั่วไป	2531	31.01	17.05	16.00
	2533	32.83	21.28	14.81
	2545	24.59	36.12	14.32
	2547	22.81	40.47	24.59
ผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	2531	10.66	8.52	9.14
	2533	10.31	7.80	11.11
	2545	39.64	16.44	12.56
	2547	44.74	17.89	11.04

ที่มา : จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

จากตาราง 4.8 พบว่ากลุ่มรายได้น้อยในภาคเหนือ จะประกอบด้วยเกษตรกร ลูกจ้างทั่วไปและผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เป็นส่วนใหญ่ โดยในปี พ.ศ.2531 และปีพ.ศ. 2533จะมีเกษตรกรและลูกจ้างทั่วไปในสัดส่วนที่สูงมากเป็น กว่าร้อยละ 70 ของกลุ่มรายได้น้อย และสำหรับในปี พ.ศ.2545 และ 2547 จะมีผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เป็นสัดส่วนสูง ที่สุดร้อยละ 39.64 และ 44.74 ของกลุ่มรายได้น้อย สำหรับในกลุ่มรายได้ปานกลางของภาคเหนือ ในปีพ.ศ.2531 จะประกอบไปด้วยผู้ประกอบการ และลูกจ้างวิชาชีพเป็นครัวเรือนส่วนใหญ่ของ กลุ่มรายได้ดังกล่าว กว่าร้อยละ 60 ส่วนสำหรับปี พ.ศ.2533 ประกอบไปด้วยลูกจ้างวิชาชีพและ ลูกจ้างทั่วไป เป็นครัวเรือนส่วนใหญ่ของกลุ่มรายได้ดังกล่าวกว่าร้อยละ 50 ของกลุ่มรายได้ปาน กลางในภาคเหนือ แต่สำหรับในปีพ.ศ.2545 กลับพบว่าครัวเรือนส่วนใหญ่ในกลุ่มรายได้ดังกล่าว นี้กลายเป็น ผู้ประกอบการและลูกจ้างทั่วไปแทน กว่าร้อยละ 60 และสุดท้ายในปีพ.ศ.2547 กลุ่ม รายได้ปานกลางในภาคเหนือจะประกอบไปด้วย ลูกจ้างทั่วไปและเกษตรกร กว่าร้อยละ 60 ของ กลุ่มรายได้ดังกล่าว สุดท้ายคือกลุ่มครัวเรือนรายได้สูงของภาคเหนือ กลุ่มนี้จะประกอบไป ด้วยครัวเรือน ที่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวและลูกจ้างวิชาชีพ เป็นส่วนใหญ่โดยมีแนวโน้ม เหมือนกันทั้ง 4 ปี

จากตาราง 4.9 พบว่า สัดส่วนจำนวนครัวเรือน ในกลุ่มรายได้น้อยของภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ จะประกอบไปด้วยเกษตรกร ลูกจ้างทั่วไป และผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทาง เศรษฐกิจ แต่ได้รับเงินช่วยเหลือจากภาครัฐบาลหรือเงินบำนาญแทน โดยในปี พ.ศ.2531 ประกอบไปด้วย เกษตรกร ร้อยละ 49.95 และลูกจ้างทั่วไป ร้อยละ 22.31 ของกลุ่มรายได้น้อยส่วน สำหรับปี พ.ศ.2533 ก็เช่นเดียวกัน คือจะประกอบไปด้วยเกษตรกรและลูกจ้างทั่วไปเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 46.07และ 24.77 ของกลุ่มครัวเรือนรายได้น้อยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนสำหรับปี พ.ศ.2545 และ 2547 จะประกอบไปด้วยครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรและผู้ไม่ได้ปฏิบัติ กิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่นเดียวกัน ในสัดส่วนร้อยละกว่า 70 และ 80 ของกลุ่มครัวเรือนรายได้ น้อยตามลำดับ ถัดมาจะเป็นในส่วนของ กลุ่มรายได้ปานกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะ ประกอบไปด้วยลูกจ้างวิชาชีพเป็นส่วนใหญ่ เป็นร้อยละ 36.21 และ 46.36 ของกลุ่มครัวเรือน รายได้ปานกลาง แต่สำหรับปีพ.ศ.2545 และ2547 จะประกอบไปด้วย ผู้ประกอบการ และ ลูกจ้างทั่วไปเป็นส่วนใหญ่ โดยจะเฉลี่ยอยู่ในช่วงร้อยละ 50 ของกลุ่มครัวเรือนรายได้ปานกลาง ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสุดท้ายคือกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้สูงโดยกลุ่มรายได้สูงดังกล่าว

จะประกอบไปด้วย ผู้ประกอบการและลูกจ้างวิชาชีพเป็นส่วนใหญ่ เป็นสัดส่วนร้อยละ 70 สำหรับปีพ.ศ. 2531 2533 2545 ยกเว้นปี 2547 ที่สัดส่วนลดลง เหลือร้อยละกว่า 60

ตารางที่ 4.9 ร้อยละของจำนวนครัวเรือน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำแนกตามกลุ่มอาชีพ และกลุ่มรายได้ ปีพ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

กลุ่มอาชีพ	พ.ศ.	กลุ่มรายได้ต่ำ	กลุ่มรายได้ปานกลาง	กลุ่มรายได้สูง
เกษตรกร	2531	49.95	5.75	3.07
	2533	46.07	7.27	7.06
	2545	43.67	20.19	2.67
	2547	36.64	25.49	6.41
ผู้ประกอบการ	2531	13.61	24.71	31.90
	2533	13.16	17.27	36.47
	2545	3.77	24.06	28.90
	2547	5.00	19.52	29.78
ลูกจ้างวิชาชีพ	2531	3.15	36.21	39.88
	2533	4.59	46.36	40.00
	2545	0.35	6.00	43.17
	2547	0.31	2.88	29.24
ลูกจ้างทั่วไป	2531	22.31	24.71	12.88
	2533	24.77	21.82	11.76
	2545	15.97	31.69	15.07
	2547	16.40	29.37	22.77
ผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	2531	10.97	8.62	12.27
	2533	11.40	7.27	4.71
	2545	36.24	18.06	10.18
	2547	41.65	22.73	11.8

ที่มา : จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

ตารางที่ 4.10 ร้อยละของจำนวนครัวเรือน ในภาคใต้ จำแนกตามกลุ่มอาชีพและกลุ่มรายได้ ปี พ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

กลุ่มอาชีพ	พ.ศ.	กลุ่มรายได้น้อย	กลุ่มรายได้ปานกลาง	กลุ่มรายได้สูง
เกษตรกร	2531	34.63	12.58	19.88
	2533	33.35	15.00	16.33
	2545	23.30	20.44	11.23
	2547	20.70	20.08	17.86
ผู้ประกอบการ	2531	15.33	28.93	25.47
	2533	20.72	18.33	33.67
	2545	5.34	25.40	28.63
	2547	6.67	20.55	32.19
ลูกจ้างวิชาชีพ	2531	3.62	25.79	33.54
	2533	4.37	40.83	35.71
	2545	0.24	5.82	34.08
	2547	0.35	2.86	17.09
ลูกจ้างทั่วไป	2531	37.96	28.93	16.15
	2533	33.94	22.50	9.18
	2545	26.70	39.38	19.09
	2547	18.95	42.61	25.68
ผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	2531	8.46	3.77	4.97
	2533	7.61	3.33	5.10
	2545	44.42	8.96	6.98
	2547	53.33	13.89	7.18

ที่มา : จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

จากตาราง 4.10 พบว่า ครัวเรือนในกลุ่มรายได้ร้อยละของภาคใต้ ในปีพ.ศ.2531 ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมและลูกจ้างทั่วไป 34.63 และ 37.96 ตามลำดับและสำหรับในปีพ.ศ. 2533 ก็เช่นเดียวกัน เป็นร้อยละ 33.35 และ 33.94 ของกลุ่มรายได้ร้อยละตามลำดับ ส่วนสำหรับปีพ.ศ.2545 และ 2547 ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ อาชีพเกษตรกรรม และลูกจ้างทั่วไป โดยผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจจะเป็นสัดส่วนที่มากที่สุด ร้อยละ 44.42 และ 53.33 ของครัวเรือนกลุ่มรายได้ร้อยละ ตามลำดับ สำหรับครัวเรือนกลุ่มรายได้ปานกลางของภาคใต้ จะประกอบไปด้วยครัวเรือนที่ประกอบอาชีพ ผู้ประกอบการและลูกจ้างทั่วไปเป็นส่วนใหญ่ กว่าร้อยละ 50 ของกลุ่มครัวเรือนรายได้ปานกลางในภาคใต้ สำหรับทั้ง ปี พ.ศ. 2531 2545 และปีพ.ศ.2547 ยกเว้นปีพ.ศ.2533 ที่จะประกอบไปด้วยกลุ่มครัวเรือนอาชีพลูกจ้างทั่วไปเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 40.83 ของกลุ่มครัวเรือนรายได้ปานกลาง และสุดท้ายคือกลุ่มครัวเรือนรายได้สูง ของภาคใต้ จะประกอบไปด้วย ผู้ประกอบการและลูกจ้างวิชาชีพเป็นส่วนใหญ่ของกลุ่มครัวเรือนรายได้ดังกล่าวนี้ โดยมีสัดส่วนกว่าร้อยละ 50 ของกลุ่มครัวเรือนรายได้สูง สำหรับ ปีพ.ศ. 2531 2533 และปีพ.ศ.2545 ยกเว้นปีพ.ศ.2547 ที่จะประกอบไปด้วยผู้ประกอบการและลูกจ้างทั่วไปเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 32.19 และ 25.68 ตามลำดับ

4.2 ผลการศึกษาภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ย

อัตราภาษีเฉลี่ยที่แท้จริง (Average Tax Rate) เป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการศึกษาภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งจะคำนวณได้จาก การนำภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่เก็บได้จริงหารด้วยรายได้ที่เกิดขึ้นจริง โดยในการศึกษาภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ยในครั้งนี้ จะจำแนกภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาออกตาม ชั้นรายได้ กลุ่มรายได้ ตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆ และสุดท้ายคือจำแนกออกตามกลุ่มอาชีพตามสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน เพื่อศึกษาดูว่าในชั้นรายได้ ในกลุ่มรายได้ ในภาคต่างๆ และตามกลุ่มอาชีพตามสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ที่มีความแตกต่างกันดังกล่าวข้างต้น มีการรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรในช่วงเวลา 16 ปีที่ทำการศึกษา โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี พ.ศ. 2531 พ.ศ.2533 พ.ศ.2545 และ ในปี พ.ศ.2547

4.2.1 ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ยจำแนกตามชั้นรายได้

ผลการศึกษาภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของปี พ.ศ. 2531 พ.ศ. 2533 พ.ศ. 2545 และในปี พ.ศ. 2547 จำแนกตามชั้นรายได้ สามารถสรุปได้ดังนี้ ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะมีโครงสร้างภาษีแบบก้าวหน้ามากขึ้น ซึ่งจะสอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ผ่านมาทั้งของในประเทศไทยและในของประเทศอื่นๆ กล่าวคือ ในปีพ.ศ. 2545 และปี 2547 โครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความก้าวหน้าและควมมีเป็นธรรมตามแนวตั้งมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปี พ.ศ.2531 และปีพ.ศ.2533 โดยมีรายละเอียดแต่ละปี ดังนี้

ตารางที่ 4.11 ร้อยละของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อรายได้ จำแนกตามชั้นรายได้ ปี พ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

จำแนกตามชั้นรายได้	2531	2533	2545	2547
จนที่สุด 0-10%	0.093	0.030	0.045	0.004
11-20%	0.017	0.042	0.020	0.018
21-30%	0.012	0.067	0.050	0.007
31-40%	0.055	0.042	0.073	0.023
41-50%	0.104	0.134	0.059	0.032
51-60%	0.713	0.235	0.108	0.064
61-70%	0.292	0.399	0.176	0.202
71-80%	0.622	0.750	0.527	0.386
81-90%	1.265	1.874	1.176	1.041
รวยที่สุด 91-100%	3.804	4.178	5.895	6.554
ผลรวม/เฉลี่ย	2.002	2.352	2.790	2.919

ที่มา : จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

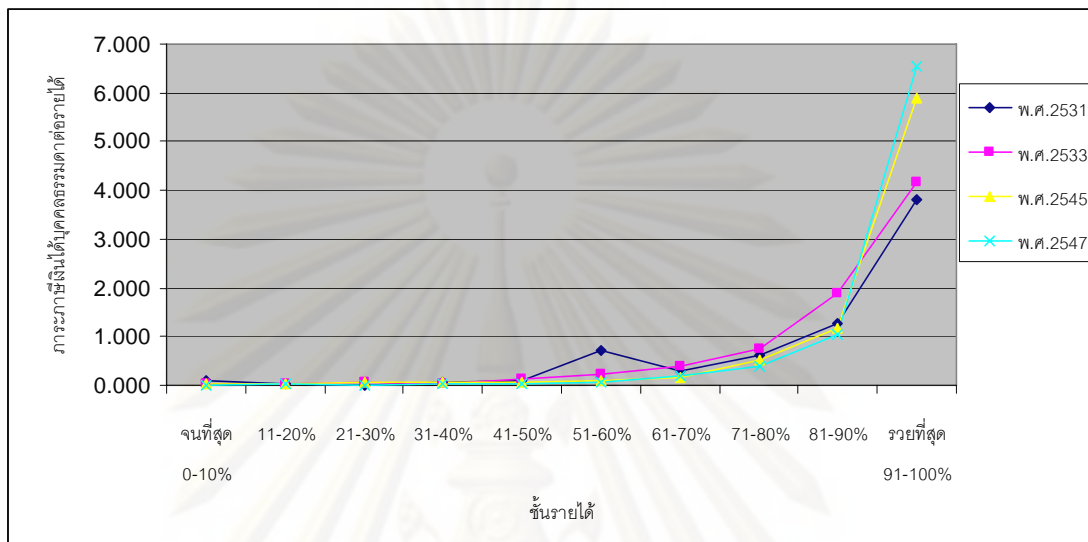
ในปี พ.ศ.2531 โดยชั้นรายได้ที่จนที่สุด 4 ชั้นรายได้แรก จะมีค่าภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เท่ากับ ร้อยละ 0.044 ของรายได้ เมื่อเปรียบเทียบกับชั้นรายได้ที่ร่ำรวยที่สุด ซึ่ง

มีค่าภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นร้อยละ 3.804 ของรายได้ สำหรับในปี พ.ศ. 2533 ชั้นรายได้ที่เงินที่สุด 4 ชั้นรายได้แรก จะมีค่าภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เท่ากับ ร้อยละ 0.045 ของรายได้ เมื่อเปรียบเทียบกับชั้นรายได้ที่ร่ำรวยที่สุด ซึ่งมีค่าภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นร้อยละ 4.178 ของรายได้ ซึ่งจะพบว่าในอดีต ในที่นี้ คือในปี พ.ศ. 2531 และ พ.ศ. 2533 ใน 4 ชั้นรายได้แรกซึ่งมีรายได้ที่ต่ำมากจนแทบจะไม่ต้องเสียภาษียังคงต้องรับภาวะภาษีอยู่(ตารางที่ 4.11)

อาจจะเป็นเพราะเนื่องมาจากเหตุผล 2 ประการ ประการแรก คือครัวเรือนในชั้นรายได้ดังกล่าว ส่วนใหญ่มีการศึกษาไม่สูงมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับชั้นรายได้ที่มีรายได้สูงกว่า ส่งผลให้เมื่อมีการหักภาษี ณ ที่จ่าย ครัวเรือนรายได้น้อยดังกล่าวเหล่านั้นจึงไม่ได้ขอภาษีคืน ประการที่สอง คือ ในอดีต ซึ่งในที่นี้ คือปีพ.ศ.2531 และปีพ.ศ.2533 ค่าลดหย่อนต่างๆยังมีปริมาณที่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับปัจจุบัน ดังนั้นจึงส่งผลให้ครัวเรือนในปีดังกล่าวนี้ยังคงรับภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ ส่วนสำหรับในปี พ.ศ. 2545 ชั้นรายได้ที่เงินที่สุด 4 ชั้นรายได้แรก จะมีค่าภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เท่ากับ ร้อยละ 0.047 ของรายได้ เมื่อเปรียบเทียบกับชั้นรายได้ที่ร่ำรวยที่สุด ซึ่งมีค่าภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นร้อยละ 5.895 ของรายได้ และสุดท้ายในปี พ.ศ. 2547 ชั้นรายได้ที่เงินที่สุด 4 ชั้นรายได้แรก จะมีค่าภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เท่ากับ ร้อยละ 0.0131 ของรายได้ เมื่อเปรียบเทียบกับชั้นรายได้ที่ร่ำรวยที่สุด ซึ่งมีค่าภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นร้อยละ 6.554 ของรายได้ ซึ่งจะพบว่า ในปีพ.ศ.2545 และปี พ.ศ. 2547 ครัวเรือนที่มีรายได้น้อยใน 4 ชั้นรายได้แรกจะมีการรับภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่น้อยลง อันเนื่องมาจากเหตุผล 2 ประการ เช่นเดียวกัน

ประการแรก คือ ในปัจจุบัน คือปี พ.ศ.2545 และพ.ศ.2547 ครัวเรือนโดยเฉลี่ยแล้วจะมีการศึกษาสูงขึ้น มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ครัวเรือนที่มีรายได้น้อย 4 ชั้นแรกมีการขอเรียกคืนภาษี ณ ที่จ่ายเพิ่มมากขึ้น และอีกประการ คือ ในปัจจุบันรัฐบาลมีมาตรการ เพื่อช่วยแบ่งเบาการรับภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของครัวเรือนที่มีรายได้น้อย โดยมีการเพิ่มค่าลดหย่อน จึงส่งผลให้ครัวเรือนรายได้น้อยมีการรับภาวะภาษีที่ลดลง และเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้ว จะพบว่าโครงสร้างภาษีจะมีโครงสร้างที่ก้าวหน้าเพิ่มมากขึ้น นั่นหมายถึง มีความเป็นธรรมตามแนวตั้งเพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ ครัวเรือนที่มีความสามารถในการเสียภาษีไม่เท่ากัน โดยครัวเรือนที่มีความสามารถในการเสียภาษีมาก ควรที่จะรับภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มากกว่าครัวเรือนที่มีความสามารถในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาน้อยกว่า

ภาพที่ 4.2 ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามชั้นรายได้ ปี พ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

ที่มา: จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ.2531 2533 2545 และ 2547

แต่เมื่อทำการพิจารณาแบ่งกลุ่มรายได้ออกเป็น 3 กลุ่มรายได้ตามเส้นความยากจน จะพบว่า ทั้ง 3 กลุ่มรายได้ จะมีแนวโน้มการรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนลดลง สำหรับทั้ง 3 กลุ่มรายได้ โดยจะเห็นได้อย่างชัดเจนในกลุ่มรายได้น้อย ที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน กล่าวคือ ในกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้น้อย จะมีแนวโน้มภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อรายได้ครัวเรือนที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัดในช่วงเวลา 16 ปี โดยมีค่าเป็น 0.483 0.768 0.025 และ 0.004 สำหรับปีพ.ศ.2531 2533 2545 และปีพ.ศ.2547 ตามลำดับ เนื่องจากเหตุผล 2 ประการด้วยกัน คือ ประการแรก คือกลุ่มครัวเรือนรายได้น้อยเป็นกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำมาก จนไม่ถึงเกณฑ์ที่จะต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แต่เนื่องจากกลุ่มรายได้นี้ประกอบไปด้วยลูกจ้างทั่วไปและเกษตรกรเป็นจำนวนมาก โดยกลุ่มอาชีพลูกจ้างทั่วไปในกลุ่มรายได้นี้จะต้องถูกหักภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ณ.ที่จ่าย จึงส่งผลให้ในครัวเรือนกลุ่มรายได้นี้ยังต้องรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอยู่ แต่เนื่องจากการศึกษาหรือเพราะความไม่รู้หรือความไม่สนใจของครัวเรือนในกลุ่มรายได้นี้ จึงส่งผลให้ไม่ได้ทำเรื่องขอคืนภาษี ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนในปีพ.ศ.2531 และ 2533 ส่วนสำหรับ พ.ศ.2545 และ 2547 ประชากรมีระดับการศึกษาและระดับความรู้ที่เกี่ยวกับภาษีอากรที่สูงมากขึ้นเมื่อเทียบกับใน

อดีต รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ดีกว่าเมื่อเทียบกับในอดีต จึงส่งผลให้มีการขอคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นครัวเรือนในกลุ่มรายได้ต่ำเหล่านี้ จึงมีการรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ลดลง และอีกประการก็คือ รัฐบาลมีการปรับปรุงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้มีความก้าวหน้าและลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการปรับลดอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รวมทั้งการเพิ่มค่าลดหย่อนและค่าใช้จ่ายของครัวเรือน เพื่อแบ่งเบาการรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของครัวเรือนลง

สำหรับครัวเรือนกลุ่มรายได้สูง มีการรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะมีค่าไม่แตกต่างกันมากนัก โดยมีค่าเป็น 4.152 4.443 4.594 และ 3.587 สำหรับปีพ.ศ.2531 2533 2545 และ 2547 ตามลำดับ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า รัฐบาลในช่วงที่ผ่านมา มีการเน้นทางด้านการกระจายรายได้ให้มีความเท่าเทียมกันมากขึ้น โดยเห็นได้จากโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีความก้าวหน้ามากขึ้น มีการดำเนินนโยบายการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากผู้ที่มีรายได้สูง และช่วยแบ่งเบาการรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของครัวเรือนกลุ่มรายได้ต่ำ (ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.12 ร้อยละของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อรายได้ จำแนกตามกลุ่มรายได้ ปี พ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

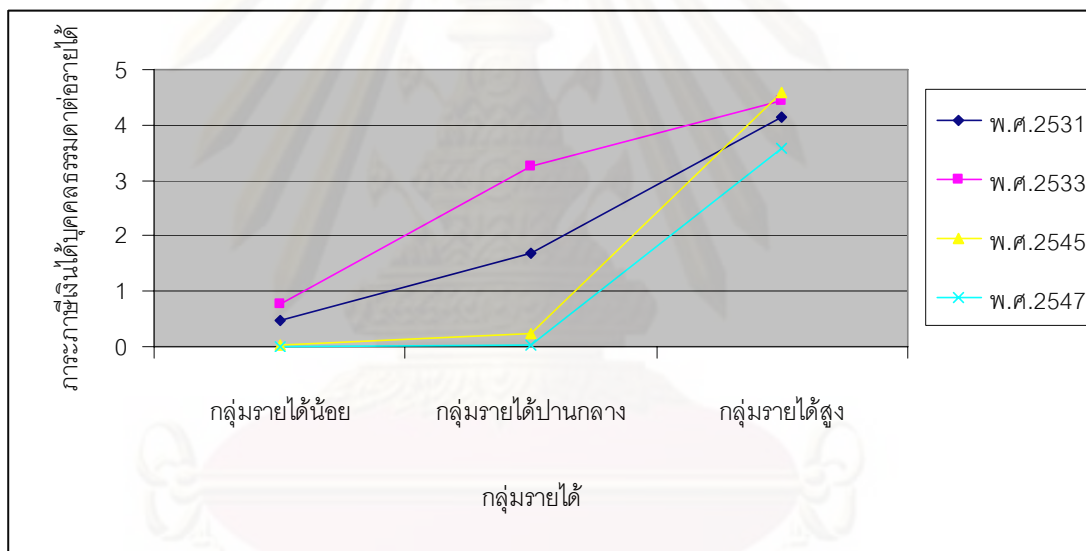
จำแนกตามกลุ่มรายได้	2531	2533	2545	2547
กลุ่มรายได้ต่ำ	0.483	0.768	0.025	0.004
กลุ่มรายได้ปานกลาง	1.686	3.249	0.232	0.026
กลุ่มรายได้สูง	4.152	4.443	4.594	3.587
รวม	2.002	2.351	2.790	2.918

ที่มา: จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ.2531 2533 2545 และ 2547

เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลง ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เปรียบเทียบระหว่างปีที่ทำการศึกษา ไม่ว่าจะจำแนกตามชั้นรายได้ 10 ชั้นรายได้ หรือว่าจะจำแนกตามกลุ่มรายได้ก็ออกเป็น 3 กลุ่มรายได้ตามเส้นความยากจนก็ตาม จะพบว่า ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีแนวโน้มเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น กล่าวคือในปี พ.ศ.2531 ร้อยละของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดารวมเฉลี่ย เท่ากับ 2.002 และจะมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 2.351 2.79 และ 2.919 ของรายได้ในปี พ.ศ.2533 พ.ศ.2545 และ พ.ศ.2547 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจจะมีสาเหตุหลายประการ

เนื่องจาก การจ้างงานในภาคที่เป็นทางการ (Formal Sector) เพิ่มมากขึ้น ในช่วงที่เศรษฐกิจมีการขยายตัว ส่งผลให้มีการเพิ่ม ค่าจ้างและเงินเดือนสูงขึ้น ทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชนตามลำดับ ซึ่งพิจารณาได้จาก ตารางแสดงรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยจำแนกตามหมวดรายได้ (ตารางที่ 4.5) พบว่าในปีพ.ศ.2531มีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยร้อยละ 45.18 และเพิ่มมากขึ้นเป็น ร้อยละ 47.6 ร้อยละ 51 และร้อยละ 52.79 ของรายได้ประเภทต่างๆ สำหรับปีพ.ศ.2533 2545 และสุดท้ายในปี 2547 ตามลำดับ ประกอบกับภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีโครงสร้างก้าวหน้า ส่งผลให้ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มสูงขึ้น

ภาพที่ 4.3 ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกลุ่มรายได้ ปี พ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

ที่มา: จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ.2531 2533 2545 และ 2547

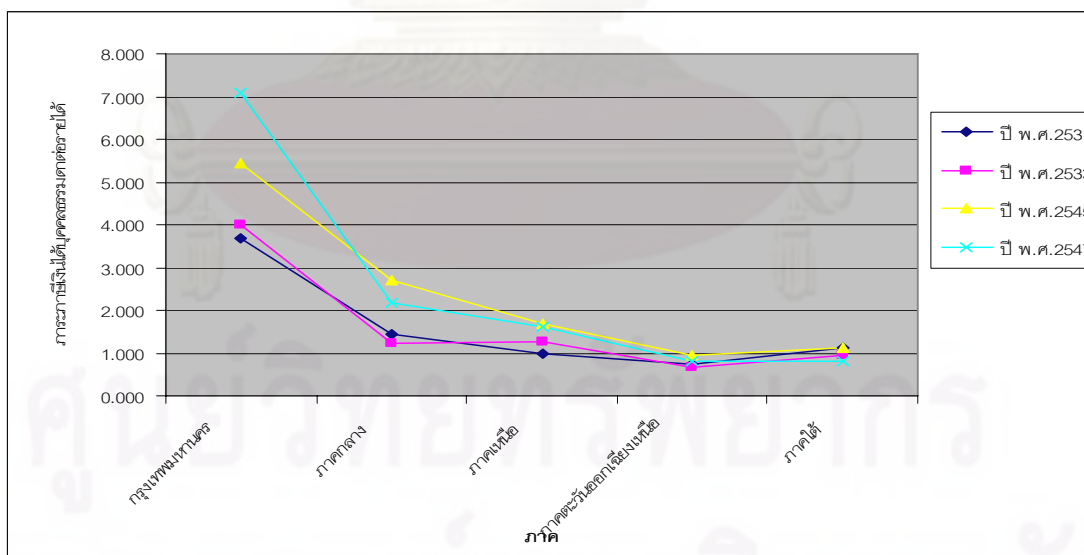
4.2.2 ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ยจำแนกตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆ

จากผลการศึกษา พบว่า เมื่อทำการจำแนกภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ยออกตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆของประเทศไทย จะพบว่าไม่มีความแตกต่างกับผลการศึกษานานๆ ที่ได้เคยทำการศึกษามาแล้ว โดยจะพบว่า กรุงเทพมหานคร จะมีการรับภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากที่สุด กล่าวคือ กรุงเทพมหานครมีการรับภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ต่อรายได้เป็น ร้อยละ 3.699 3.997 5.43 และ 7.093 ของรายได้ สำหรับปี พ.ศ.2531 2533 2545 และสุดท้ายในปี พ.ศ. 2547 ตามลำดับ ซึ่งจะมีค่าสูงกว่าภาคอื่นๆอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากกลุ่มอาชีพที่มีรายได้สูงไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการ และลูกจ้างวิชาชีพ นั้นส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ใน กรุงเทพมหานคร

และรองลงมาก็คือ ภาคกลาง โดยภาคกลางจะมีการรับภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อรายได้ เป็นร้อยละ 1.435 2.69 และ 2.184 ของรายได้ สำหรับปี พ.ศ. 2531 2545 และสุดท้ายในปี พ.ศ. 2547 ตามลำดับ ยกเว้นของปีพ.ศ. 2533 ที่ภาคกลาง จะรับภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นอันดับที่สามรองจากภาคเหนือ แต่มีค่าไม่แตกต่างต่างกันมากนัก เท่ากับร้อยละ 1.233 และสุดท้ายคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีการรับภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อรายได้ต่ำที่สุด เป็น ร้อยละ 0.754 0.652 0.96 และ 0.815 ของรายได้ สำหรับปี พ.ศ.2531 2533 2545 และสุดท้ายในปี พ.ศ. 2547 ตามลำดับ เนื่องจากคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพ เป็น เกษตรกรและรับจ้างทั่วไป

ภาพที่ 4.4 ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจำแนกตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆ ปี พ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

ที่มา: จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ.2531 2533 2545 และ 2547

ตารางที่ 4.13 ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆ ปี พ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

	2531	2533	2545	2547
กรุงเทพมหานคร	3.699	3.997	5.43	7.093
ภาคกลาง	1.435	1.233	2.69	2.184
ภาคเหนือ	0.974	1.275	1.68	1.622
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.754	0.652	0.96	0.815
ภาคใต้	1.108	0.953	1.12	0.820
ผลรวม/เฉลี่ย	2.002	2.352	2.79	2.919

ที่มา : จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

และเมื่อทำการพิจารณาภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อรายได้เฉลี่ย เมื่อทำการเปรียบเทียบเป็นรายปี จะพบว่า ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อรายได้เฉลี่ย เมื่อจำแนกตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆ ของประเทศไทย จะมีค่าเพิ่มขึ้น โดยมีค่าเท่ากับร้อยละ 2.002 2.352 2.79 และ 2.919 ของรายได้ สำหรับปีพ.ศ. 2531 2533 2545 และสุดท้ายปี พ.ศ. 2547 ตามลำดับ ด้วยเหตุผลเช่นเดียวกันกับ การจำแนกตามชั้นรายได้ กล่าวคือ ในแต่ละภาค มีการประกอบอาชีพ ที่เป็นการจ้างงานในภาคที่เป็นทางการ (Formal Sector) เพิ่มมากขึ้น ในช่วงที่เศรษฐกิจมีการขยายตัว ส่งผลให้มีการเพิ่ม ค่าจ้างและเงินเดือนสูงขึ้น ทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชน รวมถึงภาครัฐบาลมีการขยายฐานภาษีออกไปให้กว้างมากขึ้น ส่งผลให้แต่ละภาคมีการจัดเก็บภาษีเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี ดังนั้น ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่แต่ละครัวเรือนจะได้รับจึงเป็นสัดส่วนที่เพิ่มสูงขึ้น เมื่อเทียบกับรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน (ตารางที่4.13)

4.2.3 ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ยจำแนกตามกลุ่มอาชีพตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม

พบว่ากลุ่มอาชีพลูกจ้างวิชาชีพ เป็นกลุ่มอาชีพที่รับภาระภาษีมากที่สุด ในทุกปีที่ทำการศึกษา โดยในปี 2531 กลุ่มอาชีพลูกจ้างวิชาชีพจะรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ร้อยละ 6.06 ของรายได้ และมีค่าเป็นร้อยละ 7.52 8.60 ของรายได้ในปี พ.ศ. 2533 และ พ.ศ.

2545 ตามลำดับ และสุดท้ายในปี พ.ศ. 2547 กลุ่มอาชีพลูกจ้างวิชาชีพจะรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาร้อยละ 8.82 ของรายได้ เนื่องจากฐานรายได้ที่นำมาใช้คำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานั้น เป็นกลุ่มที่มีรายได้ส่วนใหญ่มาจากเงินเดือนและค่าจ้าง ประกอบกับกลุ่มลูกจ้างวิชาชีพ เป็นกลุ่มที่มีรายได้สูงสุดมาจากค่าจ้างและเงินเดือน เมื่อเทียบกับกลุ่มอาชีพประเภทอื่นๆ รองลงมาคือครัวเรือนที่อยู่ในกลุ่มอาชีพลูกจ้างทั่วไป โดยกลุ่มลูกจ้างทั่วไปจะรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาร้อยละ 2.22 2.63 1.42 และ 1.36 ของรายได้สำหรับปี พ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547 ตามลำดับ สาเหตุที่ลูกจ้างทั่วไป มีการรับภาระภาษีเงินได้สูงรองลงมา เนื่องจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ กล่าวคือ ประการแรก กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีจำนวนตัวอย่างเป็นสัดส่วนสูงที่สุดถึงร้อยละ 33 และ สำหรับปีพ.ศ.2531 และ2533 และมีค่าเป็น ร้อยละ 34 สำหรับปีพ.ศ. 2545 และ 2547 ส่งผลให้มีการหักภาษี ณ ที่จ่ายเป็นจำนวนมาก และไม่ว่าจะเนื่องด้วยจากระดับการศึกษา หรือเพราะความไม่รู้หรือความไม่เข้าใจ ส่งผลให้ไม่มีการดำเนินการขอเรียกภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อีกประการ เนื่องมาจาก จากผลการศึกษาในขั้นต้น พบว่าลูกจ้างทั่วไปอยู่ในกลุ่มรายได้ปานกลาง และกลุ่มรายได้สูงมีค่อนข้างมากโดยเฉพาะในต่างจังหวัด จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่ง ที่ส่งผลให้ลูกจ้างทั่วไปดังกล่าวเหล่านั้น มีการรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ค่อนข้างสูง

ตารางที่ 4.14 ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกลุ่มอาชีพ ปี พ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

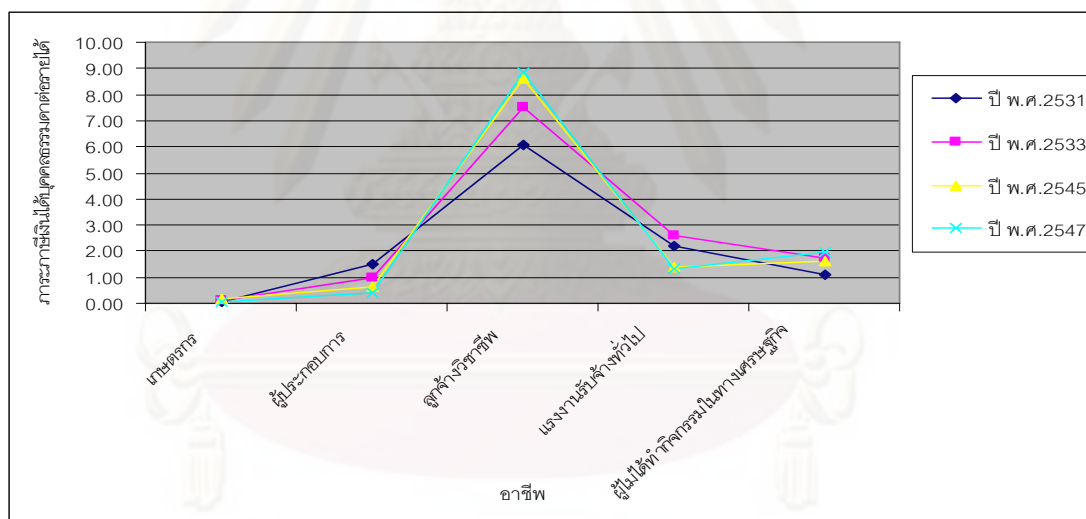
	2531	2533	2545	2547
เกษตรกร	0.07	0.13	0.20	0.05
ผู้ประกอบการ	1.51	1.00	0.62	0.39
ลูกจ้างวิชาชีพ	6.06	7.52	8.60	8.82
แรงงานรับจ้างทั่วไป	2.22	2.63	1.42	1.36
ผู้ไม่ได้ทำงาน	1.08	1.71	1.62	1.99
ผลรวมเฉลี่ย	2.00	2.35	2.79	2.92

ที่มา : จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

ส่วนสำหรับผู้ประกอบการซึ่งเป็นกลุ่มที่มีรายได้มากกว่ากลุ่มอาชีพอื่นๆ แต่กลับมีภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่ำกว่ากลุ่มลูกจ้างวิชาชีพ และลูกจ้างทั่วไป เนื่องจาก

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ จะประกอบอาชีพส่วนตัวในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ (Informal Sector) ซึ่งเป็นเรื่องยากในการที่รัฐบาลจะตามหรือเรียกเก็บภาษีได้ รวมทั้งรายได้ส่วนใหญ่ของผู้ประกอบการ เป็นรายได้ที่ได้รับจากกำไรจากการดำเนินกิจการ ในขณะที่จะเป็นรายได้จากเงินเดือนจะมีเพียงเล็กน้อย ดังนั้นจึงส่งผลให้มีการรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ต่ำกว่าในกรณีของลูกจ้างวิชาชีพ โดยในปี พ.ศ. 2531 กลุ่มอาชีพผู้ประกอบการรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อรายได้เป็นร้อยละ 1.51 ของรายได้ สำหรับในปี พ.ศ. 2533 และ พ.ศ. 2545 กลุ่มอาชีพผู้ประกอบการรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อรายได้เป็นร้อยละ 1.00 และ 0.62 ของรายได้ ตามลำดับ และสุดท้ายในปี 2547 กลุ่มอาชีพผู้ประกอบการรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อรายได้เป็นร้อยละ 0.39 ของรายได้ (ตารางที่4.14)

ภาพที่ 4.5 ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจำแนกตามกลุ่มอาชีพ ปี พ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

ที่มา : จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

ส่วนสำหรับกลุ่มอาชีพเกษตรกร ไม่ว่าจะป็นกรณีเกษตรกรที่มีที่ดินเป็นของตัวเอง หรือกรณีของเกษตรกรที่ไม่มีที่ดินเป็นของตัวเองแต่ต้องทำการเช่าที่และแรงงานรับจ้างทั่วไป จะเป็นกลุ่มอาชีพที่รับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่ำ เนื่องจากกลุ่มอาชีพดังกล่าวเหล่านี้เป็นกลุ่มอาชีพที่มีรายได้ต่ำกว่ากลุ่มอาชีพอื่นๆ โดยในปี พ.ศ. 2531 พบว่า กลุ่มอาชีพเกษตรกรรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อรายได้ ร้อยละ 0.07 ของรายได้ และในปี พ.ศ. 2533 กลุ่ม

อาชีพเกษตรกรรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อรายได้ ร้อยละ 0.13 ของรายได้และ ในปี พ.ศ. 2545 เป็นร้อยละ 0.20 ของรายได้ และสุดท้ายในปี พ.ศ. 2547 กลุ่มอาชีพเกษตรกรรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อรายได้ ร้อยละ 0.05 ของรายได้ (ตารางที่ 4.14)

เมื่อพิจารณาภาพรวม ในช่วงเวลา 16 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531-2547 พบว่าภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อจำแนกตามกลุ่มอาชีพตามฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม จะมีค่าภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อรายได้ เพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ โดยมีค่าเฉลี่ยภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อรายได้ เป็น 2.00 2.35 2.79 และ 2.92 ของรายได้ สำหรับปี พ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547 ตามลำดับ เนื่องจากเมื่อเวลาผ่านไป รายได้ของกลุ่มอาชีพต่างๆมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น จึงส่งผลให้ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่แต่ละครัวเรือนจะต้องรับภาระ เพิ่มสูงขึ้นตามรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้นดังกล่าว ประกอบกับฐานภาษีที่มีการปรับปรุงให้ดีขึ้น และครอบคลุมมากขึ้น

4.3 ผลการศึกษาการกระจายรายได้ เมื่อมีมาตรการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

การกระจายรายได้ (Income Distribution) เป็นการพิจารณาความเท่าเทียมทางรายได้ของครัวเรือนในสังคม โดยถ้าทุกครัวเรือนในสังคมมีรายได้เท่ากันหมด จะเรียกว่า มีการกระจายรายได้อย่างเท่าเทียมกันแบบสมบูรณ์ (Perfect Equality) ในทางตรงกันข้าม ถ้ามีเพียงหนึ่งครัวเรือนที่มีรายได้ ในขณะที่ครัวเรือนอื่นๆในสังคมไม่มีรายได้เลย จะเรียกว่า มีการกระจายรายได้อย่างไม่เท่าเทียมกันสมบูรณ์ (Perfect Inequality)

โดยการวัดความเท่าเทียม หรือความไม่เท่าเทียมของรายได้ดังกล่าวนี้ สามารถวัดได้ จากสัมประสิทธิ์วัดการกระจาย (Gini Coefficient) โดย สัมประสิทธิ์วัดการกระจาย จะมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ซึ่งถ้าสัมประสิทธิ์วัดการกระจายมีค่าเป็น 0 จะหมายความว่า มีการกระจายรายได้อย่างเท่าเทียมกันสมบูรณ์ คือทุกครัวเรือนจะมีรายได้เท่ากันหมด และถ้าสัมประสิทธิ์วัดการกระจาย มีค่าเป็น 1 จะหมายความว่า มีการกระจายรายได้ไม่เท่าเทียมกันอย่างสมบูรณ์ หรือกล่าวอีกนัยว่า มีเพียงครัวเรือนเดียวเท่านั้นที่มีรายได้ ในขณะที่ครัวเรือนอื่นๆในสังคมไม่มีรายได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ค่าสัมประสิทธิ์วัดการกระจาย ยิ่งมีค่ามาก (ค่าเข้าใกล้ 1) ความไม่เท่าเทียมกันจะยิ่งเพิ่มสูงขึ้น ในการศึกษาครั้งนี้ จะทำการวัดการกระจายรายได้ของครัวเรือน ในกรณีที่เป็นรายได้ครัวเรือนก่อนทำการหักภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กับในกรณีของรายได้ครัวเรือนที่มีการหักภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาออกไปแล้ว เพื่อเปรียบเทียบผลว่า เมื่อมีการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแล้ว จะก่อให้เกิดความเท่าเทียมในการกระจายรายได้เพิ่มขึ้นหรือไม่

ตารางที่ 4.15 สัมประสิทธิ์วัดการกระจายรายได้ ปี พ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

ปี พ.ศ.	รายได้ก่อนหักภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	รายได้หลังจากหักภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
พ.ศ.2531	0.59926	0.596294
พ.ศ.2533	0.604357	0.600050
พ.ศ.2545	0.565497	0.561311
พ.ศ.2547	0.558652	0.553651

ที่มา : จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

จากผลการศึกษาพบว่าทั้ง 4 ปีที่ทำการศึกษาคือ ปี พ.ศ. 2531 2533 2545 และสุดท้ายคือปี พ.ศ. 2547 จะให้ผลในทิศทางเดียวกันกับผลการศึกษาที่ผ่านมา แต่ในการศึกษาคครั้งนี้จะให้ค่าสัมประสิทธิ์วัดการกระจาย ที่แตกต่างเมื่อเทียบกับงานวิจัยอื่นๆ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสัมประสิทธิ์วัดการกระจายจะมีวิธีการคำนวณหลายรูปแบบ แต่แนวโน้มและทิศทางยังคงมีลักษณะเช่นเดียวกันกับผลการศึกษาที่ผ่านมา กล่าวคือ เมื่อมีมาตรการทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเข้ามา จะส่งผลให้รายได้ของครัวเรือนมีการกระจายกันเท่าเทียมกันมากขึ้นเพียงเล็กน้อยสำหรับทั้ง 4 ปีที่ทำการศึกษา โดยในปี พ.ศ.2531 พบว่า สัมประสิทธิ์สัมประสิทธิ์วัดการกระจาย มีค่าเป็น 0.5992 สำหรับรายได้ของครัวเรือนก่อนมีการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และเมื่อมีการหักภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาออกไปจากรายได้ครัวเรือนแล้ว จะพบว่า สัมประสิทธิ์วัดการกระจาย จะมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ลดลงเพียงเล็กน้อย เป็น 0.5963 สำหรับปี พ.ศ.2533 พบว่า สัมประสิทธิ์วัดการกระจาย มีค่าเป็น 0.6043 สำหรับรายได้ของครัวเรือนก่อนมีการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และเมื่อมีการหักภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาออกไปจากรายได้ครัวเรือนแล้ว จะพบว่า สัมประสิทธิ์วัดการกระจาย จะมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ลดลงเพียงเล็กน้อย เป็น 0.6000 ทำให้การกระจายรายได้มีความเท่าเทียมกันเพิ่มมากขึ้น สำหรับปี พ.ศ. 2545 จะพบว่าค่าสัมประสิทธิ์วัดการกระจาย มีค่าเป็น 0.5654 สำหรับรายได้ของครัวเรือนก่อนมีการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และเมื่อมีการหักภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาออกไปจากรายได้ครัวเรือนแล้ว

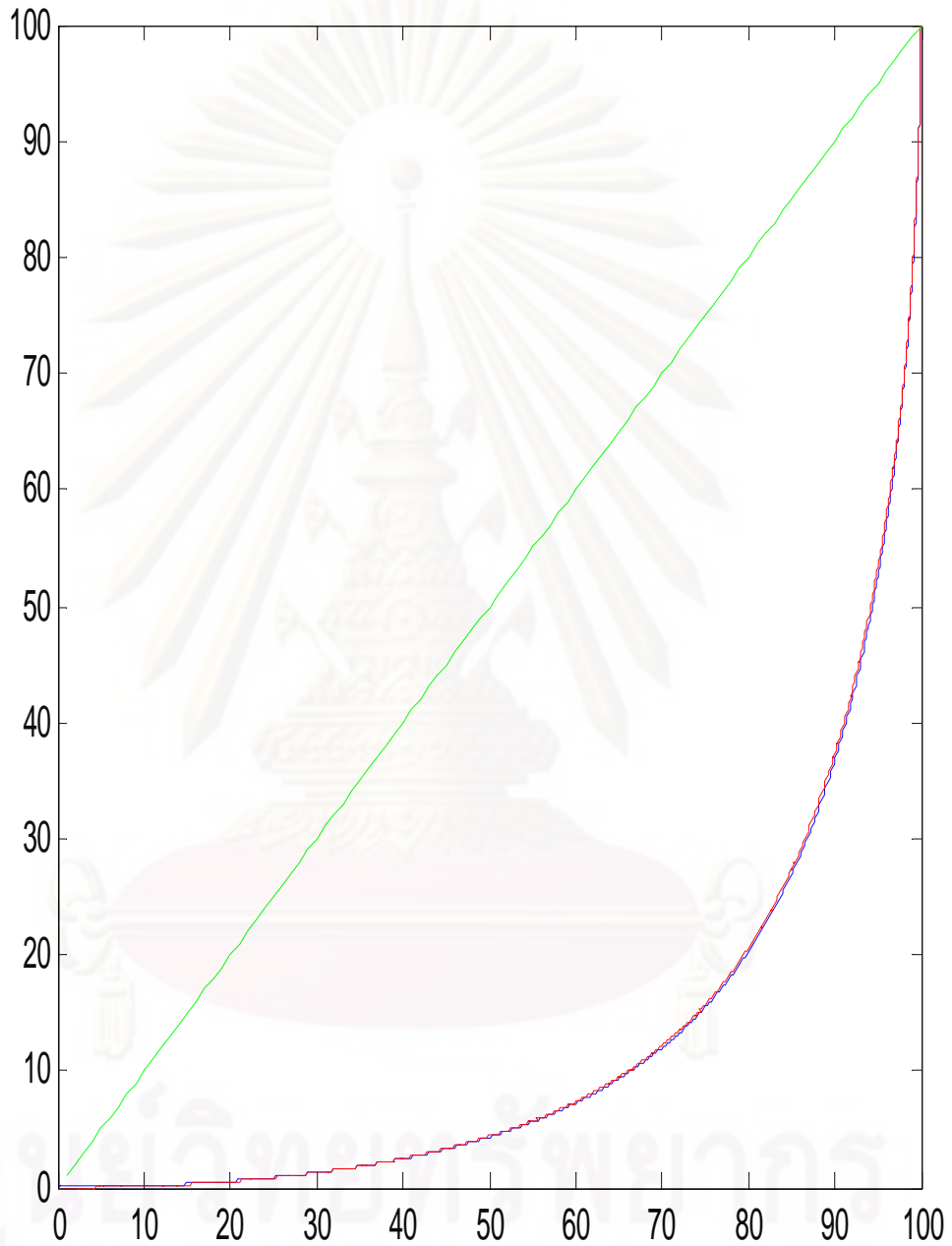
จะพบว่า สัมประสิทธิ์วัดการกระจาย จะมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ลดลงเพียงเล็กน้อย เป็น 0.5613 และสุดท้ายในปีพ.ศ. 2547 พบว่า สัมประสิทธิ์วัดการกระจาย มีค่าเป็น 0.5586 สำหรับ รายได้ของครัวเรือนก่อนมีการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และเมื่อมีการหักภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ออกจากรายได้ครัวเรือนแล้ว จะพบว่า สัมประสิทธิ์วัดการกระจาย จะมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ลดลงเพียงเล็กน้อย เป็น 0.5536 แสดงให้เห็นว่า เมื่อมีมาตรการทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเข้ามา ทำให้การกระจายรายได้มีความเท่าเทียมกันเพิ่มมากขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แสดงให้เห็นว่ามาตรการทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพียงอย่างเดียว แทบจะไม่ได้ช่วยลดความไม่เท่าเทียมทางรายได้ลงเลย (ตารางที่ 4.15)

เมื่อพิจารณาในภาพรวมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 ถึงปี พ.ศ.2547 พบว่า สัมประสิทธิ์วัดการกระจาย จะมีค่าที่ลดลงเรื่อยมา หรืออีกนัยก็คือ การกระจายรายได้มีความเท่าเทียมเพิ่มมากขึ้น อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอัตราภาษีให้มีความเหมาะสมขึ้น เพื่อลดความแตกต่างทางด้านรายได้ระหว่างผู้มีรายได้มากกับผู้มีรายได้น้อย รวมถึงการขยายฐานอัตราภาษีออกไปให้กว้างมากขึ้น แต่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ก็ยังคงถือว่าการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย ซึ่งยังไม่เพียงพอที่จะช่วยลดความไม่เท่าเทียมที่เกิดขึ้นจริงในสังคม จึงแสดงให้เห็นว่ามาตรการทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพียงอย่างเดียวเท่านั้นจะไม่เพียงพอในการลดความไม่เท่าเทียมทางรายได้ลง

เมื่อพิจารณาจาก Lorenz Curve¹⁴ โดยกำหนดให้แกนตั้งเป็นรายได้ครัวเรือนสะสม แกนนอน เป็นประชากรสะสม และมีเส้น 45 องศา เป็นเส้นที่แสดงการกระจายอย่างเท่าเทียม เส้นประโค้ง เป็นเส้นที่แสดงการกระจายรายได้ครัวเรือนก่อนหักภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และเส้นโค้ง เป็นเส้นที่แสดงการกระจายรายได้ของครัวเรือนหลังหักภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยจากผลการศึกษา Lorenz Curve ของปี พ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547 พบว่า Lorenz Curve ที่ได้จากการศึกษา มีลักษณะเป็นรูป U-Curve สำหรับทางด้านกรกระจายรายได้ครัวเรือน ก่อนและหลังที่จะมีมาตรการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานั้นมีความแตกต่างกันน้อยมาก ซึ่งจะสอดคล้องกับค่าสัมประสิทธิ์วัดการกระจาย ของปี พ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547 ที่ได้จากการคำนวณ

¹⁴ พิจารณาภาพ Lorenz Curve ของปีพ.ศ.2531 2533 2545 และ 2547 เพิ่มเติมในภาคผนวก ข

ภาพที่ 4.6 Lorenz Curve ของปี พ.ศ. 2547

ที่มา : จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

4.4 ผลการศึกษาผลกระทบของรายได้ครัวเรือนที่มีต่อภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

การศึกษผลกระทบของรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ที่ส่งผลกระทบต่อภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นการวิเคราะห์ โดยอาศัยแบบจำลอง Pooled Cross-section Model โดยใช้ Tobit หรือตัวแปรตามที่ถูกจำกัด (Limited Dependent Variable Regression Model) เป็นวิธีการศึกษาในแบบจำลอง เนื่องจากเหตุผลที่ว่าครัวเรือนที่มีรายได้ทุกครัวเรือน จะมีรายได้น้อยแตกต่างกันไป ดังนั้นจึงไม่จำเป็นที่ทุกครัวเรือนจะต้องมีค่าใช้จ่ายทางด้านภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ดังนั้นครัวเรือนที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้จึงถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ครัวเรือนที่มีค่าใช้จ่ายเป็นภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และอีกประเภทจะเป็นครัวเรือนที่ไม่มีค่าใช้จ่ายเป็นภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งในครัวเรือนกลุ่มที่ 2 ที่ไม่มีค่าใช้จ่ายภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานั้น จะเรียกตัวแปรดังกล่าวนี้ว่า ตัวอย่างที่ถูกจำกัด (Censored Sample) ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้ ได้กำหนด ตัวแปรตามเป็น ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (TAX) และมีตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปร อันประกอบไปด้วยตัวแปรเชิงปริมาณ 3 ตัวแปร และตัวแปรเชิงคุณภาพ 1 ตัวแปร โดยตัวแปรเชิงปริมาณ ประกอบไปด้วย ตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินเฉลี่ยต่อปีของครัวเรือน (INCOME) ตัวแปรอายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE) ตัวแปรขนาดของครัวเรือน (SIZE) สำหรับตัวแปรเชิงคุณภาพ ประกอบไปด้วย ตัวแปรเทียมปี (Y) ในหัวข้อนี้ จะทำการศึกษาผลกระทบของรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ที่ส่งผลกระทบต่อภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2531 ถึงปีพ.ศ. 2547 โดยจะจำแนกออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ คือจำแนกออกตามกลุ่มรายได้ และจำแนกออกตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆของประเทศไทย และสุดท้ายคือจำแนกตามกลุ่มอาชีพต่างๆ

4.4.1 ผลกระทบของรายได้ครัวเรือนที่มีต่อภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกลุ่มรายได้

รายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน จะส่งผลโดยตรงต่อ ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนจะถูก จำแนกตามกลุ่มรายได้ ออกเป็น 3 กลุ่มรายได้ตามเส้นความยากจน ประกอบด้วย กลุ่มแรก คือ กลุ่มรายได้น้อย คือกลุ่มตัวอย่างที่มีค่าอยู่ใต้เส้นความยากจน ถัดมาเป็น กลุ่มรายได้ปานกลาง และ กลุ่มรายได้สูง ซึ่งจะแบ่งออกเป็นจำนวนเท่าๆกัน โดยใช้สมการ Censored Normal Tobit เพราะตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาดังกล่าวจะมีค่าต่ำกว่า 0 ไม่ได้ โดยใช้วิธีการประมาณ Maximum Likelihood ดังสมการดังต่อไปนี้

จากแบบจำลองที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ (3) ดังนี้

$$TAX_i^{TC} = \beta_0^{TC} + \delta_0^{TC} Y_b + \beta_1^{TC} INCOME_i + \delta_1^{TC} Y_b * INCOME_i + \beta_2^{TC} AGE_i + \beta_3^{TC} SIZE_i + \varepsilon_i$$

ตาราง 4.16 สัมประสิทธิ์สมการภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกลุ่มรายได้ต่ำ ปานกลาง และสูง ระหว่างปีพ.ศ. 2531-2547

กลุ่มรายได้	กลุ่มรายได้น้อย	กลุ่มรายได้ปานกลาง	กลุ่มรายได้สูง
Intercept	37.011*	-934.345**	3489.310**
YEAR	48.479***	1013.791**	-12242.97***
INCOME	0.0133***	0.050***	0.042**
YEAR*INCOME	-0.0132***	-0.049***	-0.002
AGE	-0.546**	-0.623	75.504***
SIZE	-21.063***	-35.652***	-1487.086***

ที่มา: จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ.2531-2533 2545 และ 2547

* ที่ระดับความเชื่อมั่น 90

** ที่ระดับความเชื่อมั่น 95

*** ที่ระดับความเชื่อมั่น 99

Model ที่ 1 สมการภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกลุ่มรายได้ต่ำ ระหว่างปีพ.ศ. 2531-2547

$$TAX = 37.011 + 48.479Y + 0.0133INCOME - 0.0132Y*INCOME - 0.546AGE$$

$$(20.245)^* (16.981)^{***} (0.001)^{***} (0.001)^{***} (0.021)^{**}$$

$$- 21.063SIZE$$

$$(0.000)^{***}$$

จำนวนตัวอย่าง = 11,768

จากการทดสอบสมมติฐานระหว่างตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กับ ตัวแปรอิสระรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน สำหรับปีพ.ศ.2531 และปีพ.ศ.2547 จะพบว่า สำหรับปีพ.ศ.2531 มีค่า P-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 แต่สำหรับในปีพ.ศ.2547 พบว่ามีค่า P-value เท่ากับ 0.812 ซึ่งมากกว่า 0.10 จึงยอมรับ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90

ค่า ของ Z-statistic สำหรับโมเดลที่ 1 จำแนกตามกลุ่มรายได้ต่ำ มีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว สำหรับความหมายของค่าพารามิเตอร์จากโมเดลที่ 1 เป็นดังนี้ จุดตัดแกนมีค่าเท่ากับ 37.011 หมายความว่า ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปีพ.ศ.2531 เมื่อตัวอย่างอยู่ในกลุ่มรายได้น้อย เป็นจำนวนเงินเท่ากับ 37.011 เมื่อตัวแปรอิสระอื่นๆมีค่าเป็น 0

ค่า Z-statistic ของตัวแปรเทียมปี พ.ศ.2531 (Y) และตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เท่ากับ 2.854 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.004 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรเทียมปีพ.ศ. 2531 (Y) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 48.479 หมายความว่า ค่าภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปีพ.ศ.2547 มากกว่า ปีพ.ศ.2531 เมื่อตัวอย่างอยู่ในกลุ่มรายได้น้อย เป็นจำนวนเงิน 48.479 บาท เมื่อตัวแปรอิสระอื่นๆเป็น 0

ค่า Z-statistic ของตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน (INCOME) และตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (TAX) เท่ากับ 11.764 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.0133 หมายความว่า เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงิน ในปีพ.ศ.2531 เพิ่มขึ้น 1 บาท ส่งผลให้ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวอย่างอยู่ในกลุ่มรายได้น้อย เพิ่มขึ้น ไป 0.0133 บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ ดังนั้นค่าภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในปีพ.ศ. 2547 เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้น 1 บาท เป็นจำนวนเงิน $(0.0133) + (-0.0132) = 0.0001$ บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

ค่า Z-statistic ของตัวแปรที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ($Y \cdot INCOME$) และตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (TAX) เท่ากับ -

11.191 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่า รายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนในช่วงเวลา 16 ปี ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2531 ถึง 2547 มีความสัมพันธ์กับ ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -0.0132 หมายความว่า เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้น 1 บาทในปีพ.ศ.2547 ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับครัวเรือนกลุ่มรายได้น้อย ลดลง 0.0132 บาทเมื่อเทียบกับ ปี พ.ศ.2531

ค่า Z-statistic ของตัวแปรอายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE) และตัวแปรตาม ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา(TAX) เท่ากับ -2.3 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.021 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่า อายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE) มีความสัมพันธ์กับ ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -0.546 หมายความว่า เมื่ออายุของหัวหน้าครัวเรือน เพิ่มขึ้น 1 ปี ส่งผลให้ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวอย่างอยู่ในกลุ่มรายได้น้อย ลดลง เป็นจำนวนเงิน 0.546 บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัย อื่นๆคงที่ นั่นแสดงให้เห็นว่า ครัวเรือนที่อยู่ในกลุ่มรายได้น้อยยิ่งอายุมากขึ้น รายได้ยิ่งลดลง ส่งผลให้มีภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ลดลง ซึ่งอาจจะส่งผลให้ในอนาคตแล้วกลุ่มคนเหล่านี้จะช่วยเหลือพึ่งพาตัวเองไม่ได้

ค่า Z-statistic ของตัวแปรขนาดครัวเรือน(SIZE) และตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา(TAX) เท่ากับ -4.23 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่า ขนาดของครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับ ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -21.063 หมายความว่า เมื่อสมาชิกของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 คน ส่งผลให้ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวอย่างอยู่ในกลุ่มรายได้น้อย ลดลงไปเป็นจำนวนเงิน 21.063 บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

Modelที่ : 2 สมการภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกลุ่มรายได้ปานกลาง ระหว่างปี พ.ศ. 2531-2547

$$\begin{aligned} \text{TAX} = & -934.345 + 1013.791Y + 0.050\text{INCOME} - 0.049 Y*\text{INCOME} - 0.623\text{AGE} \\ & (459.646)** \quad (464.410)** \quad (0.013)** \quad (0.013)** \quad (0.403) \\ & - 35.652\text{SIZE} \\ & (5.424)** \end{aligned}$$

จำนวนตัวอย่าง = 15,684

จากการทดสอบสมมติฐานระหว่างตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กับ ตัวแปรอิสระรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน สำหรับปีพ.ศ.2531 และปีพ.ศ.2547 จะพบว่า สำหรับปีพ.ศ.2531 มีค่า P-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 แต่สำหรับในปีพ.ศ.2547 พบว่ามีค่า P-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99

ค่า Z-statistic สำหรับโมเดลที่ 2 จำแนกตามกลุ่มชั้นรายได้ปานกลาง มีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว ยกเว้นสำหรับตัวแปรอิสระอายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE) ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่า P-value เป็น 0.122 จึงยอมรับสมมติฐานหลัก หมายถึง ตัวแปรอิสระอายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE) ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

สำหรับความหมายของค่าพารามิเตอร์จากโมเดลที่ 2 เป็นดังนี้ จุดตัดแกนมีค่าเท่ากับ -934.345 หมายความว่า ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปีพ.ศ.2531 เมื่อตัวอย่างอยู่ในกลุ่มรายได้ปานกลาง เป็นจำนวนเงินเท่ากับ 934.345 บาท เมื่อตัวแปรอิสระอื่นๆมีค่าเป็น 0

ค่า Z-statistic ของตัวแปรเทียมปี พ.ศ.2531 (Y) และตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เท่ากับ 2.182 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.029 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรเทียมปีพ.ศ.2531 (Y) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 1013.791 หมายความว่า ค่าภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปีพ.ศ.2547 มากกว่า ปีพ.ศ.2531 เมื่อตัวอย่างอยู่ในกลุ่มรายได้ปานกลาง เป็นจำนวนเงิน 1013.791 บาท เมื่อตัวแปรอิสระอื่นๆเป็น 0

ค่า Z-statistic ของตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน (INCOME) และตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (TAX) เท่ากับ 3.887 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.050 หมายความว่า เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงิน ในปีพ.ศ.2531 เพิ่มขึ้น 1 บาท ส่งผลให้ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวอย่างอยู่ในกลุ่มรายได้ปานกลาง

เพิ่มขึ้น ไปเป็นจำนวนเงิน 0.050 บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ ดังนั้นค่าภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในปีพ.ศ. 2547 เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้น 1 บาท เป็นจำนวนเงินเท่ากับ $(0.050) + (-0.049) = 0.010$ บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

ค่า Z-statistic ของตัวแปรที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ($Y*INCOME$) และตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา(TAX) เท่ากับ -3.808 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่า รายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนในช่วงเวลา 16 ปี ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2531 ถึง 2547 มีความสัมพันธ์กับ ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -0.049 หมายความว่า เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้น 1 บาทในปีพ.ศ.2547 ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับครัวเรือนกลุ่มรายได้ปานกลาง ลดลง 0.049 บาท เมื่อเทียบกับ ปี พ.ศ.2531

ค่า Z-statistic ของตัวแปรขนาดครัวเรือน(SIZE) และตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา(TAX) เท่ากับ -6.572 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่า ขนาดของครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับ ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -35.652 หมายความว่า เมื่อสมาชิกของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 คน ส่งผลให้ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวอย่างอยู่ในกลุ่มรายได้ปานกลาง ลดลงไปเป็นจำนวนเงิน 35.652 บาทเมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

Model ที่ : 3 สมการภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกลุ่มรายได้สูง ระหว่างปีพ.ศ. 2531-2547

$$TAX = 3489.310 - 12242.97Y + 0.042INCOME - 0.002Y*INCOME + 75.504AGE$$

$$(1432.035)** (1487.463)*** (0.018)** (0.018) (10.294)***$$

$$- 1487.086SIZE$$

$$(102.796)***$$

จำนวนตัวอย่าง = 16,383

จากการทดสอบสมมติฐานระหว่างตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากับ ตัวแปรอิสระรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน สำหรับปีพ.ศ.2531 และปีพ.ศ.2547 จะพบว่า สำหรับปีพ.ศ.2531 มีค่า P-value เท่ากับ 0.019 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัว

แปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 แต่สำหรับในปีพ.ศ.2547 พบว่ามีค่า P-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99

ค่า P-value ของ Z-statistic สำหรับโมเดลที่ 3 จำแนกตามกลุ่มรายได้สูงมีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว ยกเว้นสำหรับแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ($Y \cdot INCOME$) ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่า P-value เป็น 0.877 จึงยอมรับสมมติฐานหลัก หมายถึง ตัวแปรที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ($Y \cdot INCOME$) ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

สำหรับความหมายของค่าพารามิเตอร์จากโมเดลที่ 3 เป็นดังนี้ จุดตัดแกนมีค่าเท่ากับ 3489.310 หมายความว่า ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปีพ.ศ.2531 เมื่อตัวอย่างอยู่ในกลุ่มรายได้สูง เป็นจำนวนเงินเท่ากับ 3489.310 บาท เมื่อตัวแปรอิสระอื่นๆมีค่าเป็น 0

ค่า Z-statistic ของตัวแปรเทียมปี พ.ศ.2531 (Y) และตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เท่ากับ -8.230 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรเทียมปีพ.ศ. 2531 (Y) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -12242.97 หมายความว่า ค่าภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปีพ.ศ.2547 น้อยกว่า ปีพ.ศ.2531 เมื่อตัวอย่างอยู่ในกลุ่มรายได้สูงเป็นจำนวนเงิน 12242.97 บาท เมื่อตัวแปรอิสระอื่นๆเป็น 0

ค่า Z-statistic ของตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน (INCOME) และตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (TAX) เท่ากับ 2.335 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.019 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.042 หมายความว่า เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงิน ในปีพ.ศ.2531 เพิ่มขึ้น 1 บาท ส่งผลให้ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวอย่างอยู่ในกลุ่มรายได้สูง เพิ่มขึ้น เป็นจำนวนเงิน 0.042 บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ ดังนั้นค่าภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในปีพ.ศ. 2547 เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้น 1บาท เป็นจำนวนเงินเท่ากับ $(0.042) + (-0.002) = 0.04$ เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

ค่า Z-statistic ของตัวแปรอายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE) และตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา(TAX) เท่ากับ 7.334 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่า อายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE) มีความสัมพันธ์กับ ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 75.504 หมายความว่า เมื่ออายุของหัวหน้าครัวเรือน เพิ่มขึ้น 1 ปี ส่งผลให้ค่าของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวอย่างอยู่ในกลุ่มรายได้สูง เพิ่มขึ้น เป็นจำนวนเงิน 75.504 บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

ค่า Z-statistic ของตัวแปรขนาดครัวเรือน(SIZE) และตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา(TAX) เท่ากับ -14.466 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่า ขนาดของครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับ ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -1487.086 หมายความว่า เมื่อสมาชิกของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 คน ส่งผลให้ค่าของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวอย่างอยู่ในกลุ่มรายได้สูง ลดลงเป็นจำนวนเงิน 1487.086 บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

4.4.2 ผลกระทบของรายได้ครัวเรือนที่มีต่อภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆของประเทศไทย

รายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน จะส่งผลโดยตรงต่อ ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนจะถูก จำแนกตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆของประเทศไทย ออกเป็น 5 กลุ่มด้วยกัน ประกอบด้วย กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสุดท้ายคือ ภาคใต้ เพื่อศึกษาว่า ในแต่ละภาคต่างๆของประเทศไทย นั้น มีการรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร โดยใช้สมการ Censored Normal Tobit เพราะตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาดังกล่าวจะมีค่าต่ำกว่า 0 ไม่ได้ โดยใช้วิธีการประมาณ Maximum Likelihood ดังต่อไปนี้

Modelที่ : 4 สมการภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกรุงเทพมหานคร ระหว่างปีพ.ศ. 2531-2547

$$\text{TAX} = 15616.82 - 57873.15Y + 0.178\text{INCOME} - 0.006Y*\text{INCOME} + 176.679\text{AGE}$$

(11955.01) (19666.24)*** (0.056)*** (0.030) (127.919)

-8106.52SIZE

(2985.94)***

จำนวนตัวอย่าง = 3,921

ตาราง 4.17 สัมประสิทธิ์สมการภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆ ระหว่างปีพ.ศ. 2531-2547

ภาค	กรุงเทพมหานคร	กลาง	เหนือ	ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใต้
Intercept	15616.82	3032.599***	78.024	2580.038	-447.948
YEAR	-57873.15***	-7977.71***	-5197.659***	-3860.813***	-5243.108
INCOME	0.178***	0.078***	0.016*	0.049	0.042
YEAR*INCOME	-0.006	-0.032***	0.025**	-0.021	-0.010
AGE	176.679	61.360***	74.533***	43.514	65.038
SIZE	-8106.52***	-1835.627***	-940.245***	-1149.325***	-606.994

ที่มา: จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ.2531 2533 2545 และ 2547

* ที่ระดับความเชื่อมั่น 90

** ที่ระดับความเชื่อมั่น 95

*** ที่ระดับความเชื่อมั่น 99

จากการทดสอบสมมติฐานระหว่างตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากับ ตัวแปรอิสระรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน สำหรับปีพ.ศ.2531 และปีพ.ศ.2547 จะพบว่า สำหรับปีพ.ศ.2531 มีค่า P-value เท่ากับ 0.001 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 แต่สำหรับในปีพ.ศ.2547 พบว่ามีค่า P-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งมากกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99

ค่า P-value ของ Z-statistic สำหรับโมเดลที่ 4 ที่จำแนกตามกรุงเทพมหานคร มีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว ยกเว้นสำหรับ ตัวแปรที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับปี (Y*INCOME) และตัวแปรอายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE) ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่า P-value เป็น 0.884 และ 0.167 ตามลำดับ จึงยอมรับสมมติฐานหลัก หมายถึง ตัวแปรที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับปี (Y*INCOME) และตัวแปรอายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE) ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

สำหรับความหมายของค่าพารามิเตอร์จากโมเดลที่ 4 เป็นดังนี้ จุดตัดแกนมีค่าเท่ากับ 15616.82หมายความว่า ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปีพ.ศ.2531 เมื่อตัวอย่างอยู่ในกรุงเทพมหานคร เป็นจำนวนเงินเท่ากับ 15616.82บาท เมื่อตัวแปรอิสระอื่นๆมีค่าเป็น 0

ค่า Z-statistic ของตัวแปรเทียมปี พ.ศ.2531 (Y) และตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เท่ากับ -2.942 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.00ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรเทียมปีพ.ศ. 2531 (Y) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -57873.15 หมายความว่า ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปีพ.ศ.2547 น้อยกว่าปีพ.ศ.2531 เมื่อตัวอย่างอยู่ในกรุงเทพมหานคร เป็นจำนวนเงิน 57873.15 บาท เมื่อตัวแปรอิสระอื่นๆเป็น 0

ค่า Z-statistic ของตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน (INCOME) และตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (TAX) เท่ากับ 3.168 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.178 หมายความว่า เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงิน ในปีพ.ศ.2531 เพิ่มขึ้น 1 บาท ส่งผลให้ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวอย่างอยู่ในกลุ่มกรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้น เป็นจำนวนเงิน 0.178 บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ ดังนั้นค่าภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในปีพ.ศ. 2547 เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้น 1บาท เป็นจำนวนเงิน เท่ากับ $(0.178) + (-0.006) = 0.172$ บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

ค่า Z-statistic ของตัวแปรขนาดครัวเรือน(SIZE) และตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา(TAX) เท่ากับ -2.714 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.006 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่า ขนาดของครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับ ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -8106.520 หมายความว่า เมื่อสมาชิกของครัวเรือนเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น 1 คน ส่งผลให้ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวอย่างอยู่ในกรุงเทพมหานคร ลดลงเป็นจำนวนเงิน 8106.520 บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

Modelที่ : 5 สมการภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามภาคกลาง ระหว่างปีพ.ศ. 2531-2547

$$\begin{aligned} \text{TAX} = & 3032.599 - 7977.71Y + 0.078\text{INCOME} - 0.032Y*\text{INCOME} + 61.36\text{AGE} \\ & (1067.032)^{***} (2271.657)^{***} (0.013)^{***} (0.013)^{***} (16.08)^{***} \\ & -1835.627 \text{ SIZE} \\ & (313.95)^{***} \end{aligned}$$

จำนวนตัวอย่าง = 12,973

จากการทดสอบสมมติฐานระหว่างตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากับ ตัวแปรอิสระรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน สำหรับปีพ.ศ.2531 และปีพ.ศ.2547 จะพบว่า สำหรับปีพ.ศ.2531 มีค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 แต่สำหรับในปีพ.ศ.2547 พบว่ามีค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99

ค่า P-value ของ Z-statistic สำหรับโมเดลที่ 5 ที่จำแนกตามภาคกลาง มีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว และสำหรับความหมายของค่าพารามิเตอร์จากโมเดลที่ 5 เป็นดังนี้ จุดตัดแกนมีค่าเท่ากับ 3032.599 หมายความว่า ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปีพ.ศ. 2531 เมื่อตัวอย่างอยู่ในภาคกลาง เท่ากับ 3032.599 บาท เมื่อตัวแปรอิสระอื่นๆมีค่าเป็น 0

ค่า Z-statistic ของตัวแปรเทียมปี พ.ศ.2531 (Y) และตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เท่ากับ -3.511 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรเทียมปีพ.ศ. 2531 (Y) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -7977.71 หมายความว่า

ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปีพ.ศ.2547 น้อยกว่าปีพ.ศ.2531 เมื่อตัวอย่างอยู่ในภาคกลาง เป็นจำนวนเงิน 7977.71 บาท เมื่อตัวแปรอิสระอื่นๆเป็น 0

ค่า Z-statistic ของตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน (INCOME) และตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (TAX) เท่ากับ 5.887 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.078 หมายความว่า เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงิน ในปีพ.ศ.2531 เพิ่มขึ้น 1 บาท ส่งผลให้ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวอย่างอยู่ในกลุ่มภาคกลาง เพิ่มขึ้น เป็นจำนวนเงิน 0.078 บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ ดังนั้นค่าภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในปีพ.ศ. 2547 เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้น 1บาท เป็นจำนวนเงิน เท่ากับ $(0.078) + (-0.032) = 0.046$ บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

ค่า Z-statistic ของตัวแปรที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ($Y \cdot INCOME$) และตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา(TAX) เท่ากับ -2.399 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.016 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่า รายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนในช่วงเวลา 16 ปี ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2531 ถึง 2547 มีความสัมพันธ์กับ ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -0.032 หมายความว่า เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้น 1 บาทในปีพ.ศ.2547 ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับครัวเรือนในภาคกลาง ลดลง 0.032 บาทเมื่อเทียบกับ ปี พ.ศ.2531

ค่า Z-statistic ของตัวแปรอายุของหัวหน้าครัวเรือน(AGE) และตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา(TAX) เท่ากับ 3.815 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.01จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่า อายุของหัวหน้าครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับ ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 61.360 หมายความว่า เมื่ออายุของหัวหน้าครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 ปี ส่งผลให้ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวอย่างอยู่ในภาคกลาง เพิ่มขึ้น เป็นจำนวนเงิน 61.360 บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

ค่า Z-statistic ของตัวแปรขนาดครัวเรือน(SIZE) และตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา(TAX) เท่ากับ -5.846 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่า ขนาดของครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับ ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ณ.ระดับ

ความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -1835.627 หมายความว่า เมื่อขนาดของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 คน ส่งผลให้ค่าของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวอย่างอยู่ในภาคกลาง ลดลงเป็นจำนวนเงิน 1835.627 บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

Model ที่ : 6 สมการภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามภาคเหนือ ระหว่างปีพ.ศ. 2531-2547

$$\begin{aligned} \text{TAX} = & -8.024 - 5197.659Y + 0.016\text{INCOME} + 0.025Y*\text{INCOME} + 74.533\text{AGE} \\ & (1073.87) (1776.851)^{***} (0.016)^* \quad (0.011)^{**} \quad (16.182)^{***} \\ & -940.245\text{SIZE} \\ & (312.331)^{***} \end{aligned}$$

จำนวนตัวอย่าง = 10,425

จากการทดสอบสมมติฐานระหว่างตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากับ ตัวแปรอิสระรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน สำหรับปีพ.ศ.2531 และปีพ.ศ.2547 จะพบว่า สำหรับปีพ.ศ.2531 มีค่า P-value เท่ากับ 0.087 ซึ่งน้อยกว่า 0.10 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90 แต่สำหรับในปีพ.ศ.2547 พบว่ามีค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99

ค่า P-value ของ Z-statistic สำหรับโมเดลที่ 6 ที่จำแนกตามภาคเหนือ มีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว และสำหรับความหมายของค่าพารามิเตอร์จากโมเดลที่ 6 เป็นดังนี้ จุดตัดแกนมีค่าเท่ากับ 78.024 หมายความว่า ค่าของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปีพ.ศ.2531 เมื่อตัวอย่างอยู่ในภาคเหนือ เป็นจำนวนเงินเท่ากับ 78.024 เมื่อตัวแปรอิสระอื่นๆมีค่าเป็น 0

ค่า Z-statistic ของตัวแปรเทียมปี พ.ศ.2531 (Y) และตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเท่ากับ -2.925 ค่า P-value เท่ากับ 0.003 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรเทียมปีพ.ศ. 2531 (Y) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -5197.659 หมายความว่า ค่าของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปีพ.ศ.2547 น้อยกว่า ปีพ.ศ.2531 เมื่อตัวอย่างอยู่ในภาคเหนือ เป็นจำนวนเงิน 5197.659 บาท เมื่อตัวแปรอิสระอื่นๆเป็น 0

ค่า Z-statistic ของตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน (INCOME) และตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (TAX) เท่ากับ 1.711 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.087 ซึ่งน้อยกว่า 0.10 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.016 หมายความว่า เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงิน ในปีพ.ศ.2531 เพิ่มขึ้น 1 บาท ส่งผลให้ค่าของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวอย่างอยู่ในกลุ่มภาคเหนือ เพิ่มขึ้น เป็นจำนวนเงิน 0.016 บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ ดังนั้นค่าภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในปีพ.ศ. 2547 เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้น 1 บาท เป็นจำนวนเงิน เท่ากับ $(0.016) + (0.025) = 0.041$ บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

ค่า Z-statistic ของตัวแปรที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนกับปี (Y*INCOME) และตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา(TAX) เท่ากับ 2.099 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.035 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่า รายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนในปีพ.ศ.2547 มีความสัมพันธ์กับ ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.025 หมายความว่า เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้น 1 บาท ในปีพ.ศ.2547 ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับครัวเรือนในภาคเหนือ ลดลง 0.0132 บาทเมื่อเทียบกับ ปี พ.ศ.2531

ค่า Z-statistic ของตัวแปรอายุของหัวหน้าครัวเรือน(AGE) และตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา(TAX) เท่ากับ 4.605 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่า อายุของหัวหน้าครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับ ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 74.533 หมายความว่า เมื่ออายุของหัวหน้าครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 ปี ส่งผลให้ค่าของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวอย่างอยู่ในภาคเหนือ เพิ่มขึ้น เป็นจำนวนเงิน 74.533 บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

ค่า Z-statistic ของตัวแปรขนาดครัวเรือน (SIZE) และตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (TAX) เท่ากับ -3.01 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.002 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่า ขนาดของครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับ ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -940.245 หมายความว่า เมื่อสมาชิกของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 คน ส่งผลให้ค่าของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวอย่างอยู่ในภาคเหนือ ลดลงเป็นจำนวนเงิน 940.245 บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

Model ที่ 7 สมการภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างปีพ.ศ. 2531-2547

$$\begin{aligned} \text{TAX} = & 2580.038 - 3860.813Y + 0.049\text{INCOME} - 0.021Y*\text{INCOME} + 43.514\text{AGE} \\ & (2218.93) \quad (1445.306)^{***} \quad (0.048) \quad (0.048) \quad (33.791) \\ & -1149.325\text{SIZE} \\ & (282.481)^{***} \end{aligned}$$

จำนวนตัวอย่าง = 11,523

จากการทดสอบสมมติฐานระหว่างตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากับ ตัวแปรอิสระรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน สำหรับปีพ.ศ.2531 และปีพ.ศ.2547 จะพบว่า สำหรับปีพ.ศ.2531 มีค่า P-value เท่ากับ 0.304 ซึ่งมากกว่า 0.10 จึงยอมรับ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90 แต่สำหรับในปีพ.ศ.2547 พบว่ามีค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99

ค่า P-value ของ Z-statistic สำหรับโมเดลที่ 7 ที่จำแนกตามภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว ยกเว้นสำหรับ ตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ตัวแปรที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับปี ($Y*\text{INCOME}$) และตัวแปรอายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE) ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่า P-value เป็น 0.304 0.663 และ 0.197 ตามลำดับ จึงยอมรับสมมติฐานหลัก หมายถึง สำหรับ ตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ตัวแปรที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับปี ($Y*\text{INCOME}$) และตัวแปรอายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE) ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

สำหรับความหมายของค่าพารามิเตอร์จากโมเดลที่ 7 เป็นดังนี้ จุดตัดแกนมีค่าเท่ากับ 2580.038 หมายความว่า ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปีพ.ศ.2531 เมื่อตัวอย่างอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นจำนวนเงินเท่ากับ 2580.038 เมื่อตัวแปรอิสระอื่น ๆ มีค่าเป็น 0

ค่า Z-statistic ของตัวแปรเทียมปี พ.ศ.2531 (Y) และตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เท่ากับ -2.671 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.007 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0

หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรเทียมปีพ.ศ. 2531 (Y) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -3860.813 หมายความว่า ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปีพ.ศ.2547 น้อยกว่า ปีพ.ศ.2531 เมื่อตัวอย่างอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นจำนวนเงิน 3860.813 บาท เมื่อตัวแปรอิสระอื่นๆเป็น 0

ค่า Z-statistic ของตัวแปรขนาดครัวเรือน (SIZE) และตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (TAX) เท่ากับ -4.068 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่า ขนาดของครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับ ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -1149.325 หมายความว่า เมื่อสมาชิกของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 คน ส่งผลให้ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวอย่างอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือลดลงเป็นจำนวนเงิน 1149.325 บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

Modelที่ : 8 สมการภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามภาคใต้ ระหว่างปีพ.ศ. 2531-2547

$$\begin{aligned} \text{TAX} = & -447.948 - 5243.108Y + 0.042\text{INCOME} - 0.01Y*\text{INCOME} + 65.038\text{AGE} \\ & (75852.26) (74004.4) (0.757) (0.757) (337.715) \\ & - 606.994\text{SIZE} \\ & (1796.839) \end{aligned}$$

จำนวนตัวอย่าง = 6,947

ค่า P-value ของ Z-statistic สำหรับโมเดลที่ 8 จำแนกตามภาคใต้ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว จึงยอมรับ สมมติฐานหลัก หมายถึง ตัวแปรเทียมปี (Y) ตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ตัวแปรที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับปี ($Y*\text{INCOME}$) ตัวแปรอายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE) และสุดท้ายคือตัวแปรขนาดครัวเรือน (SIZE) ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ 90

สำหรับความหมายของค่าพารามิเตอร์จากโมเดลที่ 8 เป็นดังนี้ จุดตัดแกนมีค่าเท่ากับ -447.948 หมายความว่า ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปีพ.ศ.2531 เมื่อตัวอย่างอยู่ในภาคใต้ เป็นจำนวนเงินเท่ากับ 447.948 บาท เมื่อตัวแปรอิสระอื่นๆมีค่าเป็น 0

จากการทดสอบสมมติฐานระหว่างตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กับ ตัวแปรอิสระรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน สำหรับปีพ.ศ.2531 และปีพ.ศ.2547 จะพบว่า สำหรับปีพ.ศ.2531 มีค่า P-value เท่ากับ 0.955 ซึ่งมากกว่า 0.10 จึงยอมรับ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90 แต่สำหรับในปีพ.ศ.2547 พบว่ามีค่า P-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99

4.4.3 ผลกระทบของรายได้ครัวเรือนที่มีต่อภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

สมการภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามอาชีพตามสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ออกเป็น 5 กลุ่มด้วยกัน ประกอบด้วย อาชีพเกษตรกร อาชีพผู้ประกอบการ อาชีพลูกจ้างวิชาชีพ อาชีพลูกจ้างทั่วไป และสุดท้ายคือกลุ่มอาชีพผู้ไม่ได้ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เพื่อศึกษาว่า ในแต่ละกลุ่มอาชีพต่าง ๆ นั้น มีการรับภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร โดยใช้สมการ Censored Normal Tobit เพราะ โดยใช้วิธีการประมาณ Maximum Likelihood ดังต่อไปนี้

Model ที่ : 9 สมการภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามอาชีพเกษตรกร ระหว่างปีพ.ศ. 2531-2547

$$\begin{aligned} \text{TAX} = & -283.936 - 34.694Y + 0.0049\text{INCOME} - 0.0041Y*\text{INCOME} + 3.195\text{AGE} \\ & (97.729)^{***} (79.874) (0.002)^* (0.002) (1.453)^{**} \\ & + 21.998\text{SIZE} \\ & (18.841) \end{aligned}$$

จำนวนตัวอย่าง = 8,406

จากการทดสอบสมมติฐานระหว่างตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กับ ตัวแปรอิสระรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน สำหรับปีพ.ศ.2531 และปีพ.ศ.2547 จะพบว่า สำหรับปีพ.ศ.2531 มีค่า P-value เท่ากับ 0.056 ซึ่งน้อยกว่า 0.10 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME)

ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90 แต่สำหรับในปีพ.ศ.2547 พบว่ามีค่า P-value เท่ากับ 0.059 ซึ่งน้อยกว่า 0.10 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90

ตาราง 4.18 สัมประสิทธิ์สมการภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกลุ่มอาชีพ ระหว่างปี พ.ศ. 2531-2547

กลุ่มอาชีพ	เกษตรกร	ผู้ประกอบการ	ลูกจ้างวิชาชีพ	ลูกจ้างทั่วไป	ผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
Intercept	-283.936***	-3479.794*	22078.66**	410.891	-4111.932*
YEAR	34.694	-2150.242	-67602.89***	-8901.124***	-6175.511***
INCOME	0.0049*	0.019*	0.225*	0.081***	0.039
YEAR*INCOME	-0.0041	-0.010	-0.046	-0.027***	0.011
AGE	3.195**	51.563	-88.139	64.166***	98.486***
SIZE	21.998	688.803	-7572.297***	-1127.142***	-539.915

ที่มา: จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ.2531 2533 2545 และ 2547

* ที่ระดับความเชื่อมั่น 90

** ที่ระดับความเชื่อมั่น 95

*** ที่ระดับความเชื่อมั่น 99

ค่า P-value ของ Z-statistic สำหรับโมเดลที่ 9 ที่จำแนกตามกลุ่มอาชีพเกษตรกร มีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว ยกเว้นตัวแปรเทียมปี(Y) ตัวแปรที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปีและตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน (Y*INCOME) และตัวแปรขนาดครัวเรือน(SIZE) ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่า P-value เป็น 0.664 0.117 และ 0.243 ตามลำดับ จึงยอมรับสมมติฐานหลัก หมายถึง ตัวแปรเทียมปี(Y) ตัวแปรที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปีและตัวแปร

รายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน (Y^* INCOME) และตัวแปรขนาดครัวเรือน(SIZE)ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

และสำหรับความหมายของค่าพารามิเตอร์จากโมเดลที่ 9 เป็นดังนี้ จุดตัดแกนมีค่าเท่ากับ -283.936 หมายความว่า ค่าของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปีพ.ศ.2531 เมื่อตัวอย่างประกอบอาชีพเกษตรกร เป็นจำนวนเงินเท่ากับ 283.936 บาท เมื่อตัวแปรอิสระอื่น ๆ มีค่าเป็น 0

ค่า Z-statistic ของตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน (INCOME) และตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (TAX) เท่ากับ 1.91 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.056 ซึ่งน้อยกว่า 0.10 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.0049 หมายความว่า เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงิน ในปีพ.ศ.2531 เพิ่มขึ้น 1 บาท ส่งผลให้ค่าของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวอย่างประกอบอาชีพเกษตรกร เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนเงิน 0.0049 บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ ดังนั้นค่าภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในปีพ.ศ. 2547 เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้น 1บาท เป็นจำนวนเงินเท่ากับ $(0.0049) + (-0.0041) = 0.0008$ บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

ค่า Z-statistic ของตัวแปรอายุของหัวหน้าครัวเรือน(AGE) และตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา(TAX) เท่ากับ 2.198 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.027 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่า อายุของหัวหน้าครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับ ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 3.195 หมายความว่า เมื่ออายุของหัวหน้าครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 ปี ส่งผลให้ค่าของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวอย่างประกอบอาชีพเกษตรกรเพิ่มขึ้น เป็นจำนวนเงิน 3.195 บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

Modelที่ :10 สมการภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามอาชีพผู้ประกอบการ ระหว่างปี พ.ศ. 2531-2547

$$\begin{aligned} \text{TAX} = & -3479.794 - 2150.242Y + 0.019\text{INCOME} - 0.010Y^*\text{INCOME} + 51.563\text{AGE} \\ & (2304.699)^* (2713.142) (0.011)^* \quad (0.012) \quad (31.365) \\ & + 688.803\text{SIZE} \\ & (710.810) \end{aligned}$$

จำนวนตัวอย่าง = 9,895

จากการทดสอบสมมติฐานระหว่างตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กับ ตัวแปรอิสระรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน สำหรับปีพ.ศ.2531 และปีพ.ศ.2547 จะพบว่า สำหรับปีพ.ศ.2531 มีค่า P-value เท่ากับ 0.080 ซึ่งน้อยกว่า 0.10 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90 แต่สำหรับในปีพ.ศ.2547 พบว่ามีค่า P-value เท่ากับ 0.040 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95

ค่า P-value ของ Z-statistic สำหรับโมเดลที่ 10 ที่จำแนกตามกลุ่มอาชีพเกษตรกร มีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว ยกเว้นตัวแปรเทียมปี(Y) ตัวแปรที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปีและตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน (Y*INCOME) ตัวแปรอายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE) และตัวแปรขนาดครัวเรือน(SIZE) ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่า P-value เป็น 0.428 0.394 0.100 และ 0.332 ตามลำดับ จึงยอมรับสมมติฐานหลัก หมายถึง ตัวแปรเทียมปี(Y) ตัวแปรที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปีและตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน (Y*INCOME) ตัวแปรอายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE) และตัวแปรขนาดครัวเรือน(SIZE) ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

และสำหรับความหมายของค่าพารามิเตอร์จากโมเดลที่ 10 เป็นดังนี้ จุดตัดแกนมีค่าเท่ากับ -3479.794 หมายความว่า ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปีพ.ศ.2531 เมื่อตัวอย่างประกอบอาชีพผู้ประกอบการ เป็นจำนวนเงินเท่ากับ 3479.794 บาท เมื่อตัวแปรอิสระอื่น ๆ มีค่าเป็น 0

ค่า Z-statistic ของตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน (INCOME) และตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (TAX) เท่ากับ 1.749 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.08 ซึ่งน้อยกว่า 0.10 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.019 หมายความว่า เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงิน ในปีพ.ศ.2531 เพิ่มขึ้น 1 บาท ส่งผลให้ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวอย่างประกอบอาชีพผู้ประกอบการ เพิ่มขึ้น เป็นจำนวนเงิน 0.019 บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ ดังนั้นค่าภาวะภาษีเงินได้บุคคล

ธรรมดา ในปีพ.ศ. 2547 เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้น 1บาท เป็นจำนวนเงิน เท่ากับ $(0.019) + (-0.010) = 0.009$ บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

Modelที่ :11 สมการภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามอาชีพลูกจ้างวิชาชีพ ระหว่างปี พ.ศ. 2531-2547

$$\begin{aligned} \text{TAX} = & 22078.66 - 67602.89Y + 0.225\text{INCOME} - 0.046Y*\text{INCOME} - 88.139\text{AGE} \\ & (10347.87)** (8791.37)*** (0.122)* \quad (0.122) \quad (169.597) \\ & - 7572.297\text{SIZE} \\ & (1325.091)*** \end{aligned}$$

จำนวนตัวอย่าง = 5,174

จากการทดสอบสมมติฐานระหว่างตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กับ ตัวแปรอิสระรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน สำหรับปีพ.ศ.2531 และปีพ.ศ.2547 จะพบว่า สำหรับปีพ.ศ.2531 มีค่า P-value เท่ากับ 0.065 ซึ่งน้อยกว่า 0.10 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90 แต่สำหรับในปีพ.ศ.2547 พบว่ามีค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99

ค่า P-value ของ Z-statistic สำหรับโมเดลที่ 11 ที่จำแนกตามกลุ่มอาชีพลูกจ้างวิชาชีพ มีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว ยกเว้น ตัวแปรที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปีและตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ($Y*\text{INCOME}$) ตัวแปรอายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE) ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่า P-value เป็น 0.704 และ 0.603 ตามลำดับ จึงยอมรับสมมติฐานหลัก หมายถึง ตัวแปรที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปีและตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ($Y*\text{INCOME}$) ตัวแปรอายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE)ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

และสำหรับความหมายของค่าพารามิเตอร์จากโมเดลที่ 11 เป็นดังนี้ จุดตัดแกนมีค่าเท่ากับ 22078.66 หมายความว่า ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปีพ.ศ.2531 เมื่อตัวอย่างประกอบอาชีพลูกจ้างวิชาชีพ เท่ากับ 22078.66 บาท เมื่อตัวแปรอิสระอื่นมีค่าเป็น 0

ค่า Z-statistic ของตัวแปรเทียมปี พ.ศ.2531 (Y) และตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เท่ากับ -7.689 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรเทียมปีพ.ศ. 2531 (Y) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -67602.89 หมายความว่า ค่าของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปีพ.ศ.2547 น้อยกว่า ปีพ.ศ.2531 เมื่อตัวอย่างประกอบอาชีพลูกจ้างวิชาชีพ เป็นจำนวนเงิน มีค่าเท่ากับ 67602.89 บาท เมื่อตัวแปรอิสระอื่นๆ เป็น 0

ค่า Z-statistic ของตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน (INCOME) และตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (TAX) เท่ากับ 1.842 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.065 ซึ่งน้อยกว่า 0.10 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.225 หมายความว่า เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงิน ในปีพ.ศ.2531 เพิ่มขึ้น 1 บาท ส่งผลให้ค่าของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวอย่างประกอบอาชีพลูกจ้างวิชาชีพ เพิ่มขึ้น เป็นจำนวนเงิน 0.225 บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ ดังนั้นค่าภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในปีพ.ศ. 2547 เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้น 1บาท เป็นจำนวนเงินเท่ากับ $(0.225) + (-0.046) = 0.179$ บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

ค่า Z-statistic ของตัวแปรขนาดครัวเรือน (SIZE) และตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (TAX) เท่ากับ -5.714 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่า ขนาดของครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับ ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -7572.297 หมายความว่า เมื่อสมาชิกของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 คน ส่งผลให้ค่าของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวอย่างประกอบอาชีพลูกจ้างวิชาชีพลดลงเป็นจำนวนเงิน 7572.297 บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

Modelที่ :12 สมการภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามอาชีพลูกจ้างทั่วไป ระหว่างปีพ.ศ. 2531-2547

$$\text{TAX} = 410.891 - 8901.124Y + 0.081\text{INCOME} - 0.027Y*\text{INCOME} - 64.166\text{AGE}$$

(330.29) (960.43)*** (0.009)*** (0.010)*** (9.102)***

- 1127.142SIZE
(132.266)***

จำนวนตัวอย่าง = 15,557

จากการทดสอบสมมติฐานระหว่างตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กับ ตัวแปรอิสระรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน สำหรับปีพ.ศ.2531 และปีพ.ศ.2547 จะพบว่า สำหรับปีพ.ศ.2531 มีค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 แต่สำหรับในปีพ.ศ.2547 พบว่ามีค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99

ค่า P-value ของ Z-statistic สำหรับโมเดลที่ 12 ที่จำแนกตามกลุ่มอาชีพถูกจ้างทั่วไป มีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว จึงปฏิเสธ สมมติฐานหลัก หมายถึง ตัวแปรเทียมปี(Y) ตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน(INCOME) ตัวแปรที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปีและตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน (Y*INCOME) ตัวแปรอายุของหัวหน้าครัวเรือน (AGE)ตัวแปรขนาดครัวเรือน (SIZE)มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

และสำหรับความหมายของค่าพารามิเตอร์จากโมเดลที่ 12 เป็นดังนี้ จุดตัดแกนมีค่าเท่ากับ 410.891 หมายความว่า ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปีพ.ศ.2531 เมื่อตัวอย่างประกอบอาชีพถูกจ้างทั่วไปเป็นจำนวนเงินเท่ากับ 410.891 บาท เมื่อตัวแปรอิสระอื่นๆมีค่าเป็น 0

ค่า Z-statistic ของตัวแปรเทียมปี พ.ศ.2531 (Y) และตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เท่ากับ -9.267 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรเทียมปีพ.ศ. 2531 (Y) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -8901.124 หมายความว่า ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปีพ.ศ.2547 น้อยกว่า ปีพ.ศ.2531 เมื่อตัวอย่างประกอบอาชีพถูกจ้างทั่วไป เป็นจำนวนเงิน 8901.124 บาท เมื่อตัวแปรอิสระอื่นๆเป็น 0

ค่า Z-statistic ของตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน (INCOME) และตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (TAX) เท่ากับ 8.219 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.081 หมายความว่า เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงิน ในปีพ.ศ.2531เพิ่มขึ้น 1 บาท ส่งผลให้ค่าของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวอย่างประกอบอาชีพถูกจ้างทั่วไป เพิ่มขึ้น เป็นจำนวนเงิน 0.081 บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่ ดังนั้นค่าภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในปีพ.ศ. 2547 เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้น 1บาท เป็นจำนวนเงิน เท่ากับ $(0.081) + (-0.027) = 0.054$ บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

ค่า Z-statistic ของตัวแปรที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนกับปี (Y*INCOME) และตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา(TAX) เท่ากับ -2.670 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.007 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่า รายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนในปีพ.ศ.2547 มีความสัมพันธ์กับ ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -0.027 หมายความว่าเมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้น 1 บาทในปีพ.ศ.2547 ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับครัวเรือนครัวเรือนประกอบอาชีพถูกจ้างทั่วไป ลดลง 0.027 บาทเมื่อเทียบกับ ปี พ.ศ.2531

ค่า Z-statistic ของตัวแปรอายุของหัวหน้าครัวเรือน(AGE) และตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา(TAX) เท่ากับ 7.049 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่า อายุของหัวหน้าครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับ ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 64.166 หมายความว่า เมื่ออายุของหัวหน้าครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 ปี ส่งผลให้ค่าของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวอย่างประกอบอาชีพถูกจ้างทั่วไปเพิ่มขึ้น เป็นจำนวนเงิน 64.166 บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

ค่า Z-statistic ของตัวแปรขนาดครัวเรือน (SIZE) และตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (TAX) เท่ากับ -8.521 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่า ขนาดของครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับ ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -1127.142 หมายความว่า เมื่อ

สมาชิกของครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 คน ส่งผลให้ค่าของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวอย่างประกอบอาชีพลูกจ้างทั่วไปลดลงเป็นจำนวนเงิน 1127.142บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

Modelที่ :13 สมการภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามอาชีพผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ระหว่างปีพ.ศ. 2531-2547

$$\begin{aligned} \text{TAX} = & -4111.932 - 6175.511Y + 0.039\text{INCOME} - 0.011Y*\text{INCOME} - 98.486\text{AGE} \\ & (2410.178)^* (1658.567)^{***} (0.039) \quad (0.011) \quad (98.486)^{***} \\ & - 539.915\text{SIZE} \\ & (360.028) \end{aligned}$$

จำนวนตัวอย่าง = 6,757

จากการทดสอบสมมติฐานระหว่างตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กับ ตัวแปรอิสระรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน สำหรับปีพ.ศ.2531 และปีพ.ศ.2547 จะพบว่า สำหรับปีพ.ศ.2531 มีค่า P-value เท่ากับ 0.333 ซึ่งน้อยกว่า 0.10 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่า ตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 90 แต่สำหรับในปีพ.ศ.2547 พบว่ามีค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงิน (INCOME) ณ.ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99

ค่า P-value ของ Z-statistic สำหรับโมเดลที่ 13 ที่จำแนกตามกลุ่มอาชีพผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัว ยกเว้น ตัวแปรแสดงความสัมพันธ์ระหว่างปี และรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ($Y*\text{INCOME}$) และตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน (INCOME) และสุดท้ายคือตัวแปรขนาดครัวเรือน (SIZE) ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่า P-value เป็น 0.780 0.333และ 0.133ตามลำดับ จึงยอมรับสมมติฐานหลัก หมายถึง ตัวแปรเทียมปี(Y) ตัวแปรที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปีและตัวแปรรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ($Y*\text{INCOME}$) และตัวแปรขนาดครัวเรือน(SIZE)ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

และสำหรับความหมายของค่าพารามิเตอร์จากโมเดลที่ 13 เป็นดังนี้ จุดตัดแกนมีค่าเท่ากับ -4111.932 หมายความว่า ค่าของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปีพ.ศ.2531 เมื่อตัวอย่างประกอบอาชีพผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เป็นจำนวนเงินเท่ากับ 4111.932 บาท เมื่อตัวแปรอิสระอื่นๆมีค่าเป็น 0

ค่า Z-statistic ของตัวแปรเทียมปี พ.ศ.2531 (Y) และตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เท่ากับ -3.723 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่าตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีความสัมพันธ์กับตัวแปรเทียมปีพ.ศ. 2531 (Y) ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ -6175.511 หมายความว่า ค่าของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปีพ.ศ.2547 น้อยกว่า ปีพ.ศ.2531 เมื่อตัวอย่างประกอบอาชีพอาชีพผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เป็นจำนวนเงิน 6175.511 บาท เมื่อตัวแปรอิสระอื่นๆเป็น 0

ค่า Z-statistic ของตัวแปรอายุของหัวหน้าครัวเรือน(AGE) และตัวแปรตามภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา(TAX) เท่ากับ 3.309 และมีค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 จึงปฏิเสธ H_0 หมายความว่า อายุของหัวหน้าครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับ ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 99 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 98.486 หมายความว่า เมื่ออายุของหัวหน้าครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 ปี ส่งผลให้ค่าของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อตัวอย่างประกอบอาชีพผู้ไม่ได้ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น เป็นจำนวนเงิน 98.486 บาท เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่

4.5 ความยืดหยุ่นของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ความยืดหยุ่นของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะเป็นการกล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อันเป็นผลเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงในรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆที่มีผลต่อภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาคงที่ โดยความยืดหยุ่นของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอันเนื่องมาจากรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน อาจจะมีค่ามากหรือน้อยก็ได้ ขึ้นอยู่กับความอ่อนไหวของจำนวนภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีต่อรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน โดยถ้ารายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนมีการเปลี่ยนแปลงแล้วส่งผลให้ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีการเปลี่ยนแปลงไปมาก ก็จะทำให้มีความยืดหยุ่นของเงินได้บุคคลธรรมดา มาก ในทางตรงกันข้ามถ้ารายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนมีการเปลี่ยนแปลง

แล้ว ส่งผลให้ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีการเปลี่ยนแปลงไปน้อย ก็จะแสดงว่ามีความยืดหยุ่นของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาน้อย

โดยในการศึกษาครั้งนี้จะจำแนกออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนแรกจะเป็นการศึกษาความยืดหยุ่นของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ที่จำแนกออกตามกลุ่มรายได้ออกเป็น 3 กลุ่มรายได้ ต่อมาจะเป็นการศึกษาความยืดหยุ่นของภาษีเงินได้ที่จำแนกออกตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆ และในส่วนตัวสุดท้ายจะเป็นการศึกษาความยืดหยุ่นของภาษีเงินได้ที่จำแนกออกตามกลุ่มอาชีพ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี พ.ศ.2531 และ 2547

4.5.1 ความยืดหยุ่นของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกลุ่มรายได้

จากผลการศึกษา จะพบว่า เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะส่งผลให้ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.181 ในทิศทางเดียวกัน สำหรับครัวเรือนกลุ่มรายได้ต่ำ ในปี พ.ศ.2531 และจะมีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 0.810 สำหรับกลุ่มครัวเรือนรายได้ปานกลาง (รายได้อยู่ในช่วง 30,384 – 46,406 บาท) สำหรับในกลุ่มรายได้สูง เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะส่งผลให้ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.475 ในทิศทางเดียวกัน เมื่อพิจารณาจากผลการศึกษาจะพบว่า ในกลุ่มครัวเรือนรายได้สูงจะมีการรับภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ต่ำกว่าในกลุ่มรายได้ปานกลาง ในปีพ.ศ.2531 ที่เป็นเช่นนี้สาเหตุเนื่องมาจาก การขอเรียกคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ถูกหัก ณ.ที่จ่ายของกลุ่มรายได้ปานกลางและกลุ่มรายได้สูง กล่าวคือในปีพ.ศ.2531 กลุ่มรายได้ปานกลางอาจจะมีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าหรือเพราะความไม่สนใจในการขอเรียกคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มกลุ่มรายได้สูง จึงส่งผลให้มีการรับภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่สูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับ กลุ่มรายได้สูงในปีพ.ศ.2531

สำหรับในปีพ.ศ.2547 จะพบว่า ในกลุ่มรายได้ต่ำ ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนกับ ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับกลุ่มรายได้ปานกลาง(รายได้อยู่ในช่วง 44,712 - 192,147 บาท) ค่าภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กับรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 ส่งผลให้รายได้ที่เป็นภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.019 และสุดท้ายคือกลุ่มครัวเรือนรายได้สูง ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากับรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันเช่นเดียวกัน

กล่าวคือ เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 ส่งผลให้รายได้ที่เป็นภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.347 ของกลุ่มครัวเรือนรายได้สูง

ตารางที่ 4.19 ความยืดหยุ่นของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกลุ่มรายได้ ระหว่างปี พ.ศ. 2531 และ 2547

กลุ่มรายได้	ความยืดหยุ่น ปีพ.ศ.2531	ความยืดหยุ่น ปีพ.ศ.2547
กลุ่มรายได้น้อย	0.181***	0.002
กลุ่มรายได้ปานกลาง	0.810***	0.019***
กลุ่มรายได้สูง	0.475**	0.347***

ที่มา: จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ.2531 2533 2545 และ 2547

* ที่ระดับความเชื่อมั่น 90

** ที่ระดับความเชื่อมั่น 95

*** ที่ระดับความเชื่อมั่น 99

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างช่วงเวลา จะพบว่า ในปีพ.ศ.2547 จะมีความยืดหยุ่นที่ต่ำกว่า ค่าความยืดหยุ่น ในปี พ.ศ.2531 สำหรับทั้ง 3 กลุ่มรายได้ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก เหตุผลสำคัญ 2 ประการ กล่าวคือ ประการแรก เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอัตราภาษีที่ลดลง ทั้งในด้านของจำนวนขั้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และในด้านอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กล่าวคือ ในปีพ.ศ. 2531 จะมีโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา 11 ขั้น โดยในขั้นรายได้ต่ำสุดที่มีรายได้ไม่เกิน 40,000 บาท จะเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตราร้อยละ 7 และในขั้นรายได้สูงสุดที่มีรายได้เกินกว่า 2,000,000 บาทขึ้นไป จะเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตราร้อยละ 55 หลังจากนั้นในปีพ.ศ.2547 มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเหลือเพียง 5 ขั้น โดยในขั้นรายได้ต่ำสุดที่มีรายได้ไม่เกิน 100,000 บาท จะเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตราร้อยละ 5 และ ในขั้นรายได้สูงสุดที่มีรายได้เกินกว่า 4,000,000 บาทขึ้นไป จะเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตราร้อยละ 37 ประการต่อมา เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในส่วนของการหักค่าใช้จ่าย และการหักค่าลดหย่อน ที่เพิ่มมากขึ้น เพื่อแบ่งเบาภาระภาษีเงินได้

บุคคลธรรมดาของครัวเรือน อาทิเช่น การเปลี่ยนแปลงการหักค่าใช้จ่ายในอัตราเหมาร้อยละ 30 แต่ไม่เกิน 40,000 บาทในปี พ.ศ.2531 เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 40 แต่ไม่เกิน 60,000 สำหรับปีพ.ศ. 2547 สำหรับเงินได้ประเภทที่ 1 และประเภทที่ 2 สำหรับทางด้านของค่าลดหย่อน ก็มีการเปลี่ยนแปลงในหลายส่วน ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของค่าลดหย่อนคู่สมรส ที่อนุญาตให้หักได้ไม่เกิน 13,000 บาทสำหรับปีพ.ศ.2531 และเปลี่ยนแปลงเรื่อยมาจนเป็น อนุญาตให้หักได้ไม่เกิน 30,000 บาท สำหรับปี พ.ศ. 2547 และยังมีในส่วนของค่าลดหย่อนสำหรับเบี้ยประกัน ค่าลดหย่อนสำหรับเงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนรวม เป็นต้น จึงส่งผลให้ในปีพ.ศ.2547 มีความยืดหยุ่น หรือ การรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปีพ.ศ.2531

ดังนั้นจะแสดงให้เห็นว่า เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จากปีพ.ศ.2531 เป็นปีพ.ศ. 2547 จะส่งผลให้ทั้ง 3 กลุ่มรายได้ คือกลุ่มรายได้น้อย กลุ่มรายได้ปานกลางและกลุ่มรายได้สูง ได้รับประโยชน์ จากการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาดังกล่าว โดยกลุ่มรายได้ปานกลางจะได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากที่สุด กล่าวคือความยืดหยุ่นสำหรับครัวเรือนกลุ่มรายได้น้อยในปีพ.ศ.2547 จะลดลงไป 0.791 เมื่อเทียบกับปีพ.ศ.2531 ถัดมาเป็นกลุ่มรายได้น้อย โดยความยืดหยุ่นในปีพ.ศ.2547 จะลดลงไป 0.179 เมื่อเทียบกับปีพ.ศ.2531 และสุดท้ายสำหรับครัวเรือนกลุ่มรายได้สูง จะได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่ำที่สุด กล่าวคือ ความยืดหยุ่นสำหรับครัวเรือนกลุ่มรายได้สูงในปีพ.ศ.2547 จะลดลงไป 0.128 เมื่อเทียบกับปีพ.ศ.2531

4.5.2 ความยืดหยุ่นของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆ

จากผลการศึกษา พบว่า ในกรุงเทพมหานคร เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 ส่งผลให้ ค่าภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1.969 สำหรับปีพ.ศ.2531 และถือว่ามี การเปลี่ยนแปลงไปมากที่สุด เมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ เนื่องจากว่า กรุงเทพมหานครประกอบไปด้วยครัวเรือนที่มีรายได้สูงเป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ ถัดมาคือภาคกลาง ปีพ.ศ.2531 พบว่า เมื่อรายได้เปลี่ยนแปลงไป ร้อยละ 1 จะส่งผลให้ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1.056 ในทิศทางเดียวกัน และภาคเหนือจะเป็นภาคที่มีการเปลี่ยนแปลงไปน้อยที่สุดในปีพ.ศ.2531 โดยพบว่า เมื่อรายได้เปลี่ยนแปลงไป 1 จะส่งผลให้ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.208 เนื่องจากว่าภาคเหนือจะ

ประกอบไปด้วยเกษตรกรและลูกจ้างทั่วไปเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีรายได้ต่ำไม่ถึงเกณฑ์ที่จะต้องเสียภาษี สำหรับในภาคอื่นๆไม่ว่าจะเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ในปีพ.ศ. 2531 ความสัมพันธ์ระหว่าง รายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน กับค่าภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 90

ตารางที่ 4.20 ความยืดหยุ่นของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกลุ่มกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆ ระหว่างปี พ.ศ. 2531 และ 2547

กรุงเทพมหานครและภาคต่างๆ	ความยืดหยุ่น ปีพ.ศ.2531	ความยืดหยุ่น ปีพ.ศ.2547
กรุงเทพมหานคร	1.969***	1.199***
ภาคกลาง	1.056***	0.491***
ภาคเหนือ	0.208*	0.423***
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	0.719	0.420***
ภาคใต้	0.472	0.457***

ที่มา: จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ.2531 2533 2545 และ 2547

* ที่ระดับความเชื่อมั่น 90

** ที่ระดับความเชื่อมั่น 95

*** ที่ระดับความเชื่อมั่น 99

ในทางตรงกันข้าม สำหรับปีพ.ศ.2547 กรุงเทพมหานครและภาคต่างๆจะมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 99 ทุกภาค โดยในปีพ.ศ.2547 จะพบว่า กรุงเทพมหานคร จะเป็นภาคที่มีการเปลี่ยนแปลงภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากที่สุด เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรายได้ที่เป็นตัวเงิน กล่าวคือ เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 ส่งผลให้ค่าภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1.199 ในทิศทางเดียวกัน กรณีภาคกลางในปีพ.ศ.2547 เมื่อรายได้เปลี่ยนแปลงไป ร้อยละ 1 จะส่งผลให้ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.491ในทิศทางเดียวกัน แต่ก็ได้มีค่าแตกต่างกับภาคอื่นๆมาก

นัก ถัดมาคือภาคใต้ เมื่อรายได้เปลี่ยนแปลงไป ร้อยละ 1 จะส่งผลให้ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.457 ในทิศทางเดียวกัน และสุดท้ายสำหรับกรณีของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะพบว่า เมื่อรายได้เปลี่ยนแปลงไป ร้อยละ 1 จะส่งผลให้ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.420 ในทิศทางเดียวกัน

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างช่วงเวลาจะพบว่า กรุงเทพมหานครและภาคกลาง มีการรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปีพ.ศ.2547 ลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับการรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปีพ.ศ.2531 เนื่องจากว่าแนวโน้มการประกอบอาชีพ ที่ได้รับจากข้อมูลตัวอย่างที่ทำการศึกษาจากแบบสำรวจภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ที่ได้รับจากสำนักงานสถิติ พบว่า ในกรุงเทพมหานครและ ภาคกลาง จะประกอบไปด้วยผู้ประกอบการ และลูกจ้างทั่วไป เป็นกลุ่มอาชีพส่วนใหญ่ในภาคดังกล่าวโดยเฉพาะสำหรับครัวเรือนกลุ่มรายได้ปานกลาง และกลุ่มรายได้สูง โดยกลุ่มอาชีพผู้ประกอบการ จะมีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ โดย จากข้อมูล ปี พ.ศ.2531 มีผู้ประกอบการ คิดเป็น ร้อยละ 37 และ ร้อยละ 21 สำหรับกลุ่มครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และในภาคกลางตามลำดับ และลดลงเรื่อยมาเหลือกว่า ร้อยละ 24 และร้อยละ 22 สำหรับกลุ่มครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และในภาคกลางตามลำดับ ในทางตรงกันข้ามในปีพ.ศ.2547 กลุ่มอาชีพลูกจ้างทั่วไป โดยเฉพาะสำหรับกลุ่มรายได้ปานกลาง และรายได้สูง กลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยในปีพ.ศ.2531 มีลูกจ้างทั่วไปร้อยละ 37 และ38 สำหรับกลุ่มครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และในภาคกลางตามลำดับ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งในปีพ.ศ.2547 มีลูกจ้างทั่วไปร้อยละ 45 และร้อยละ 41 สำหรับกลุ่มครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และในภาคกลางตามลำดับ ดังนั้นจะพบว่า กลุ่มอาชีพลูกจ้างทั่วไปดังกล่าวนี้ จะเป็นกลุ่มอาชีพที่มีรายได้ จัดอยู่ในเงินได้ประเภทที่ 1 ซึ่งเป็นรายได้จากเงินเดือนและค่าจ้างเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นจะส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงค่าภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่นๆ ประกอบกับการที่รัฐบาลทำการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การเพิ่มจำนวนเงินในการหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพื่อช่วยบรรเทาภาระของครัวเรือน ส่งผลให้ในปีพ.ศ.2547 จะมีการรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ที่ลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปีพ.ศ.2531 และเนื่องด้วยจากเหตุผลดังกล่าวนี้ จะส่งผลให้กรุงเทพมหานครและภาคกลาง จะได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีดังกล่าว

สำหรับกรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ เมื่อทำการเปรียบเทียบระหว่างช่วงเวลา การรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อเปรียบเทียบรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน สำหรับปีพ.ศ.2547 มีแนวโน้มลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับปีพ.ศ.2531 เช่นเดียวกับกรุงเทพมหานครและภาคกลาง เนื่องจากในกลุ่มรายได้ปานกลางและรายได้สูงของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะประกอบไปด้วยกลุ่มอาชีพลูกจ้างทั่วไปและลูกจ้างวิชาชีพเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น จึงได้ประโยชน์จากการที่รัฐบาลเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาการเพิ่มจำนวนเงินในการหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จึงส่งผลให้ในปีพ.ศ. 2547 จะมีการรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ที่ลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ.2531

สำหรับในกรณีของ ภาคเหนือ การรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อเปรียบเทียบรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน สำหรับปีพ.ศ.2547 มีแนวโน้มสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับปีพ.ศ.2531 เนื่องจาก ในปีพ.ศ.2531ภาคเหนือจะมีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตร และลูกจ้างทั่วไปที่อยู่ในกลุ่มรายได้ต่ำเป็นสัดส่วนที่สูง ร้อยละ 40.44 สำหรับเกษตรกร และลูกจ้างทั่วไปร้อยละ 31.02 สำหรับปีพ.ศ.2531 แต่สำหรับในปีพ.ศ.2547 กลุ่มครัวเรือนมีแนวโน้มทางด้านการประกอบอาชีพและรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีแนวโน้มเป็นเกษตรกรลดลง เหลือร้อยละ 17 สำหรับในกรณีของกลุ่มลูกจ้างอาชีพทั่วไปยังมีสัดส่วนที่ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ที่น่าสังเกตก็คือ ในกลุ่มอาชีพลูกจ้างทั่วไปที่ไม่ได้มีสัดส่วนการประกอบอาชีพที่เปลี่ยนไปมากนัก แต่กลับมีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น กล่าวคือในปีพ.ศ.2531 กลุ่มลูกจ้างทั่วไปจะอยู่ในกลุ่มรายได้ต่ำ แต่ในปีพ.ศ.2547 กลุ่มครัวเรือนที่ประกอบอาชีพลูกจ้างทั่วไป จะอยู่ในกลุ่มรายได้ปานกลางและรายได้สูง เป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ ลูกจ้างทั่วไปในภาคเหนือในปีพ.ศ. 2547 สำหรับกลุ่มรายได้ปานกลาง เป็นร้อยละ 40.47 และเป็นร้อยละ24.59 สำหรับกลุ่มรายได้สูง แสดงว่าในปีพ.ศ.2547 กลุ่มอาชีพดังกล่าวมีรายได้สูงขึ้นมาก จึงส่งผลให้การรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สำหรับภาคเหนือ มีแนวโน้มเพิ่มสูงมากขึ้น¹⁵

เมื่อพิจารณาในแง่ของการรับผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาดังกล่าวข้างต้นจะพบว่า กรุงเทพมหานคร จะได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างดังกล่าวมากที่สุด กล่าวคือ ความยืดหยุ่นสำหรับครัวเรือนใน

¹⁵ อ่านเพิ่มเติมในบทที่ 4 ตารางที่ 4.8 ร้อยละของจำนวนครัวเรือนในภาคเหนือ จำแนกตามกลุ่มอาชีพและกลุ่มรายได้ ปีพ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547

กรุงเทพมหานคร ในปีพ.ศ.2547 จะลดลงไป 0.77 เมื่อเทียบกับปีพ.ศ.2531 เนื่องจากใน กรุงเทพมหานครจะมีกลุ่มลูกจ้างวิชาชีพและแรงงานรับจ้างทั่วไปในสัดส่วนที่สูงที่สุด เมื่อเทียบกับ ภาคอื่นๆ และรองลงมาคือภาคกลาง กล่าวคือความยืดหยุ่นในปีพ.ศ.2547 จะลดลงไป 0.565 เมื่อเทียบกับปีพ.ศ.2531 ด้วยเหตุผลเช่นเดียวกัน ส่วนสำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือและ ภาคใต้ จะมีความยืดหยุ่นในปีพ.ศ.2547 ลดลงไป 0.299 และ 0.015 ตามลำดับ เมื่อเทียบกับปี พ.ศ.2531 และ ภาคเหนือจะเป็นภาคเดียวที่จะไม่ได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาดังกล่าวข้างต้นเลย กล่าวคือ ความยืดหยุ่นสำหรับครัวเรือนใน ภาคเหนือสำหรับปีพ.ศ.2547 จะเพิ่มขึ้น 0.215 เมื่อเทียบกับปีพ.ศ.2531

4.5.3 ความยืดหยุ่นของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

จากการศึกษาในปีพ.ศ.2531 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง รายได้ที่เป็นตัวเงิน ของครัวเรือน กับค่าภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อจำแนกตามกลุ่มอาชีพ จะมีนัยสำคัญทาง สถิติ ทุกกลุ่มอาชีพ ยกเว้นเมื่อจำแนกตามกลุ่มอาชีพผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ของปี พ.ศ.2531 ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 90 เมื่อพิจารณาแต่ละปีจะพบว่าในปี พ.ศ.2531 กลุ่มอาชีพลูกจ้างวิชาชีพ จะเป็นกลุ่มอาชีพที่มีการเปลี่ยนแปลงค่าภาระภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดาสูงสุด เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน กล่าวคือ เมื่อรายได้ที่ เป็นตัวเงินของครัวเรือนเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 ส่งผลให้ ค่าภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 2.448 รองลงมาคือกลุ่มลูกจ้างทั่วไป คือเมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินของ ครัวเรือนเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 ส่งผลให้ ค่าภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเปลี่ยนแปลงไปร้อย ละ 1.065 และเกษตรกร เป็นกลุ่มที่มีการเปลี่ยนแปลงภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาน้อยที่สุด เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน กล่าวคือ เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินของ ครัวเรือนเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 ส่งผลให้ ค่าภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเปลี่ยนแปลงไปร้อย ละ 0.144 ส่วนสำหรับในปีพ.ศ.2547 ก็เช่นเดียวกัน กล่าวคือ กลุ่มลูกจ้างวิชาชีพ เป็นกลุ่มที่มีการ เปลี่ยนแปลงภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากที่สุด รองลงมา คือกลุ่มลูกจ้างทั่วไป และสุดท้าย ที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด คือกลุ่มอาชีพเกษตรกร เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรายได้ที่เป็นตัวเงิน ของครัวเรือน กล่าวคือ เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 ส่งผลให้ ค่าภาระภาษีเงิน ได้บุคคลธรรมดาเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1.340 0.679 และ 0.027 สำหรับกลุ่มอาชีพลูกจ้างวิชาชีพ ลูกจ้างทั่วไป และเกษตรกร ตามลำดับ

ตารางที่ 4.21 ความยืดหยุ่นของภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จำแนกตามกลุ่มอาชีพต่างๆ ระหว่างปี พ.ศ. 2531 และ 2547

กลุ่มอาชีพต่างๆ	ความยืดหยุ่น ปีพ.ศ.2531	ความยืดหยุ่น ปีพ.ศ.2547
เกษตรกร	0.144*	0.027*
ผู้ประกอบการ	0.244*	0.179**
ลูกจ้างวิชาชีพ	2.448*	1.340***
ลูกจ้างทั่วไป	1.065***	0.679***
ผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ	0.637	0.460***

ที่มา: จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ.2531 2533 2545 และ 2547

* ที่ระดับความเชื่อมั่น 90

** ที่ระดับความเชื่อมั่น 95

*** ที่ระดับความเชื่อมั่น 99

เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุของการรับภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ค่อนข้างแตกต่างกัน จะแยกออกเป็น 3 กรณี กล่าวคือ กรณีของลูกจ้างวิชาชีพลูกจ้างทั่วไป กรณีของผู้ประกอบการ และสุดท้ายเป็นกรณีของเกษตรกรและผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กรณีแรกกรณีของลูกจ้างวิชาชีพและลูกจ้างทั่วไป กรณีนี้จะเป็นกรณีที่มีรายได้ส่วนใหญ่มาจากค่าจ้างเงินเดือน การหลบหลีกหรือเลี่ยงภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะทำได้ยากเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอาชีพอื่นๆ ดังนั้น จึงส่งผลให้มีการรับภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอาชีพอื่นๆ กรณีที่ 2 เป็นกรณีของผู้ประกอบการ กลุ่มอาชีพนี้เป็นกลุ่มอาชีพที่มีรายได้ค่อนข้างสูง แต่จะมีการรับภาวะภาษีเงินได้ที่ค่อนข้างต่ำ เนื่องจากเป็นการยากที่จะเรียกเก็บหรือติดตามรายได้ที่เกิดขึ้นจริงๆ กับครัวเรือนในกลุ่มอาชีพนี้ ดังนั้นจึงส่งผลให้ครัวเรือนในกลุ่มอาชีพนี้จะรายงานรายได้ที่เกิดขึ้นจริงต่ำกว่า ความมั่งคั่งที่แท้จริง เพื่อที่จะได้ไม่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่สูงจนเกินไป และสุดท้ายคือกรณีของครัวเรือนที่อยู่ในกลุ่มเกษตรกรและกลุ่มผู้ไม่ได้ปฏิบัติ

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ กลุ่มอาชีพดังกล่าวนี้จะเป็นกลุ่มอาชีพที่มีรายได้ต่ำ จึงส่งผลให้มีการรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่นๆ แต่ในกรณีของกลุ่มอาชีพผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจนั้น กลุ่มอาชีพดังกล่าวนี้มีรายได้ต่ำก็จริง แต่จะเป็นกลุ่มที่มีรายได้ที่ชัดเจนและติดตามได้ง่ายกว่าในกรณีของเกษตรกร เพราะครัวเรือนที่อยู่ในกลุ่มอาชีพเหล่านี้มักจะมีรายได้จากเงินบำนาญ และจากการอุดหนุนช่วยเหลือของทางภาครัฐบาลและเอกชน ดังนั้นจึงส่งผลให้การรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของครัวเรือนกลุ่มอาชีพที่ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอาชีพเกษตรกร

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างช่วงเวลาจะพบว่า ทั้ง 5 กลุ่มอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นเกษตรกร ผู้ประกอบการ ลูกจ้างวิชาชีพ ลูกจ้างทั่วไป และผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จะมีความยืดหยุ่นในปีพ.ศ.2547 มีแนวโน้มลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับความยืดหยุ่นในปีพ.ศ.2531 เนื่องจากการเหตุผลเช่นเดียวกับที่ได้เคยกล่าวไปแล้วก่อนหน้านี้ กล่าวคือ รัฐบาลมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ทั้งในส่วนของ การลดจำนวนขั้นและอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รวมทั้งการเพิ่มค่าลดหย่อนและการหักค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพื่อแบ่งเบาภาระของประชาชน จึงส่งผลให้ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปีพ.ศ.2547 มีแนวโน้มที่ลดลง เมื่อเทียบกับปีพ.ศ.2531 เมื่อพิจารณาทางด้านการรับประโยชน์ที่เกิดขึ้น จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่เกิดขึ้น จะพบว่า กลุ่มลูกจ้างวิชาชีพจะเป็นกลุ่มที่ได้ประโยชน์สูงสุดจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาดังกล่าว และรองลงมา คือลูกจ้างทั่วไป เนื่องจาก 2 กลุ่มดังกล่าวนี้ จะมีรายได้ส่วนใหญ่มาจากฐานเงินเดือนและค่าจ้าง กล่าวคือ ความยืดหยุ่นในปีพ.ศ.2547 จะลดลงไป 1.108 และ 0.386 เมื่อเทียบกับปีพ.ศ.2531 สำหรับ กลุ่มอาชีพลูกจ้างวิชาชีพ และลูกจ้างทั่วไป ตามลำดับ และสุดท้ายคือกลุ่มอาชีพผู้ประกอบการที่จะได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาน้อยที่สุด กล่าวคือ ความยืดหยุ่นในปีพ.ศ.2547 จะลดลงไป 0.065 เมื่อเปรียบเทียบกับปีพ.ศ.2531 เนื่องจากเหตุผลว่ากลุ่มอาชีพผู้ประกอบการจะมีรายได้ส่วนใหญ่มาจากการดำเนินกิจการเป็นหลัก และมีรายได้จากเงินเดือนและค่าจ้างเพียงเล็กน้อยหรือไม่มีเลย ดังนั้นจึงส่งผลให้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของจำนวนขั้น หรือในเรื่องของอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ก็ตามที่ กลุ่มผู้ประกอบการจึงได้รับประโยชน์น้อยที่สุดในการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

บทที่ 5

บทสรุป

5.1 สรุปผล

การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ที่เกิดจากปัจจัยภายในของหน่วยทางเศรษฐกิจที่เล็กที่สุดแต่มีความสำคัญมาก ที่เรียกว่า ครัวเรือนจะส่งผลต่อการรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงในรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนที่ซึ่งเป็นแหล่งรายได้หลักที่จะต้องนำมาคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยการเปลี่ยนแปลงในรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน กับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะมีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยถ้ามีการเปลี่ยนแปลงในรายได้ของครัวเรือนในทิศทางที่เพิ่มขึ้น จะส่งผลให้มีการแบกรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มมากขึ้น และในทำนองเดียวกัน ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงในรายได้ครัวเรือนในทิศทางที่ลดลง ก็ส่งผลให้มีการแบกรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาลดลงเช่นเดียวกัน

วัตถุประสงค์การศึกษาเรื่อง “ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ยและผลกระทบต่อรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน” จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลักๆ คือ ในส่วนแรก จะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับภาระภาษีเฉลี่ยของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยจะจำแนกออกเป็น 3 ลักษณะ คือ จำแนกตามกลุ่มรายได้ ออกเป็น 3 กลุ่มรายได้ และจะทำการจำแนกออกตามภูมิภาคเป็นกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆของประเทศไทย และสุดท้ายจะจำแนก ออกตามกลุ่มอาชีพตามสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน หลังจากนั้นในส่วนที่สอง จะทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง รายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนที่ส่งผลต่อภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ที่ครัวเรือนจะต้องรับภาระ รวมทั้งปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอื่นๆที่ได้จากการสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ที่มีผลต่อภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพื่อให้ได้ผลลัพธ์เป็นค่าความยืดหยุ่นของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนมีการเปลี่ยนแปลงไป

ขอบเขตการศึกษานี้จะแบ่งงานออกเป็น 2 ส่วนหลักๆ ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กล่าวไปแล้วตามข้างต้น โดยส่วนแรกจะเป็นการศึกษาเกี่ยวกับภาระภาษีเฉลี่ยของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพื่อพิจารณาโครงสร้างความก้าวหน้าของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยจะจำแนกออกเป็น 3 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก จะเป็นการจำแนกตามกลุ่มรายได้ ออกเป็น 3 กลุ่มรายได้

ดังนี้ คือกลุ่มรายได้ต่ำ กลุ่มรายได้ปานกลาง และกลุ่มรายได้สูง โดยจะใช้เกณฑ์เส้นความยากจน และจะทำการจำแนกออกเป็น กรุงเทพมหานคร และภาคต่างๆของประเทศไทย ออกเป็น 5 ภาค คือ กรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ สุดท้ายจะจำแนก ออกตามกลุ่มอาชีพตามสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ออกเป็น 5 กลุ่ม คือ เกษตรกร ผู้ประกอบการ ลูกจ้างทั่วไป ลูกจ้างวิชาชีพ และผู้ไม่ได้ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยจะทำการพิจารณาเปรียบเทียบอัตราภาษีเฉลี่ยสำหรับ 4 ปี ซึ่งครอบคลุมเวลาในช่วงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอัตราภาษีที่เกิดขึ้นในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลปีพ.ศ. 2531 2533 2545 และปีพ.ศ. 2547 หลังจากนั้นในส่วนที่สองจะทำการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน กับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ครัวเรือนจะต้องรับภาระ เพื่อนำไปสู่การหาความยืดหยุ่น และการรับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยจะจำแนกออกตามกลุ่มรายได้ 3 กลุ่ม และจำแนกออกตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆ 5 ภาค และสุดท้ายคือจำแนกตามกลุ่มอาชีพ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น เพื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงเวลา 16 ปี สำหรับปี พ.ศ. 2531 และปี พ.ศ. 2547 โดยใช้ข้อมูลภาคตัดขวาง จากผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี พ.ศ. 2531 2533 2545 และสุดท้ายคือปี พ.ศ.2547 โดยใช้ Pooled Cross Section Tobit Regression Model เป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษา

ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ทฤษฎีความเป็นธรรมของภาษีอากร ทฤษฎีภาระภาษีอากร และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับภาษีอากร โดยในการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา จะทำการแบ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น สองส่วนหลักๆ คือในส่วนแรกจะเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างภาษีและการกระจาย และในส่วนที่สองจะเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภาระภาษีที่ส่งผลกระทบต่อรายได้ โดยในส่วนแรก ที่ทำการศึกษาถึงภาระภาษีโครงสร้างภาษี และการกระจายรายได้นั้น ในงานวิจัยในอดีตได้มีการใช้เครื่องมือในการวัดโครงสร้างภาระภาษี โดยใช้ Effective tax rate ไม่ว่าจะ เป็น Average tax rate หรือ Marginal tax rate ก็ตาม และสำหรับทางด้าน การกระจายรายได้ จะมีการใช้เครื่องมือในการวัดที่ค่อนข้างหลากหลาย อาทิเช่น Gini Coefficient Musgrave Method รวมถึง Shorrocks Index โดยจะอาศัยข้อมูล มาจากผลการสำรวจเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน แบบแผนการใช้จ่ายการบริโภคและรายได้ของครัวเรือน ส่วนสำหรับในส่วนที่สองที่จะศึกษาถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรายได้ที่ส่งผลกระทบต่อภาระภาษี ในผลงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้อง จะมีทั้งการศึกษาที่ใช้ข้อมูลที่เป็น

อนุกรมเวลา และข้อมูลภาคตัดขวาง โดยอาศัยวิธีการศึกษา อาทิเช่น Regression Tanzi Dorrington และ Formula Method ในการศึกษาความสัมพันธ์ของรายได้ที่มีต่อภาระภาษี

ในการศึกษาครั้งนี้ จะทำการศึกษา โครงสร้างความก้าวหน้าของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ย และการกระจายรายได้ โดยใช้เครื่องมือ อัตราภาษีเฉลี่ย (Average Tax Rate) ในการวัดโครงสร้าง และความก้าวหน้า ของภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และใช้ Gini Coefficient และ Lorenz Curve เป็นเครื่องมือในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการกระจายรายได้ เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่สะดวก และใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยใช้ข้อมูลจาก ผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน และอีกส่วนจะทำการศึกษาถึง ปัจจัยทางด้านรายได้ของครัวเรือนที่ส่งผลกระทบต่อภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยจะใช้ Pooled Cross Section Tobit Regression Model เนื่องจากว่าข้อมูลรายจ่ายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ที่มีความสมจริงนั้น ทุกครัวเรือนที่มีรายได้ไม่จำเป็นที่จะต้องแบกรับภาระภาษีดังกล่าวทุกครัวเรือน เนื่องจากสาเหตุที่ว่า บางครัวเรือนมีรายได้ไม่ถึงเกณฑ์ที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

จากผลการศึกษา ในส่วนของภาระภาษีเฉลี่ย พบว่า ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ย เมื่อจำแนกตามกลุ่มรายได้ จำแนกออกตามภูมิภาค และสุดท้ายคือจำแนกออกตามกลุ่มอาชีพ จะไม่แตกต่างกันงานในอดีตที่ผ่านมา กล่าวคือ เมื่อพิจารณาตามกลุ่มรายได้ พบว่า ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะมีโครงสร้างก้าวหน้า กลุ่มรายได้สูงจะมีภาระภาษีเฉลี่ยสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มรายได้ต่ำ สำหรับทั้ง 4 ปีที่ทำการศึกษา โดยในปีพ.ศ.2545 และ 2547 จะมีลักษณะก้าวหน้าเพิ่มมากขึ้น เมื่อทำการเปรียบเทียบกับปีพ.ศ.2531 และ2533 ส่วนสำหรับการจำแนกตามภูมิภาค สำหรับทั้ง 4 ปีที่ทำการศึกษา จะมีลักษณะเหมือนกัน โดยจะพบว่า กรุงเทพมหานครและภาคกลาง จะมีการรับภาระภาษีเฉลี่ยสูงมากอย่างเห็นได้ชัด เมื่อเปรียบกับภาคอื่นๆ เนื่องจากว่าในกรุงเทพมหานคร และภาคกลาง จะประกอบไปด้วยกลุ่มอาชีพที่มีรายได้สูง ไม่ว่าจะเป็น ผู้ประกอบการ หรือลูกจ้างวิชาชีพก็ตาม และสำหรับในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะเป็นภาคที่มีภาระภาษีเฉลี่ยต่ำที่สุด เมื่อจำแนกตามภูมิภาค เนื่องจากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบไปด้วยครัวเรือนกลุ่มรายได้ต่ำ ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรและรับจ้างทั่วไปที่มีรายได้น้อยเป็นส่วนใหญ่ และสุดท้าย คือ เมื่อจำแนกตามกลุ่มอาชีพ สำหรับทั้ง 4 ปีที่ทำการศึกษา จะมีลักษณะเหมือนกัน กล่าวคือ กลุ่มอาชีพลูกจ้างวิชาชีพจะมีภาระภาษีเฉลี่ยสูงที่สุด เนื่องจากฐานรายได้ที่นำมาใช้คำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานั้น เป็นกลุ่มที่มีฐานรายได้ส่วนใหญ่มาจากเงินเดือนและค่าจ้าง ประกอบกับกลุ่มลูกจ้างวิชาชีพ เป็นกลุ่มที่มีรายได้สูงที่สุดมา

จากค่าจ้างและเงินเดือน รองลงมาคือลูกจ้างทั่วไป เนื่องจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ กล่าวคือ ประการแรก กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาคือ เป็นแรงงานรับจ้างทั่วไปสูงกว่าร้อยละ 30 ส่งผลให้มีการหักภาษี ณ.ที่จ่ายเป็นจำนวนมาก และไม่ว่าจะเนื่องด้วยจากระดับการศึกษา หรือเพราะความไม่รู้หรือความไม่ใส่ใจในเรื่องเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ส่งผลให้ไม่มีการดำเนินการขอเรียกคืนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อีกประการ เนื่องมาจาก จากผลการศึกษาในขั้นต้น พบว่า ลูกจ้างทั่วไปอยู่ในกลุ่มรายได้ปานกลาง และกลุ่มรายได้สูงมีค่อนข้างมากโดยเฉพาะในต่างจังหวัด จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งส่งผลให้ลูกจ้างทั่วไปดังกล่าวเหล่านั้น มีการรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ค่อนข้างสูง และสุดท้ายคือ เกษตรกร ซึ่งเป็นกลุ่มอาชีพที่มีภาระภาษีเฉลี่ยต่ำที่สุด เนื่องจาก เกษตรกรเป็นกลุ่มอาชีพที่มีรายได้ต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอาชีพอื่นๆตามสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

สำหรับผลการศึกษาด้านของการกระจายรายได้ โดยใช้สัมประสิทธิ์วัดการกระจาย Gini Coefficient และ Lorenz Curve เป็นเครื่องมือในการศึกษา จะพบว่า สัมประสิทธิ์วัดการกระจาย จะมีค่าที่ลดลงเรื่อยมา สำหรับทั้ง 4 ปีที่ทำการศึกษากล่าวคือ การกระจายรายได้มีความเท่าเทียมเพิ่มมากขึ้น อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอัตราภาษีให้มีความเหมาะสมขึ้น เพื่อลดความแตกต่างทางด้านรายได้ระหว่างผู้มีรายได้มากกับผู้มีรายได้น้อย รวมถึงการขยายฐานอัตราภาษีออกไปให้กว้างมากขึ้น แต่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ก็ยังคงถือเป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย ซึ่งยังไม่เพียงพอที่จะช่วยลดความไม่เท่าเทียมที่เกิดขึ้นจริงในสังคม จึงแสดงให้เห็นว่ามาตรการทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพียงอย่างเดียวเท่านั้นจะไม่เพียงพอในการลดความไม่เท่าเทียมทางรายได้ลง ส่วนทางด้านของ Lorenz Curve พบว่าจะมีลักษณะเป็น U-curve และมีความแตกต่างกันน้อยมาก สำหรับรายได้ก่อนและหลังมีมาตรการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สำหรับทั้ง 4 ปีที่ทำการศึกษา ซึ่งจะแสดงผลสอดคล้องเช่นเดียวกันกับการวัดโดยใช้สัมประสิทธิ์วัดการกระจาย

สำหรับในส่วนที่สองจะทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง รายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ที่ส่งผลต่อภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพื่อนำไปสู่การศึกษาหาความยืดหยุ่น จะพบว่า รายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อจำแนกตามกลุ่มรายได้ จำแนกตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆ และจำแนกตามกลุ่มอาชีพ กล่าวคือ เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกัน ในทำนองเดียวกันถ้ารายได้ครัวเรือนมี

การเปลี่ยนแปลงลดลง จะส่งผลให้ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเปลี่ยนแปลงลดลงเช่นเดียวกัน ส่วนสำหรับความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระอื่นๆกับตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะพบว่า จะมีทิศทางเดียวกันกับที่ตั้งสมมติฐานไว้ในตอนต้น ยกเว้นตัวแปรอิสระอายุของหัวหน้าครัวเรือน กับตัวแปรตามภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กล่าวคือเมื่อพิจารณารายละเอียดของแต่ละกลุ่ม ในกลุ่มรายได้ 3 กลุ่ม จะพบว่า สำหรับในกลุ่มรายได้น้อยและรายได้ปานกลาง เมื่ออายุของหัวหน้าครัวเรือน เพิ่มขึ้น 1 ปี จะส่งผลให้ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาลดลง แต่สำหรับกลุ่มรายได้สูง ก็จะเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าว คือเมื่ออายุของหัวหน้าครัวเรือน เพิ่มขึ้น 1 ปี จะส่งผลให้ภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างช่วงเวลา 16 ปี ตั้งแต่ปีพ.ศ.2531 -2547 โดยพิจารณาจำแนกตามกลุ่มรายได้ 3 กลุ่มรายได้ จะพบว่า สำหรับทั้ง 3 กลุ่มรายได้ การเปลี่ยนแปลงภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินเปลี่ยนแปลง สำหรับ ปีพ.ศ.2547 มีแนวโน้มลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับปีพ.ศ.2531 โดยมีสาเหตุ เนื่องจาก เหตุผลสำคัญ 2 ประการ กล่าวคือ ประการแรก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอัตราภาษีที่ลดลง ทั้งในด้านของจำนวนชั้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และในด้านอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ประการต่อมา เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในส่วนของการหักค่าใช้จ่าย และการหักค่าลดหย่อนที่เพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลให้ในปีพ.ศ.2547 มีความยืดหยุ่น หรือการรับภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปีพ.ศ.2531 เมื่อพิจารณาในมุมมองของการได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะพบว่า กลุ่มรายได้ปานกลางจะได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากที่สุด และสำหรับครัวเรือนกลุ่มรายได้สูง จะได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่ำที่สุด

และเมื่อจำแนกตามภูมิภาค พบว่าทุกๆภาคยกเว้นภาคเหนือ จะมีการเปลี่ยนแปลงภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินเปลี่ยนแปลง สำหรับ ปีพ.ศ. 2547 มีแนวโน้มลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับปีพ.ศ.2531 เนื่องจากข้อมูลตัวอย่างที่ทำการศึกษาจากแบบสำรวจภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พบว่า การที่รัฐบาลทำการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การเพิ่มจำนวนเงินในการหักค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพื่อช่วยบรรเทาภาระของครัวเรือน ส่งผลให้ในปีพ.ศ.2547 จะมีการรับภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ที่ลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ.2531 และสำหรับในกรณีของ ภาคเหนือ การรับภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ในปีพ.ศ.2547 มีแนวโน้มสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับปีพ.ศ.2531 เนื่องจาก ในปีพ.ศ.

2531 จะมีครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตร และลูกจ้างทั่วไปที่อยู่ในกลุ่มรายได้ต่ำเป็นส่วนใหญ่ จึงมีการรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ต่ำมาก แต่สำหรับในปีพ.ศ.2547 กลุ่มครัวเรือนมีแนวโน้มทางด้านการประกอบอาชีพและรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีแนวโน้มเป็นเกษตรกรรมลดลง แต่มีแนวโน้มการประกอบอาชีพผู้ประกอบการเพิ่มสูงมากขึ้น แต่ที่น่าสังเกตก็คือ ในกลุ่มอาชีพลูกจ้างทั่วไปที่ไม่ได้มีส่วนประกอบอาชีพที่เปลี่ยนแปลงไปมากนัก แต่กลับมีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น โดยจะอยู่ในกลุ่มรายได้ปานกลางและรายได้สูง เป็นส่วนใหญ่ จึงส่งผลให้ในปีพ.ศ.2547 การรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สำหรับภาคเหนือ มีแนวโน้มเพิ่มสูงมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับปีพ.ศ.2531 เมื่อพิจารณาในมุมมองของการได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะพบว่ากรุงเทพมหานครและภาคกลางจะเป็นภาคที่ได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากที่สุด ส่วนและภาคใต้จะเป็นภาคที่ได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาน้อยที่สุด และสุดท้ายคือภาคเหนือ ซึ่งจะเป็นภาคที่เสียประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

และสุดท้ายคือจำแนกตามกลุ่มอาชีพ เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงเวลา จะพบว่า การเปลี่ยนแปลงภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เมื่อรายได้ที่เป็นตัวเงินเปลี่ยนแปลง สำหรับ ปีพ.ศ.2547 มีแนวโน้มลดลง ทุกกลุ่มอาชีพ เมื่อเปรียบเทียบกับปีพ.ศ.2531 โดยมีสาเหตุ เช่นเดียวกันกับในกลุ่มรายได้ กล่าวคือ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอัตราภาษีที่ลดลง ทั้งในด้านของจำนวนชั้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และในด้านอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ประกอบกับ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในส่วนของ การหักค่าใช้จ่าย และการหักค่าลดหย่อนที่เพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลให้ในปีพ.ศ.2547 มีความยืดหยุ่น หรือการรับภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปีพ.ศ.2531 เมื่อจำแนกตามกลุ่มอาชีพเมื่อพิจารณาทางด้านการรับประโยชน์ที่เกิดขึ้น จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่เกิดขึ้น จะพบว่า กลุ่มลูกจ้างวิชาชีพจะเป็นกลุ่มที่ได้ประโยชน์สูงสุดจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาดังกล่าว และรองลงมา คือลูกจ้างทั่วไป และสุดท้าย คือกลุ่มอาชีพผู้ประกอบการ ที่จะเป็นกลุ่มอาชีพที่ได้รับประโยชน์น้อยที่สุด จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จะเป็นการกล่าวถึง การเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาให้กับภาครัฐบาล ซึ่งปัญหาดังกล่าว จะเป็นปัญหาหลักๆที่เกิดขึ้น หรือ เป็นผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 2 ประการด้วยกัน ดังต่อไปนี้

ประการแรก ควรให้ความสำคัญกับภาษีทางตรง อาทิเช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเป็นภาษีที่มีลักษณะโครงสร้างก้าวหน้า กล่าวคือภาษีดังกล่าวจะมีความเป็นธรรมในการจัดเก็บ โดยจัดเก็บตามหลักความสามารถในการเสียภาษี คือผู้ที่มีความสามารถในการเสียภาษีสูง ก็ควรที่จะเสียภาษีสูงกว่าผู้ที่มีความสามารถในการเสียภาษีต่ำกว่า แต่จากผลการศึกษาในช่วงเวลา 16 ปีตั้งแต่พ.ศ.2531-2547 แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทย มีลักษณะก้าวหน้ามากขึ้น แสดงว่าการดำเนินนโยบายของรัฐบาลมาถูกทางแล้ว แต่ปัญหาที่ควรแก้ไขก็คือ การจัดเก็บภาษีจะต้องมีประสิทธิภาพมากขึ้น ไม่ว่าจะในแง่ของความง่ายไม่ยุ่งยากและความสะดวกในการจัดเก็บ โดยจะต้องพยายามลดช่องว่างในการหนีหรือหลีกเลี่ยงภาษีลง และเพิ่มหรือขยายคำจำกัดความ ของคำว่า รายได้ให้กว้างมากขึ้น เพื่อเป็นการขยายฐานภาษีให้กว้างมากขึ้น และควรประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากร โดยเฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการขอคืนภาษีที่มีการหัก ณ. ที่จ่าย เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระภาษี โดยเฉพาะกับกลุ่มครัวเรือนรายได้ต่ำที่ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่ต้องเสียภาษี หรือกลุ่มครัวเรือนที่ระดับการศึกษาไม่สูงมากนัก

ประการที่สอง รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับกลุ่มครัวเรือนรายได้น้อยและปานกลาง เนื่องจาก จากผลการศึกษาจะพบว่าครัวเรือนในกลุ่มรายได้น้อย และปานกลาง เมื่ออายุของหัวหน้าครัวเรือน เพิ่มขึ้น 1 ปี แล้วจะส่งผลให้ครัวเรือนมีภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ลดลง ดังนั้น รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับกลุ่มครัวเรือนรายได้น้อยและปานกลาง อาทิเช่น โครงการต้นกล้าอาชีพ โครงการฝึกฝนอาชีพ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้สามารถสร้างงานและสร้างรายได้ ผลักดันให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีการเลื่อนระดับฐานะทางเศรษฐกิจ จากกลุ่มรายได้น้อย เข้าสู่กลุ่มรายได้ปานกลาง และจากกลุ่มรายได้ปานกลางเข้าสู่กลุ่มรายได้สูง รวมทั้งเพิ่มระดับการศึกษาขั้นต่ำให้สูงขึ้น เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างยั่งยืน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมสรรพากร. ความรู้เรื่องภาษี[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.rd.go.th/publish/309.0.html>. [7 กันยายน 2552]

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย. พิมพ์ครั้งที่ 5 .

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.

ฉลองภพ สุตังกรกาญจน์ และคณะ. ลักษณะการกระจายและประโยชน์ด้านการคลังและภาษีอากรของประเทศไทยปี 2529-2539. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2542.

ชัยรัตน์ เตียมกุลวัฒน์. เศรษฐศาสตร์สาธารณะ : หน่วยที่ 8 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษีอากรและประสิทธิภาพภาษีอากร. ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2546.

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, กระทรวง. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนจำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้เป็นรายจังหวัด[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes_2-7-3.html. [1 ธันวาคม 2551].

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, กระทรวง. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. เส้นความยากจน [online]. แหล่งที่มา: <http://poverty.nesdb.go.th>. [5 กรกฎาคม 2552].

ประมวลรัษฎากรฉบับสมบูรณ์ 2531. ธรรมเนียมการบัญชีและภาษีอากร, 2531.

ประมวลรัษฎากรฉบับสมบูรณ์ 2534. ธรรมเนียมการบัญชีและภาษีอากร, 2534.

ประมวลรัษฎากรฉบับสมบูรณ์ 2535. ธรรมเนียมการบัญชีและภาษีอากร, 2535.

มาฆวรรณ หมั่นเจริญ. ผลการจัดเก็บรายได้รัฐบาลตั้งแต่ปีพ.ศ. 2533-ปัจจุบัน (ฐานข้อมูลรายปี) [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.fpo.go.th/fiscal_data/revweb.xls [22 ตุลาคม 2551].

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ข้อมูลรายได้ประชาชาติของประเทศไทย [online]. แหล่งที่มา: <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=94>. [22 ตุลาคม 2551].

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. ประวัติการจัดเก็บภาษีเงินได้ [ออนไลน์]. เขียนเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2550.

แหล่งที่มา: <http://www.prasitwiset.is.in.th/?md=content&ma=show&id=256>. [1

ธันวาคม 2551].

อัญชลี วสุนทรภาวิวัฒน์. วิเคราะห์โครงสร้างและประมาณการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. 2537.

ภาษาอังกฤษ

Ahuja,S.P. Tax burden in different states: a comparison, Economic and Political Weekly 1 (Nov 1966): 507-510.

Andersen, P.S. Built-in flexibility and sensitivity of the personal income tax in denmark. The Swedish Journal of Economics 75 (Mar 1973):1-18.

Baer, W. and Galvao Jr , A. F. Tax burden government expenditures and income distribution in Brazil,The Quarterly Review of Economics and Finance 48(March 2008): 345-358.

Bishop , J. A. ; Formby , J. P. ; and Zheng, B. Tests for gini - based tax progressivity indexes. Journal of Business & Economic Statistics 16(3) (July 1998): 322-330.

Choudhry, N. N. A study of the elasticity of the west malaysian income tax system 1961-70. Palgrave Macmillan Journals on behalf of the International Monetary Fund 22 (July 1975): 494-509.

Fries,A.; Hutton,J.P. and Lambert,P.J. The elasticity of the U.S. individual income tax: Its calculation determinants and behavior. The Review of Economics and Statistics 64 (Feb 1982): 147-151.

Gouveia, M. and Strauss, R. P. Effective federal individual income tax functions: An exploratory empirical analysis.National Tax Journal 47 (June 1994): 317-339.

Hutton , J. P. and Lambert , P. J. Evaluating income Tax revenue elasticities. The Economic Journal 90 (Dec 1980): 901-906.

Kakwani,N.C. Measurement of tax progressivity: an international comparison,The Economic Journal 87 (Mar 1977):71-80.

KuŞtepelı, Y. and Şapçı, O. Personal Income Tax Elasticity in Turkey: 1975-2005, Dokuz Eylül University, Faculty of Business, Department of Economics, (July 2006).

- Mankosbroto, G. I. C. The Effect of taxes on income distribution in Indonesia. Master's Thesis, Department of Economics, Graduate School, Thammasat University, 1979.
- Poterba, J. M. Income inequality and income taxation, Journal of policy Modelling 29 (May 2007): 623-633.
- Ram, R. Elasticity of individual income tax in the United States: Further evidence from cross-section data. National Tax Journal 44 (March 1991): 93-99.
- Shome, P. On the elasticity of developing country tax systems. Economic and Political Weekly 23 (Aug 1988): 1750-1754.
- Tanzi, V. Measuring the sensitivity of the federal income tax from cross-section data : A new approach. The Review of Economics and Statistics 51 (May 1969): 206-209

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก รายละเอียดโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ความเป็นมาของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในประเทศไทย

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นหนึ่งในภาษีทางตรงที่มีความสำคัญมากที่สุดตัวหนึ่ง เนื่องจากเป็นภาษีที่ทำการเก็บจากพื้นฐานของรายได้ ซึ่งเป็นฐานภาษีที่ใช้กันอย่างแพร่หลายมากที่สุดฐานหนึ่ง ซึ่งเป็นฐานภาษีที่เก็บตามความสามารถในการเสียภาษี ability to pay ก็คือผู้ที่มีความสามารถในการเสียภาษีน้อย ก็เสียภาษีน้อย ผู้ที่มีความสามารถในการเสียภาษีมาก ก็เสียภาษีมาก การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเริ่มจัดเก็บครั้งแรกในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2474 โดยมีชื่อเรียกว่า ภาษีเงินเดือน ซึ่งจะทำการเก็บจากผู้มีเงินเดือน และต่อมาในปี พ.ศ.2475 ได้มีการแก้ไขประเภทของภาษีเงินได้เพิ่มเติม อาทิเช่นการเพิ่ม ค่าเช่า และ ค่าจ้างแรงงานลงไป เป็นต้น และได้ตราเป็นพระราชบัญญัติ เรียกว่า พระราชบัญญัติภาษีเงินได้ พุทธศักราช 2475 และต่อมาก็ได้ถูกยกเลิกและตราประมวลรัษฎากรขึ้นใหม่ในปี พ.ศ.2481 โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 เมษายน 2482 เพื่อปรับปรุงการจัดเก็บภาษีอากรจากประชาชนให้มีความเป็นระบบและทันสมัยมากขึ้น

นิยามภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ตามนิยามของกรมสรรพากร ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือภาษีที่จัดเก็บจากบุคคลทั่วไปหรือจากหน่วยภาษีที่มีลักษณะพิเศษ ตามที่กฎหมายกำหนดและมีรายได้เกิดขึ้นตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด โดยปกติจัดเก็บเป็นรายปี โดยรายได้ที่เกิดขึ้นในปีใดๆ ผู้มีรายได้มีหน้าที่ต้องนำ รายการตนเองตามแบบแสดงรายการภาษีที่กำหนดภายในเดือนมกราคมถึงมีนาคมของปีถัดไป สำหรับผู้มีเงินได้บางกรณีกฎหมายยังกำหนดให้ยื่นแบบเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ตอนครึ่งปี สำหรับรายได้ที่เกิดขึ้นจริงในช่วงครึ่งปีแรก เพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีที่ต้องชำระ และเงินได้บางกรณี กฎหมายกำหนดให้ผู้จ่ายทำหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่ายจากเงินได้ที่จ่ายบางส่วน เพื่อให้มีการทยอยชำระภาษีขณะที่มีเงินได้เกิดขึ้นอีกด้วย

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ตามประมวลรัษฎากร ได้กำหนดผู้ที่มีหน้าที่เสียเงินได้บุคคลธรรมดา ดังนี้

1. บุคคลธรรมดา บุคคลธรรมดา หมายถึง บุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่บัญญัติไว้ว่า “สภาพบุคคลย่อมเริ่มตั้งแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก และสิ้นสุดลงเมื่อตาย” ดังนั้นบุคคลธรรมดาจะรวมถึง ผู้เยาว์ บุคคลที่ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ รวมถึงสภาพบุคคลทุกคนโดยไม่จำกัด เพศ เชื้อชาติ ศาสนา แต่อย่างใด

โดยบุคคลธรรมดาที่กล่าวไปข้างต้นนั้น ถ้ามีเงินได้ถึงเกณฑ์ที่ประมวลรัษฎากรกำหนดก็มีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษี โดยผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล ผู้พิทักษ์ สามี ผู้มีเงินได้แล้วแต่กรณี

2. *ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่ไม่ใช่นิติบุคคล* ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่ไม่ใช่นิติบุคคล หมายถึง การดำเนินกิจการในรูปห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือคณะบุคคลซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะแบ่งกำไรจากการดำเนินกิจการ หรือไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะแบ่งกำไรจากการดำเนินกิจการ โดยถ้ามีเงินได้ถึงเกณฑ์ที่ประมวลรัษฎากรกำหนดที่ต้องเสียเงินได้บุคคลธรรมดาจากผลกำไรหรือเงินได้ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจการ โดยผู้ที่เป็นผู้จัดการหรือผู้อำนวยการ เป็นผู้ที่มีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีและชำระภาษีแทน

3. *ผู้ถึงแก่ความตายระหว่างปีภาษี* บุคคลธรรมดา บางกรณีมีเงินได้ถึงเกณฑ์ที่จะต้องยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษี แต่ถึงแก่ความตายก่อนยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษี ตามประมวลรัษฎากรจะถือว่า ผู้ถึงแก่ความตายยังมีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอยู่ โดยจะกำหนดให้ผู้จัดการกองมรดก หรือทายาท หรือผู้ครอบครองทรัพย์สินมรดกของเขา แล้วแต่กรณี เป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีแทนในนามของผู้เสียภาษี

4. *กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง* กองมรดกที่ไม่ใช่นิติบุคคล และมีใช้บุคคลธรรมดา อันเนื่องมาจากเจ้าของได้ถึงแก่ความตายไปแล้วนั้น ตามประมวลรัษฎากร ระบุว่ามีความจำเป็นที่จะต้องทำการเสียภาษี ดังนั้นจึงทำการตั้งสมมติฐานในทางปฏิบัติว่า แม้เจ้าของทรัพย์สินได้ตายไปแล้วแต่กองมรดกเขายังอยู่ ยังไม่ได้แบ่ง เมื่อกองมรดกมีเงินได้ จึงให้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในนามของกองมรดกของผู้ตาย โดยให้ผู้จัดการกองมรดก เป็นผู้ที่มีหน้าที่ในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีแทน

หลักในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

รัฐบาลจะทำการเก็บภาษีเงินได้ กับบุคคลที่มีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้ตามประมวลกฎหมายรัษฎากร โดยทั่วไป รัฐบาลมีหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการเก็บภาษี อยู่ 3 หลักด้วยกัน หลักถิ่นที่อยู่ (Resident Rule) หลักแหล่งเงินได้ (Source Rule) และหลักสัญชาติ (Nationality Rule) โดยในส่วนของการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นการศึกษาเฉพาะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งจะอาศัยหลักแหล่งเงินได้และหลักถิ่นที่อยู่เป็นหลัก

1. *หลักแหล่งเงินได้* การจัดเก็บภาษีจากแหล่งเงินได้ จะหมายถึง เงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้ว ที่เกิดเนื่องมาจากหน้าที่การทำงานในประเทศ หรือกิจการที่ทำในประเทศ หรือเนื่องมาจากกิจการของเจ้าของกิจการในประเทศไทย หรือเนื่องมาจากทรัพย์สินที่อยู่ใน

ประเทศไทยก็ตาม โดยจะยึดหลักว่า บุคคลใดมีเงินได้จากแหล่งในประเทศไทย โดยไม่ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ในประเทศไทยหรือไม่ก็ตาม และเงินได้ดังกล่าวนั้นจะจ่ายภายในหรือภายนอกประเทศไทยก็ตาม ให้ถือว่าบุคคลดังกล่าวนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องทำการเสียภาษีให้แก่รัฐบาลของประเทศไทย เนื่องจากมีแนวคิดว่าการที่เงินได้ดังกล่าวนั้นเกิดจากแหล่งในประเทศไทยนั้นย่อมจะต้องแสดงว่า ได้มีการใช้ทรัพยากรของประเทศให้มีการสิ้นเปลืองไปนั่นเอง

2. หลักถิ่นที่อยู่: การจัดเก็บภาษีตามหลักถิ่นที่อยู่ จะอาศัยหลักที่ว่า ผู้ที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย จะต้องทำการเสียภาษีให้กับรัฐบาลไทย เนื่องจากเหตุผลที่ว่า การที่บุคคลใดมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย ไม่ว่าจะบุคคลดังกล่าวจะสัญชาติใดก็ตาม บุคคลนั้นย่อมได้รับผลประโยชน์และใช้บริการของรัฐบาลไทย อาทิเช่นการได้รับความคุ้มครองทางชีวิตและทรัพย์สิน ได้ใช้สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ของรัฐบาลไทย โดยตามประมวลรัษฎากรระบุว่า ผู้มีเงินได้จากแหล่งนอกประเทศไทย¹⁶ อันสืบเนื่องมาจาก หน้าที่การทำงานในต่างประเทศ หรือกิจการที่ทำในต่างประเทศ หรือทรัพย์สินที่อยู่ในต่างประเทศ โดยผู้มีเงินได้ที่มาจากแหล่งนอกประเทศนั้น จะต้องเป็นผู้ที่อยู่ในประเทศไทยในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วชั่วระยะเวลาหนึ่งหรือหลายระยะเวลา รวมเวลาทั้งสิ้น 180 วันขึ้นไป โดยผู้มีเงินได้นั้นอาจนำเงินได้จากแหล่งนอกประเทศดังกล่าวนั้น เข้ามาบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้ โดยถ้าเข้ามาบางส่วน ก็จะประเมินเสียภาษีเท่าจำนวนนั้น

ประเภทของเงินได้พึงประเมิน

เงินได้ที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะเรียกว่าเงินได้พึงประเมิน โดยเงินได้พึงประเมิน หมายถึง เงินได้ของบุคคลใดๆ หรือหน่วยภาษีที่เกิดขึ้นระหว่างวันที่ 1 มกราคม ถึง 31 ธันวาคม ซึ่งได้แก่ เงิน ทรัพย์สินซึ่งอาจคิดคำนวณได้เป็นเงิน ประโยชน์ซึ่งอาจคิดคำนวณได้เป็นเงิน เงินค่าภาษีอากรที่ผู้จ่ายเงินหรือผู้อื่นออกแทนให้ และเครดิตภาษีตามที่กฎหมายกำหนด โดยตามประมวลรัษฎากรจะทำการสรุปเป็นประเภทเงินได้พึงประเมินดังนี้

1. เงินได้ประเภทที่ 1 จะเป็นเงินได้ อันเนื่องจากการใช้แรงงาน อาทิเช่น เงินเดือน ค่าจ้างแรงงาน เบี้ยเลี้ยง โบนัส เบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ เงินค่าเช่าบ้าน เงินที่คำนวณได้จากการมูลค่าของการได้อยู่บ้านที่นายจ้างให้อยู่โดยไม่เสียค่าเช่า เงินที่นายจ้างชำระหนี้ให้แทนหน้าที่ที่

¹⁶ บางกรณีถ้าเกี่ยวข้องกับบุคคลบางประเทศที่มีกฎอนุสัญญาภาษีซ้อน หรือความตกลงเพื่อป้องกันการเก็บภาษีซ้ำซ้อนกับประเทศไทย ก็จำเป็นต้องพิจารณาถึงข้อตกลงและอนุสัญญาว่าด้วยการยกเว้นการเก็บภาษีซ้อนระหว่างประเทศไทยที่ได้ทำความตกลงไว้ด้วย

ต้องชำระของลูกจ้างและสุดท้าย คือเงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ใดๆ ที่ได้เนื่องจากการจ้างแรงงาน

2.เงินได้ประเภทที่2 จะเป็นเงินได้เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำ หรือจากการรับทำงานให้ อาทิเช่น ค่าธรรมเนียม ค่านายหน้า ค่าส่วนลด เงินอุดหนุนในงานที่ทำ เบี้ยประชุม บำเหน็จ โบนัส เงินค่าเช่าบ้านที่ได้รับเนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำ หรือจากการรับทำงานให้ ไม่ว่าจะป็นงานประจำหรือว่าชั่วคราว

3.เงินได้ประเภทที่3 จะเป็นค่าแห่งกฏีตวิลล์ ค่าแห่งลิขสิทธิ์หรือสิทธิอย่างอื่น เงินปี หรือเงินได้ที่มีลักษณะเป็นเงินรายปี ที่ได้มาจากพินัยกรรม นิติกรรมอื่นๆ หรือจากคำพิพากษาของศาล

4.เงินได้ประเภทที่4 จะเป็นเงินได้จากดอกเบี้ย เงินปันผล เงินส่วนแบ่งกำไร เงินลดทุน เพิ่มทุน ผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนหุ้น เป็นต้น ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 7 ลักษณะย่อยดังนี้

4.1 ดอกเบี้ยพันธบัตร ดอกเบี้ยเงินฝาก ดอกเบี้ยหุ้นกู้ ดอกเบี้ยตัวเงิน ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมไม่ว่าจะมีหลักประกันหรือไม่ ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่อยู่ในบังคับต้องถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายตามกฎหมายว่าด้วยภาษีเงินได้ปิโตรเลียมเฉพาะส่วนที่เหลือจากถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่ายตามกฎหมายดังกล่าว หรือผลต่างระหว่างราคาไถ่ถอนกับราคาจำหน่ายตัวเงิน หรือตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือนิติบุคคลอื่นเป็นผู้ออกและจำหน่ายครั้งแรกในราคาต่ำกว่าราคาไถ่ถอน รวมทั้งเงินได้ที่มีลักษณะทำนองเดียวกันกับดอกเบี้ย ผลประโยชน์หรือค่าตอบแทนอื่นๆ ที่ได้จากการให้กู้ยืม หรือจากสิทธิเรียกร้องในหนี้ทุกชนิด ไม่ว่าจะป็นหลักประกันหรือไม่ก็ตาม

4.2 เงินปันผล เงินส่วนแบ่งของกำไร หรือประโยชน์อื่นๆที่ได้จากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล กองทุนรวม หรือสถาบันการเงินที่มีกฎหมายโดยเฉพาะของประเทศไทยจัดตั้งขึ้นสำหรับให้กู้ยืมเงิน

4.3 เงินโบนัสที่จ่ายแก่ผู้ถือหุ้น หรือผู้ป็นหุ้นส่วนในบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล

4.4 เงินลดทุนของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเฉพาะส่วนที่จ่าย ไม่เกินกว่ากำไรและเงินที่กันไว้รวมกัน

4.5 เงินเพิ่มทุนของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ก่อตั้งจากกำไรที่ได้มาหรือเงินที่กันไว้รวมกัน

4.6 ผลประโยชน์ที่ได้จากการที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลควบเข้า

กันหรือ รับช่วงกัน หรือเลิกกัน ซึ่งตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าเงิน

4.7 ผลประโยชน์ที่ได้จากการโอน การเป็นหุ้นส่วน โอนหุ้น หุ้นกู้ พันธบัตร หรือตัวเงิน หรือ ตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่บริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือนิติบุคคลอื่น เป็นผู้ออก ทั้งนี้ เฉพาะที่ตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน

5.เงินได้ประเภทที่5 จะเป็นเงินได้หรือผลประโยชน์ที่ได้เนื่องจาก การให้เข้าทรัพย์สิน การผิดสัญญาเช่าซื้อทรัพย์สิน หรือผิดสัญญาซื้อขายเงินผ่อนซึ่งผู้ขายได้รับคืนทรัพย์สินนั้นคืนแล้ว โดยไม่ต้องจ่ายเงินหรือผลประโยชน์ที่ได้รับจากลูกค้าไว้แล้วคืน โดยจะนับจำนวนเงินได้พึงประเมินตั้งแต่วันเริ่มทำสัญญาจนกระทั่งถึงวันที่ทำผิดสัญญา

6.เงินได้ประเภทที่6 จะเป็นเงินได้จากวิชาชีพอิสระ อาทิเช่น วิชากฎหมาย การประกอบโรคศิลป์ วิศวกรรม สถาปัตยกรรม การบัญชี ประณีตศิลปกรรม หรือวิชาชีพอิสระอื่นๆ ซึ่งจะได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้

7.เงินได้ประเภทที่7 จะเป็นเงินที่ได้รับจากรับเหมาที่ผู้รับเหมาต้องลงทุนด้วยการจัดหาสัมภาระ นอกจากเครื่องมือ

8.เงินได้ประเภทที่8 จะเป็นเงินได้จากการธุรกิจ การพาณิชย์ การเกษตร การอุตสาหกรรม การขนส่ง หรือรายการอื่นนอกจากที่ระบุไว้

ประเภทเงินได้พึงประเมินที่ได้รับการยกเว้นภาษี

ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 42 ได้ระบุประเภทของเงินได้พึงประเมินดังต่อไปนี้ ให้ได้รับการยกเว้น ไม่ต้องนำมาคำนวณเพื่อทำการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยแยกออกเป็นรายการดังต่อไปนี้

1.ค่าเบี้ยเลี้ยงหรือค่าพาหนะ ซึ่งลูกจ้างหรือผู้รับหน้าที่ หรือตามตำแหน่งงาน หรือผู้รับทำงานให้ ได้จ่ายไปโดยสุจริตตามความจำเป็นเฉพาะ ในการที่จะต้องปฏิบัติการตามหน้าที่ของตน และได้จ่ายไปทั้งหมดในการนั้น

2.ค่าพาหนะและเบี้ยเลี้ยงเดินทาง ตามอัตราที่รัฐบาลกำหนดไว้ โดยพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยอัตราค่าพาหนะและเบี้ยเลี้ยงเดินทาง

3.เงินค่าเดินทางซึ่งนายจ้างจ่ายให้ลูกจ้าง เฉพาะส่วนที่ลูกจ้างได้จ่ายไปทั้งหมด โดยจำเป็น เพื่อการเดินทางจากต่างถิ่นในการเข้ารับงานเป็นครั้งแรก หรือในการกลับถิ่นเดิมเมื่อการจ้างได้สิ้นสุดลงแล้ว แต่ข้อยกเว้นนี้จะไม่รวมถึงเงินค่าเดินทางที่ลูกจ้างได้รับในการกลับถิ่นเดิม และในการเข้ารับงานของนายจ้างเดิมภายใน 365 วัน นับตั้งแต่วันที่การจ้างครั้งก่อนได้สิ้นสุดลง

4. ในกรณีที่นายจ้างและลูกจ้างได้ทำสัญญากันโดยสุจริต ก่อนใช้พระราชบัญญัติ ภาษีเงินได้ พุทธศักราช 2475 มีข้อกำหนดว่า นายจ้างจะต้องชำระเงินบำเหน็จ เงินค่าธรรมเนียม เงินค่านายหน้า หรือเงินโบนัสให้แก่ลูกจ้างเป็นจำนวนเดียวเมื่อการงานที่จ้างได้สิ้นสุดลงแล้ว แม้เงินเต็มจำนวนนั้นจะได้ชำระภายหลังที่ใช้บัญญัติในส่วนนี้ก็ดี เงินบำเหน็จ เงินค่าธรรมเนียม เงินค่านายหน้า หรือเงินโบนัสส่วนที่เป็นค่าจ้างแรงงานที่ได้ทำในเวลาก่อนใช้พระราชบัญญัติภาษีเงินได้ พุทธศักราช 2475 นั้น จะไม่ต้องนำมารวมเพื่อคำนวณการเสียภาษี

5. เงินเพิ่มพิเศษประจำตำแหน่ง และเงินค่าเช่าบ้าน หรือบ้านที่ให้อยู่โดยไม่ต้องเสียค่าเช่า สำหรับข้าราชการสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ

6. เงินได้จากการขาย หรือส่วนลดจากการซื้ออาคารเสตมป์ หรือเสตมป์ไปรษณียากรของรัฐบาล

7. เบี้ยประชุมกรรมการหรือกรรมการ หรือค่าสอน ค่าสอบที่ทางราชการหรือสถานศึกษาของทางราชการจ่าย

8. ดอกเบี้ยดังต่อไปนี้ ดอกเบี้ยสลากออมสิน หรือดอกเบี้ยเงินฝากออมสินของรัฐบาลเฉพาะประเภทฝากเผื่อเรียก ดอกเบี้ยเงินฝากประเภทออมทรัพย์ที่ได้รับจากสหกรณ์ ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามประเภทออมทรัพย์ เฉพาะกรณีที่มีเงินได้ได้รับ ดอกเบี้ยดังกล่าวในจำนวนรวมกันทั้งสิ้นไม่เกิน 10,000 บาทตลอดปีภาษีนั้น

9. การขายสังหาริมทรัพย์อันเป็นมรดก หรือสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาโดยมิได้มุ่งในทางการค้าหรือหากำไร แต่ไม่รวมถึงเรือกำปั่น เรือที่มีระวางตั้งแต่ 6 ตันขึ้นไป เรือกลไฟ หรือเรือยนต์ที่มีระวางตั้งแต่ 5 ตันขึ้นไป หรือแพ

10. เงินได้ที่ได้รับการอุปการะโดยหน้าที่ธรรมจรรยา เงินได้ที่ได้รับการรับมรดก หรือจากการให้โดยเสน่หาเนื่องในพิธี หรือตามโอกาสแห่งขนบธรรมเนียมประเพณี

11. รางวัลเพื่อการศึกษาหรือค้นคว้าในวิทยาการ รางวัลสลากกินแบ่ง หรือสลากออมสินของรัฐบาล รางวัลที่ทางราชการจ่ายให้ในการประกวด หรือแข่งขัน ซึ่งผู้รับไม่ได้มีอาชีพในการประกวดหรือแข่งขัน หรือสินบนรางวัลที่ทางราชการจ่ายให้เพื่อประโยชน์ในการปราบปรามกระทำความผิด

12. บำนาญพิเศษ บำเหน็จพิเศษ บำนาญตกทอด หรือบำเหน็จตกทอด

13. ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด เงินที่ได้จากการประกันภัย หรือการณาปนกิจสงเคราะห์

14.เงินส่วนแบ่งของกำไรจากห้างหุ้นส่วนสามัญ หรือคณะบุคคลที่ไม่ใช่นิติบุคคล ซึ่งต้องเสียภาษีตามบทบัญญัติในส่วนนี้ แต่ไม่รวมถึงเงินส่วนแบ่งของกำไรจากกองทุนรวม

15.เงินได้ของชานาที่ได้จากการขายข้าว อันเกิดจากกลไกกรรมที่ตนและหรือครอบครัวได้ทำเอง

16.เงินได้ที่ได้รับจากกองมรดก ซึ่งต้องเสียภาษีตามความในมาตรา 57 ทวิ

17.เงินได้ตามที่จะได้กำหนดยกเว้นโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 241 (พ.ศ.2546)

18.รางวัลสลากบำรุงกาชาดไทย เงินได้จากการขาย หรือส่วนลดจากการซื้อ สลากบำรุงกาชาดไทย

19.ดอกเบี้ยที่ได้รับจากการคืนเงินภาษีอากร ตามคำสั่งกรมสรรพากร ท.ป. 64/2539

20.เงินได้จากการขายหน่วยลงทุนในกองทุนรวม

21.เงินได้ของกองทุนรวม

22.เงินประโยชน์ทดแทนที่ผู้ประกันตนได้รับจากกองทุนประกันสังคม ตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม

การหักค่าใช้จ่ายจากเงินได้พึงประเมิน

เงินได้พึงประเมินในแต่ละกรณีจะมีการคำนวณการหักค่าใช้จ่ายดังนี้

1.เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 และ 2 ในการคำนวณการหักค่าใช้จ่ายของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ให้หักค่าใช้จ่ายโดยการเหมา ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ดังนี้

1.1ผู้มีเงินได้สามารถหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ร้อยละ 40 ของเงินได้ แต่รวมกันแล้วต้องไม่เกิน 60,000 บาท

1.2ในกรณีสามีภริยา ต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ และความเป็นสามีภริยา ได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้ต่างฝ่ายต่างหักค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 40 แต่ไม่เกินฝ่ายละ 60,000 บาท

2. เงินที่นายจ้างจ่ายให้ครั้งเดียวเพราะสาเหตุที่ออกจากงาน ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดในประกาศอธิบดีฯ (ฉบับที่ 45) ให้คำนวณภาษีตามเกณฑ์ในมาตรา 48(5) แห่งประมวลรัษฎากร เป็น เงินภาษีทั้งสิ้นเท่าใด ให้หักภาษี ณ ที่จ่ายไว้เท่านั้น

3.เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 3 ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กฎหมายยอมให้หักค่าใช้จ่ายได้เฉพาะเงินได้ที่เป็นค่าแห่งลิขสิทธิ์ โดยให้หักเป็นการเหมาได้ร้อยละ 40 ของค่าแห่งลิขสิทธิ์แต่ไม่เกิน 60,000 บาท สำหรับค่าแห่งกวีนิพนธ์ หรือสิทธิอย่างอื่น เงินปี หรือเงินได้ที่มีลักษณะเป็นเงินรายปีอันได้มาจาก พินัยกรรม นิติกรรมอย่างอื่น หรือคำพิพากษา

ของศาล ไม่ยอมให้หักค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น ในกรณีสามีและภริยาต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ประเภทนี้ และความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้ต่างฝ่ายต่างหักค่าใช้จ่ายได้ตามเกณฑ์เดียวกัน

4.เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 4 ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กฎหมายไม่ยอมให้หัก ค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น

5.เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 5 ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กฎหมายให้หักค่าใช้จ่ายได้ ดังนี้ คือ

5.1การให้เช่าทรัพย์สิน โดยผู้มีเงินได้มีสิทธิเลือกหักค่าใช้จ่าย ได้ 2 วิธี ดังนี้

5.1.1หักตามความจำเป็นและสมควร

5.1.2หักเป็นการเหมาในอัตราที่กำหนด

5.1.2.1กรณีผู้ให้เช่าทรัพย์สิน เรียกเก็บเงินกินเปล่า เงิน เบี้ยเจียะ เงินค่าปลูกสร้าง หรือเงินค่าซ่อมแซม อีกส่วนหนึ่งนอกเหนือจากค่าเช่า หรือได้รับ ประโยชน์อื่น เช่น ได้กรรมสิทธิ์ในอาคารหรือโรงเรียนที่ผู้เช่าทำการก่อสร้างลงบนที่ดินของผู้ให้เช่า แล้วยกให้ เงินหรือกรรมสิทธิ์ในอาคารหรือโรงเรียนเป็นเงินได้พึงประเมินเนื่องจากการให้เช่า ทรัพย์สินของผู้ให้เช่า

5.1.2.2กรณีที่เจ้าของที่ดินทำสัญญา ให้ผู้อื่นทำการ ปลูกสร้างอาคารหรือโรงเรียนที่ดินของตน โดย ผู้ปลูกสร้างยกกรรมสิทธิ์ในอาคารหรือโรงเรียนที่ ปลูกสร้างนั้นให้แก่เจ้าของที่ดินเมื่อสร้างเสร็จ และเจ้าของที่ดินตกลงให้ผู้ปลูกสร้างเช่าหรือให้เช่า ช่วงอาคารหรือโรงเรียน หรือตกลงให้ผู้สร้างจัดหาผู้เช่าอาคารหรือโรงเรียนนั้นโดยตรงจากเจ้าของ ที่ดินเป็นการตอบแทนภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้คำนวณค่าแห่งอาคารหรือโรงเรียนนั้น เป็น เงินได้พึงประเมินของเจ้าของที่ดินตาม จำนวนปีแห่งอายุการเช่าใน อัตราร้อยละของมูลค่าอาคาร หรือ โรงเรียนในวันที่ได้รับกรรมสิทธิ์

5.2การผิดสัญญาเช่าซื้อทรัพย์สิน กฎหมายยอมให้ผู้มีเงินได้หัก ค่าใช้จ่ายเป็นการเหมา ได้ร้อยละ 20 วิธีเดียว

5.3การผิดสัญญาซื้อขายเงินผ่อน ซึ่งผู้ขายได้รับคืนทรัพย์สินที่ซื้อขายนั้น โดยไม่ต้องคืนเงินหรือประโยชน์ที่ได้รับไว้แล้ว กฎหมายยอมให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ร้อยละ 20 วิธีเดียว

6.เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 6 ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กฎหมายยอมให้เลือกหัก ค่าใช้จ่ายได้ 2 วิธีดังนี้

6.1 ให้หักตามความจำเป็นและสมควร

6.2 ให้หักเป็นการเหมาดังต่อไปนี้

6.2.1 เงินได้จากการประกอบวิชาชีพอิสระ การประกอบโรคศิลป์ ให้หักค่าใช้จ่ายร้อยละ 60

6.2.2 เงินได้จากการประกอบวิชาชีพอิสระนอกจาก 6.2.1 หักค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 30

7. เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 7 กฎหมายยอมให้หักค่าใช้จ่ายได้ 2 วิธีดังนี้

7.1 หักตามความจำเป็นและตามสมควร

7.2 หักเป็นการเหมาในอัตราร้อยละ 70

8. เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 8 ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กฎหมายยอมให้เลือกหัก ได้ 2 วิธีดังนี้

8.1 หักตามความจำเป็นและตามสมควร

8.2 หักเป็นการเหมาในอัตราร้อยละตามที่กฎหมายกำหนด

การหักค่าลดหย่อน

การหักค่าลดหย่อน หมายถึง รายการต่างๆ ที่กฎหมายได้กำหนดให้หักได้เพิ่มขึ้น หลังจากได้หักค่าใช้จ่ายแล้ว เพื่อเป็นการลดหรือ บรรเทาภาระภาษีให้แก่ผู้เสียภาษีก่อนนำเงินได้ที่เหลือซึ่งเรียกว่าเงินได้สุทธิไปคำนวณภาษีตามบัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยรายการหักค่าลดหย่อนกรณีต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

1. การหักลดหย่อนในกรณีทั่วไป โดยจะแบ่งเป็น กรณีต่างๆดังต่อไปนี้

1.1 ผู้มีเงินได้ 30,000 บาท

1.2 สามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ 30,000 บาท

1.2.1 สามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ที่มีสิทธิหักลดหย่อน จะต้องเป็นสามีหรือภริยาชอบด้วยกฎหมาย การสมรส ไม่ครบปีภาษีก็มีสิทธิหักลดหย่อน

1.2.2 สามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ที่จะนำมาหักลดหย่อนจะต้องไม่มีเงินได้พึงประเมิน หรือมีแต่ไม่ได้แยกคำนวณภาษี

1.3 การหักลดหย่อนบุตร คนละ 15,000 บาท แต่รวมกันต้องไม่เกิน 3 และถ้ายังศึกษาอยู่ใน มหาวิทยาลัย หรือชั้นอุดมศึกษาเฉพาะภายในประเทศให้ลดหย่อนเพื่อการศึกษาได้อีกคนละ 2,000 บาท โดยบุตรที่สามารถหักค่าลดหย่อนได้จะต้องมีคุณสมบัติ 4 ประการ คือ

1.3.1 เป็นบุตรที่ขอบด้วยกฎหมาย หรือบุตรบุญธรรมของสามีหรือภริยาผู้มีเงินได้

1.3.2 เป็นบุตร ผู้เยาว์ หรือเป็นผู้ที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ หรือบุตรที่อายุไม่เกิน 25 ปี และยังคงศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย หรือชั้นอุดมศึกษา

1.3.3 อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของผู้มีเงินได้

กรณีบุตรที่เกิด หลัง พ.ศ.2522 หรือที่ได้รับเป็นบุตรบุญธรรมในหรือหลัง พ.ศ. 2522 รวมกันต้องไม่เกิน 3 คน โดยการนับจำนวนบุตรให้นับเฉพาะบุตรที่มีชีวิตอยู่ตามลำดับอายุสูงสุดของบุตร โดยให้นับรวมทั้งบุตรที่ไม่อยู่ในเกณฑ์ได้รับการหักลดหย่อนด้วย การหักลดหย่อนสำหรับบุตรดังกล่าว ให้หักได้ตลอดปีภาษีไม่ว่ากรณีที่จะหักได้นั้นจะมีอยู่ตลอดปีภาษีหรือไม่ และในกรณีบุตรบุญธรรมนั้นให้หักลดหย่อนในฐานะบุตรบุญธรรมได้แต่ฐานะเดียว

1.4 เบี้ยประกันภัยที่ผู้มีเงินได้ ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 10,000 บาท ทั้งนี้เฉพาะในกรณีที่กรมธรรม์ประกันชีวิตมีกำหนดเวลาตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป และการประกันชีวิตนั้นได้เอาประกันไว้กับผู้รับประกันภัยที่ประกอบกิจการประกันชีวิตในประเทศไทย

ในกรณีสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้มีการประกันชีวิตและความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้หักลดหย่อนได้ด้วย

1.5 เงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 10,000 บาท เงินสะสมในกรณีสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้จ่ายเงินสะสมเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ และความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้หักลดหย่อนได้ด้วยสำหรับเงินสะสมของสามีหรือภริยาที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

1.6 ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมสำหรับการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารอยู่อาศัย โดยจำนองอาคารที่ซื้อหรือสร้างเป็นประกันการกู้ยืมนั้น ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 10,000 บาท ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรีและประกาศในราชกิจจานุเบกษา อาคารดังกล่าวให้หมายความรวมถึงอาคารพร้อมที่ดิน

1.7 เงินสมทบที่ผู้ประกันตนจ่ายเข้ากองทุนประกันสังคมตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมตามจำนวนที่จ่ายจริง ในกรณีสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ และความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้หักลดหย่อนได้ด้วย

1.8 ค่าอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา ของผู้มีเงินได้รวมทั้งบิดามารดาของสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้คนละ 30,000 บาทโดยบุคคลดังกล่าวต้องมีอายุหกสิบปีขึ้นไป มี

รายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพ และอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของผู้มีเงินได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด

2. ในกรณีสามีหรือภริยาต่างฝ่ายต่างมีเงินได้ ถ้าความเป็นสามีหรือภริยาได้มีอยู่ตลอดปี ภาษี การหักลดหย่อน ให้หักลดหย่อนรวมกันได้ 60,000 บาท แต่ถ้าความเป็นสามีหรือภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี หรือภริยาแยกคำนวณเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 ต่างหากจากสามี ให้ต่างฝ่ายต่างหักลดหย่อนได้ 30,000 บาท และสำหรับการหักลดหย่อนบุตรและค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้อื่น ๆ ให้ต่างฝ่ายต่างหักได้กึ่งหนึ่งตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในแต่ละกรณีเฉพาะในปีภาษีนั้น

3. ในกรณีผู้มีเงินได้มิได้เป็นผู้อยู่ในประเทศไทย การหักลดหย่อน ให้หักได้เฉพาะ สามีหรือภริยาและบุตรที่อยู่ในประเทศ

4. ในกรณีผู้มีเงินได้ถึงแก่ความตายในระหว่างปีภาษี ให้หักลดหย่อนได้เสมือนผู้ตายมีชีวิตอยู่ตลอดปีภาษีที่ผู้นั้นถึงแก่ความตาย

5. ในกรณีผู้มีเงินได้เป็นกองมรดก ให้หักลดหย่อนได้ 30,000 บาท

6. ในกรณีผู้มีเงินได้เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีชื่อนิติบุคคล ให้หักลดหย่อนได้ สำหรับผู้เป็นหุ้นส่วนหรือบุคคลในคณะบุคคลแต่ละคนที่อยู่ในประเทศไทย แต่รวมกันต้องไม่เกิน 60,000

7. เมื่อได้หักลดหย่อนตามที่กล่าวไปข้างต้นแล้วเหลือเท่าใด ให้หักลดหย่อนได้อีก สำหรับเงินบริจาคดังต่อไปนี้ โดยให้หักได้เท่าจำนวนที่บริจาค แต่ต้องไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินที่เหลือนั้น

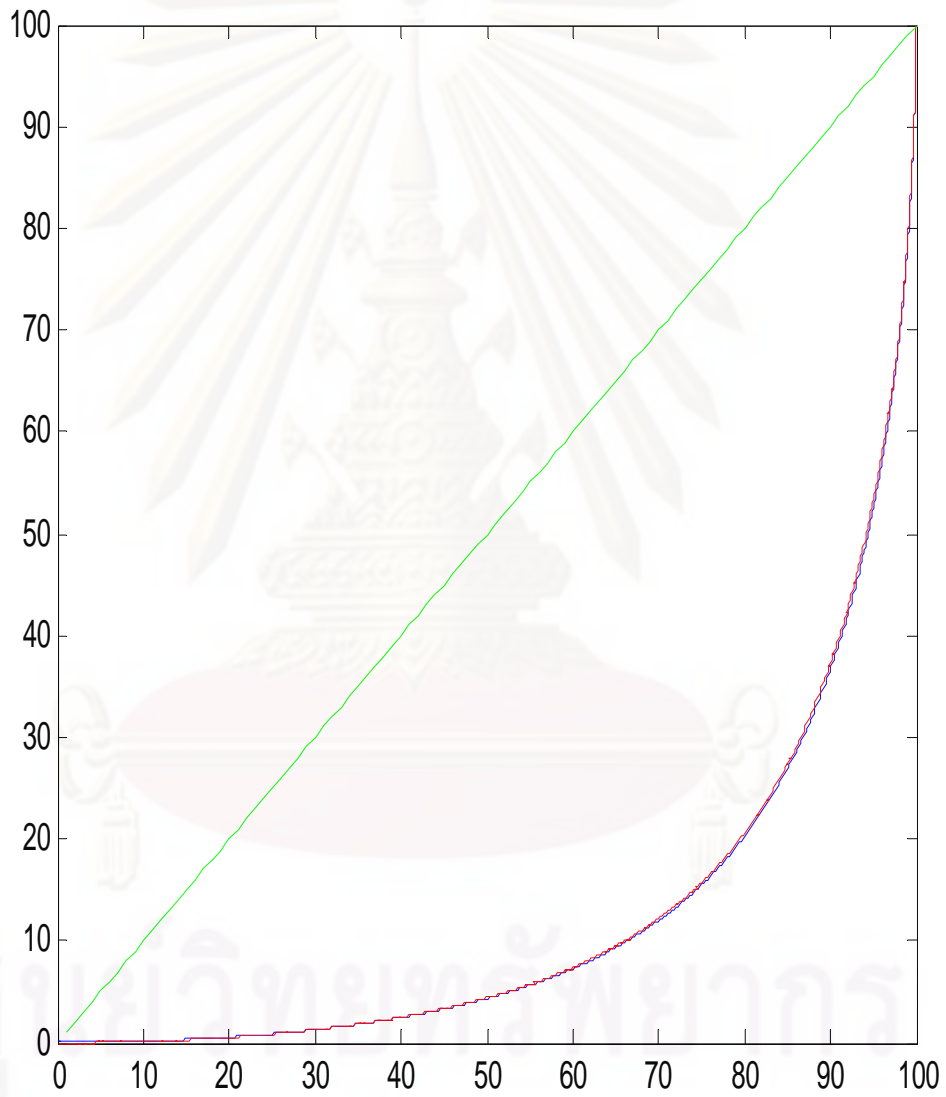
7.1 เงินที่บริจาคแก่สถานพยาบาลและสถานศึกษาของทางราชการ

7.2 เงินที่บริจาคเป็นสาธารณประโยชน์แก่องค์การหรือสถานสาธารณกุศล หรือสถานพยาบาล และสถานศึกษาอื่นนอกเหนือจากที่กล่าวไปแล้วในข้อ 1

ภาคผนวก ข

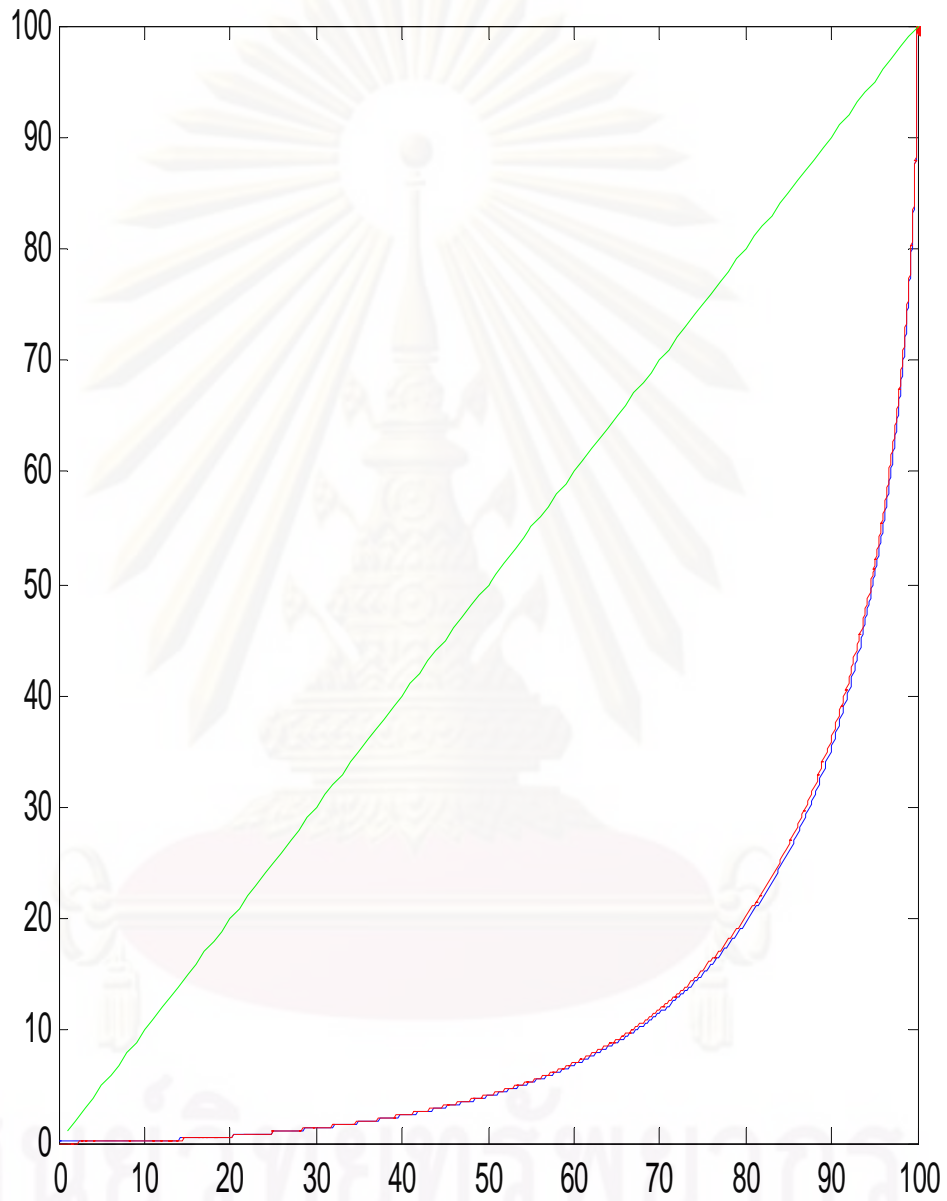
ผลการประมาณค่าการกระจายรายได้ของครัวเรือน

ภาพ ข-1 แสดงการกระจายรายได้ของครัวเรือน Lorenz Curve ปีพ.ศ.2531

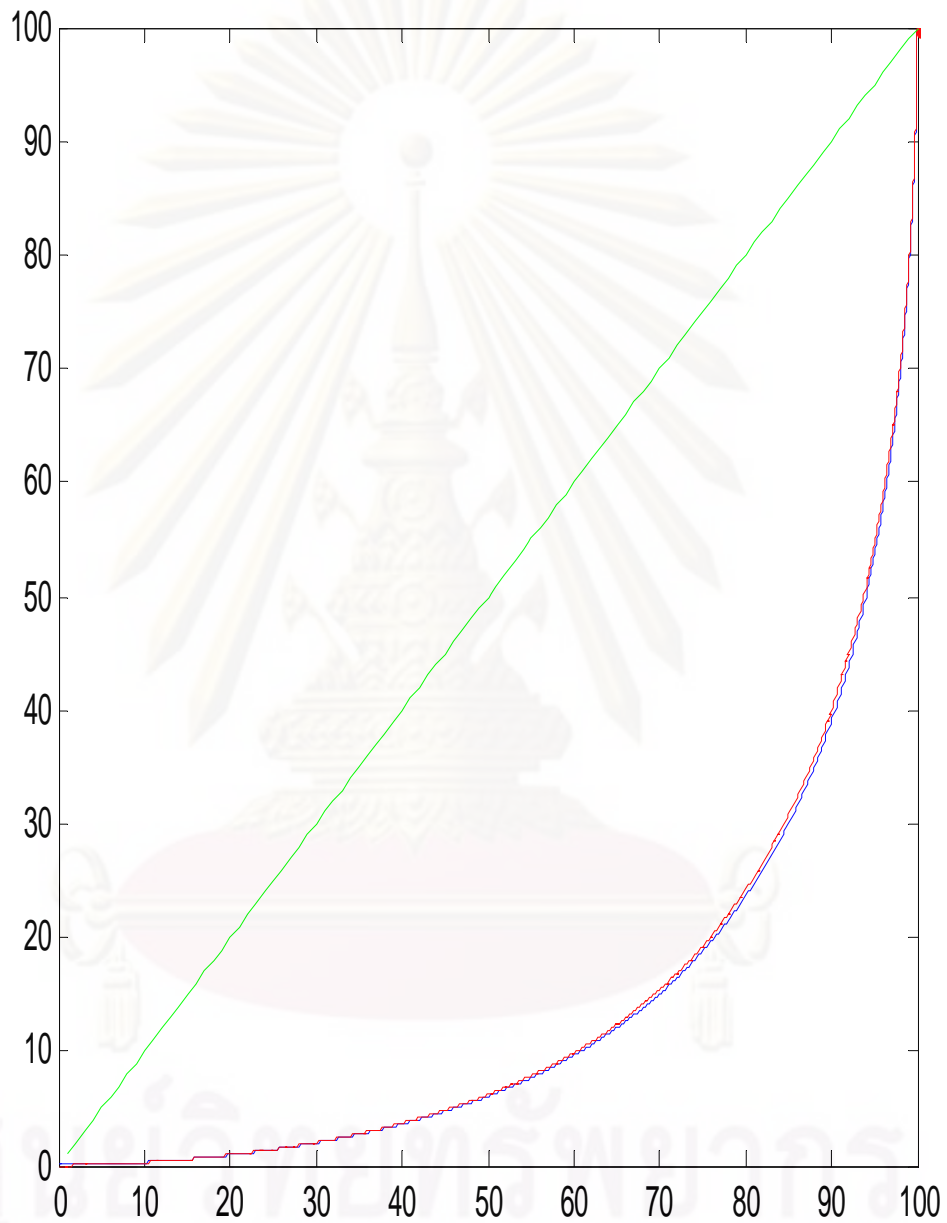
ที่มา: จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ.2531
2533 2545 และ 2547

ภาพ ข-2 แสดงการกระจายรายได้ของครัวเรือน Lorenz Curve ปีพ.ศ.2533

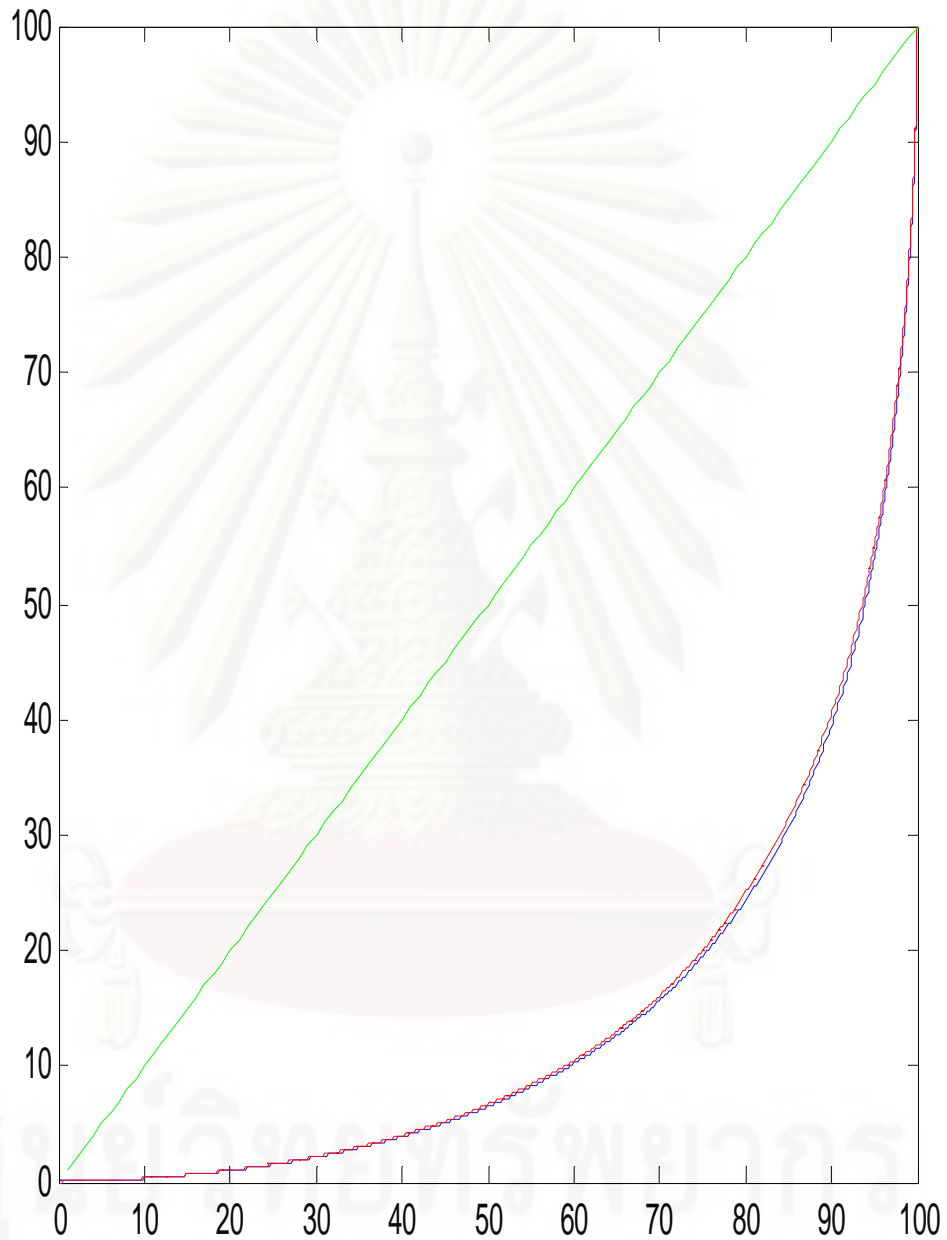
ที่มา: จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ.2531 2533 2545 และ 2547

ภาพ ข-3 แสดงการกระจายรายได้ของครัวเรือน Lorenz Curve ปีพ.ศ.2545

ที่มา: จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ.2531
2533 2545 และ 2547

ภาพ ข-4 แสดงการกระจายรายได้ของครัวเรือน Lorenz Curve ปีพ.ศ.2547

ที่มา: จากการคำนวณ โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปีพ.ศ.2531 2533 2545 และ 2547

ภาคผนวก ค

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาและการปรับรายได้และค่าใช้จ่าย

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ทำการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนทั่วประเทศ ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2500 โดยจะจัดทำทุกๆ 5 ปี แต่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 เป็นต้นมา ได้มีการประชุมตามมติคณะรัฐมนตรีตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2529 โดยจะจัดทำทุกๆ 2 ปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ เศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน การใช้พลังงาน การเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน ระดับการศึกษา อาชีพและสถานภาพการทำงาน รวมถึงลักษณะที่อยู่อาศัยของครัวเรือน โดยในการศึกษาค้างนี้ ได้นำข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและผลกระทบของรายได้ครัวเรือน เมื่อจำแนกตามกลุ่มรายได้และจำแนกตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆ โดยจะใช้ข้อมูลการสำรวจของปีพ.ศ.2531 2533 2545 และพ.ศ.2547 ซึ่งมีตัวอย่าง เมื่อตัด outlier ออกไปแล้ว เท่ากับ 10,968 12,805 34,735 และ 34,821 สำหรับปีพ.ศ.2531 2533 2545 และพ.ศ. 2547 ตามลำดับ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการคำนวณ โดยข้อมูลจะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ข้อมูล รายได้และข้อมูลรายจ่ายครัวเรือน

1. ข้อมูลรายได้ของครัวเรือน

รายได้ทั้งหมดของครัวเรือน ที่ได้มาจาก ผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2531 2533 2545 และ 2547 คือรายได้ที่เป็นตัวเงิน ซึ่งประกอบด้วย ค่าจ้างและเงินเดือน รายได้จากการประกอบธุรกิจ และรายได้จากการประกอบธุรกิจการเกษตร เงินรางวัล เงินโบนัส รายได้จากทรัพย์สิน เช่นค่าเช่าที่ดิน ค่าลิขสิทธิ์ ดอกเบี้ยและเงินปันผล เงินได้รับเป็นการช่วยเหลือ บำเหน็จ บำนาญ เงินทุนการศึกษา นอกจากนี้ยังมีรายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน ซึ่งได้แก่ มูลค่าของสินค้าหรืออาหารที่ครัวเรือนผลิตขึ้นและบริโภคเอง มูลค่าของสินค้าหรืออาหารที่ได้รับฟรีและสุดท้ายคือมูลค่าของสินค้าและบริการที่ได้รับเป็นส่วนหนึ่งของค่าแรง เงินเดือน แต่ในการศึกษาภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นี้ จะใช้เฉพาะรายได้ที่เป็นตัวเงิน เท่านั้น การที่ทำเช่นนี้ มิได้หมายความว่ารายได้ที่ไม่ได้เป็นตัวเงิน ไม่มีความสำคัญต่อครัวเรือนของคนในประเทศไทย ตรงกันข้ามเลยกล่าวคือรายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน เช่นพืชผัก สัตว์เลี้ยง ที่ปลูกหรือเลี้ยงไว้รับประทานเอง มีความสำคัญมากโดยเฉพาะในครัวเรือนชนบท แต่เนื่องจากว่ามีความคลาดเคลื่อนเป็นอย่างมากเกี่ยวกับข้อมูลรายได้ที่ไม่เป็นตัวเงิน ประกอบกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะทำการจัดเก็บจาก

เงินที่ได้ที่อยู่ในรูปของตัวเงินเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นในการศึกษาคำนี้ จะทำการศึกษาเฉพาะรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือนเท่านั้น

ตาราง ค-1 ประเภทและรหัสรายได้จากผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

หมวด รายได้	ประเภทของรายได้	รหัสปี 2531 และ 2533	รหัสปี 2545 และ 2547
หมวด 1	เงินเดือนและค่าจ้าง	Record 10 JC 301	Record 8 H 301
หมวด 2	รายได้จากการเกษตร	Record 10 JC 312	Record 8 H 312
หมวด 3	รายได้จากการประกอบกิจการ	Record 10 JC 311	Record 8 H 311
หมวด 4	รายได้จากค่าเช่าทรัพย์สิน	Record 10 JC 321- 322 และ JC 313	Record 8 H 321- 322
หมวด 5	รายได้จากดอกเบี้ยและเงินปันผล	Record 10 H 323	Record 8 H 323
หมวด 6	รายได้อื่นๆ	Record 10 H 331- 334	Record 8 H 331- 333 และ H 324

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

โดยรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ในปี 2531 และ 2533 ได้มาจาก record 10 ส่วนสำหรับรายได้ของปี 2545 และ 2547 จะได้จาก record 8 ซึ่งเป็น record ที่รวมรายได้ทุกประเภทของครัวเรือนไว้อย่างละเอียด แต่ในการศึกษาคำนี้ จะทำการศึกษาเฉพาะรายได้ที่เป็นตัวเงิน ซึ่งจะแบ่งกลุ่มรายได้ ออกเป็น 6 หมวด ได้แก่ เงินเดือนและค่าจ้าง รายได้จากการเกษตร รายได้จากการประกอบกิจการ รายได้จากค่าเช่า รายได้จากดอกเบี้ยและเงินปันผล และกลุ่มสุดท้ายจะเป็นรายได้อื่นๆ อาทิเช่น รายได้จากบำเหน็จ บำนาญ รายได้จากทุนการศึกษา และรายได้จากเงินช่วยเหลือ

2. ข้อมูลรายจ่ายของครัวเรือน

ส่วนสำหรับภาษีทางตรงจะเป็นรายจ่ายของครัวเรือน ซึ่งได้มาจากผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2531 และปี 2533 ใน record 8 ส่วนสำหรับปี 2545 และปี 2547 ใน record 6 ซึ่งเป็น record ที่รวมรายจ่ายของครัวเรือนทุกประเภทเอาไว้อย่างละเอียด แต่รายจ่ายตัวที่สนใจในการศึกษาคั้งนี้ก็คือ รายจ่ายภาษีทางตรงที่ครัวเรือนจ่ายไป ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 หมวดดังนี้คือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ค่าปรับ และภาษีทางตรงอื่นๆ

ตาราง ค-2 ประเภทและรหัสภาษีจากผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน

หมวดรายจ่าย ภาษีทางตรง	ประเภทภาษีทางตรง	รหัสปี 2531 และ 2533	รหัสปี 2545 และ 2547
หมวด 1	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	Record 8 Group 900 Item 1	Record 6 Group 900 Item 1
หมวด 2	ภาษีโรงเรือนและที่ดิน	Record 8 Group 900 Item 2	Record 6 Group 900 Item 2
หมวด 3	ค่าปรับ (fine)	Record 8 Group 900 Item 3	Record 6 Group 900 Item 3
หมวด 4	ภาษีทางตรงอื่นๆ	Record 8 Group 900 Item 4	Record 6 Group 900 Item 4

ที่มา: การสำรวจสภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติ

การแบ่งกลุ่มครัวเรือนในการศึกษาคั้งนี้จะจำแนกออกเป็น 4 กลุ่มด้วยกัน คือ การจำแนกตามชั้นรายได้ 10 ชั้นรายได้ การจำแนกตามกลุ่มรายได้ ออกเป็น 3 กลุ่มรายได้ การจำแนกตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆ ออกเป็น 5 ภาค และสุดท้ายคือการจำแนกออกตามกลุ่มอาชีพตามสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้

การแบ่งกลุ่มครัวเรือนตามชั้นรายได้

การแบ่งกลุ่มครัวเรือนตามชั้นรายได้ เป็นการแบ่งกลุ่มครัวเรือนตามเดซิล (decile) โดยจะทำการแบ่งครัวเรือนออกเป็น 10 กลุ่มตามระดับรายได้ของครัวเรือน โดยจะทำการเรียงครัวเรือนจาก ครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำสุดไปจนถึงครัวเรือนที่มีรายได้สูงสุด หลังจากนั้นจะทำการแบ่งครัวเรือนออกเป็น 10 กลุ่มเท่าๆกัน ออกเป็นลุ่มละ 10 เปอร์เซนต์ จากกลุ่มที่จนที่สุด 10 เปอร์เซนต์แรกของตัวอย่าง ไปจนถึง 10เปอร์เซนต์สุดท้ายที่รวยที่สุดของจำนวนตัวอย่างทั้งหมด

การแบ่งกลุ่มครัวเรือนตามกลุ่มรายได้

ตาราง ค-3 เส้นความยากจน บาทต่อครัวเรือนต่อปี สำหรับปีพ.ศ.2531 2533 2545 และพ.ศ. 2547

ปีพ.ศ.	2531	2533	2545	2547
เส้นความยากจน (บาท/ครัวเรือน/ปี)	30,384	33,216	42,840	44,712

ที่มา: ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

การแบ่งกลุ่มครัวเรือนออกตามกลุ่มรายได้ จะเป็น การแบ่งครัวเรือนออกเป็น 3 กลุ่ม โดยใช้เกณฑ์เส้นความยากจน (poverty line) (ตาราง ค-3) โดยจะทำการเรียงครัวเรือนจาก ครัวเรือนที่มีรายได้น้อยสุด ไปจนถึงครัวเรือนที่มีรายได้สูงที่สุด หลังจากนั้นจะทำการแบ่งครัวเรือน โดยให้กลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน จะจัดเป็นกลุ่มรายได้น้อย และหลังจากนั้น สำหรับในกรณีของครัวเรือนที่มีรายได้อยู่เหนือเส้นความยากจน จะถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มรายได้ คือ กลุ่มรายได้ปานกลาง และกลุ่มรายได้สูง โดยทำการแบ่งออกเท่าๆกันที่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50

การแบ่งกลุ่มครัวเรือนตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆ

การแบ่งครัวเรือนออกตามกรุงเทพมหานครและภาคต่างๆ เป็นการแบ่งครัวเรือน ออกตามภูมิภาคต่างๆ ตามข้อมูลที่ปรากฏใน แบบสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ออกเป็น 4 ภาค และ 1 จังหวัด ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และ กรุงเทพมหานคร โดยสาเหตุที่จำเป็นต้องแยกกรุงเทพมหานครออกมาจากภาคกลาง เนื่องจาก ลักษณะของประเทศไทยมีลักษณะ ความเป็นเมืองเดี่ยว หมายความว่า กรุงเทพมหานคร มีความเจริญโดดเด่น เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆในภาคเดียวกัน หรือแม้แต่ในประเทศไทยก็ตาม ดังนั้น

กรุงเทพมหานคร จึงน่าจะมีการรับภาระภาษีที่แตกต่างจากกลุ่มอื่นๆ หรือจังหวัดอื่นๆ ในภาคเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญ จึงทำการแยกออกมาพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ

การแบ่งกลุ่มครัวเรือนตามกลุ่มอาชีพตามสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม

ตาราง ค-4 ประเภทและรหัสกลุ่มอาชีพ

กลุ่มอาชีพ	รหัส ปีพ.ศ. 2531 2533 2547 และพ.ศ.2547
เกษตรกร	01-19
ผู้ประกอบการ	21และ22
ลูกจ้างวิชาชีพ	31และ 32
ลูกจ้างทั่วไป	41 42 50 และ 60
ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานในเชิงเศรษฐกิจ	71 และ 72

ที่มา: การสำรวจสภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติ

การแบ่งครัวเรือนออกตามกลุ่มอาชีพ ตามสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน โดยจะทำการแบ่งครัวเรือนออกเป็น 5 กลุ่มอาชีวดังต่อไปนี้ คือ เกษตรกร ผู้ประกอบการ ลูกจ้างวิชาชีพ ลูกจ้างทั่วไป และสุดท้ายคือผู้ไม่ได้ปฏิบัติกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะอยู่ใน record 1 โดยในปีพ.ศ.2531 2533 2545 จะอยู่ใน A06 และในปีพ.ศ.2547 จะอยู่ใน A07

การปรับข้อมูลรายได้และรายจ่ายครัวเรือน

จากการเปรียบเทียบระหว่างข้อมูลรายได้และรายจ่ายครัวเรือนจาก การสำรวจสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน โดยสำนักงานสถิติ กับข้อมูลรายได้ประชาชาติ จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่าจะมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก โดยรายได้ครัวเรือนจะมีค่าต่ำกว่าค่ารายได้ประชาชาติค่อนข้างมาก ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลหลายประการ อาทิเช่น ผู้ให้สัมภาษณ์กลัวว่าจะถูกเรียกเก็บภาษี ถ้ารายงานรายได้ที่เกิดขึ้นจริงภายในครัวเรือนของตนเอง หรือเนื่องจากในครัวเรือนมีรายได้มาจากหลายทาง แล้ว

ผู้ให้สัมภาษณ์อาจจะนึกถึงแต่รายได้หลัก แล้วหลงลืมรายได้รองบางประเภทไป อาทิเช่น รายได้จากค่าเช่า ดอกเบี้ยและเงินปันผล เนื่องจากรายได้ดังกล่าวต่อไปนี้เป็นเรื่องยากที่จะติดตามและผู้ให้สัมภาษณ์เองก็ไม่เต็มใจที่จะบอกสถานะความมั่งคั่งที่แท้จริงภายในครัวเรือนตน หรืออาจจะเนื่องมาจากการสุ่มตัวอย่าง มีความเป็นไปได้ที่ผู้เก็บแบบสอบถามหรือนักสำรวจไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้สูงที่เป็นเศรษฐกิจอย่างแท้จริง ดังนั้นจึงต้องปรับข้อมูลทั้งทางด้านรายได้และด้านรายจ่ายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากแบบสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ให้เท่ากับรายได้จากบัญชีรายได้ประชาชาติและรายจ่ายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากกรมสรรพากร

ตาราง ค-5 เปรียบเทียบข้อมูลจากบัญชีรายได้ประชาชาติกับข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน หน่วยล้านบาท

	พ.ศ.2531	พ.ศ.2533	พ.ศ.2545	พ.ศ.2547
รายได้จากบัญชีรายได้ประชาชาติ	1,198,771	1,672,858	3,883,729	4,630,413
รายได้จาก SES	230,893	486,637	2,216,839	4,630,413

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

รายได้ประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตาราง ค-6 เปรียบเทียบข้อมูลจากกรมสรรพากรกับข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน หน่วยล้านบาท

	พ.ศ.2531	พ.ศ.2533	พ.ศ.2545	พ.ศ.2547
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากกรมสรรพากร	24,005	39,338	108,371	135,155
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จาก SES	4,090	2,972	1,104	1,379

ที่มา: การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ

รายได้ประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวลักษิกา วรณจิตจรรยา เกิดเมื่อวันอังคาร ที่ 28 ธันวาคม พ.ศ.2526 สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมจากโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (บางกะปิ) ปีการศึกษา 2545 จากนั้นจึงเข้าศึกษาปริญญาตรีวิทยาศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาธุรกิจ การเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2550 จากนั้นจึงเข้าศึกษาต่อปริญญาโทเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาการคลังสาธารณะ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2552

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย